

KAHRAMANLIK RUHU

ALPARSLAN TÜRKEŞ

6/B sınıfının kitaplığına armağanımdır
Ela Kaya 427 6/B

ALPARSLAN TÜRKEŞ

KAHRAMANLIK RUHU

Yayına hazırlayan ve
yayınlayan :

Muhiddin Nalbandoğlu

AND YAYINLARI
Ankara Cad. No. 60/1
İSTANBUL
Tel : 22 45 08

AND YAYINLARI No : 1

Dizgi : Özdem Kardeşler Matbaası
Baskı : Haşmet Matbaası

İTHAF

Asil ve vefalı, müşfik, fedakâr şahsiyeti
ile otuzbeş yıllık ortak çalışma ve mücadelenin
yılmaz destekcisi olmuş bulunan rahmetli eşim

MUZAFFER ŞÜKRİYE TÜRKEŞ'in
azîz hatırasına

ALPARSLAN TÜRKEŞ'İN YAYINLANMIŞ ESERLERİ :

1) DOKUZ IŞIK, İst., 1965, Çınar Mat. 16 s., 6 Baskı: İst. 1970.
2) MİLLİ DOKTRİN DOKUZ IŞIK (İlk eserin genişletilmiş ve yeniden işlenmiş 14. Baskısı, Kutluğ Yayınları, İst., 1975, Yüksel Mat. 127 s.
3) DIŞ POLİTİKAMIZ VE KIBRIS, İst. 1966, 36 s. Hüsnütabiat mat.
4) 1944 MİLLİYETÇİLİK OLAYI, İst. 1968, Yaylacık mat., 126 S. 7.50 TL. 5. baskı : Yüksel mat. İst. 1975, 120 s.
5) TÜRKİYE'NİN MESELELERİ, İst. 1969, Sıralar Mat., 224 S., 8 Sahife resim ilâvesiyle, Millî Hareket Yayınları Nu : 5. 3. Baskı : Kutluğ Yayınları, İst., 1973, Yüksel Mat., 264 S., (Eserin bu tabına müellifin konuyla ilgili makaleleri ile yukarıda 3. nolu kitabın metni ile radyo konuşmaları da eklenmiştir.) 4. baskı : İst., 1975, Yüksel Mat., 176 S. (Kıbrıs ile ilgili bölüm ileride Kıbrıs konusundaki esere konulmak üzere bu baskıdan çıkarılmıştır)
6) YENİ UFUKLARA DOĞRU, Ankara, 1972, Emel matbaacılık Sanayii, 86 S. 4. Baskı : İst. 1974, Yüksel Mat., 128 S. Kutluğ Yayınları.
7) DIŞ MESELELER, İst., Yüksel Mat., 1974, 96 S., Ergenekon Yayınevi.
8) DIŞ POLİTİKAMIZ VE KIBRIS, İst. 1974, 2. Tabı : İst., 1975, Kutluğ Yayınları, Yüksel Mat., 392 S. (3. Nolu Kitabın Yeni belgelerle genişletilmişi)
9) TEMEL GÖRÜŞLER, Dergâh Yayınları, İst. 1975, Yaylacık Mat., 408 S.

KAHRAMANLIK RUHU

«Bir kahramanlık, kendini bekleyen tehlikelerin büyüklüğü ve çokluğu nisbetinde kıymet kazanır. Kurtuluş ihtimallerinin sıfır veya sıfıra çok yakın olduğunu bilerek, millet yolunda, kutsal bir dava uğrunda, mücadeleden yılmayanlar, insanlığın üstüne yükselirler ve âdeta ilâhlaşırlar.

Fâni bir hayatın esiri olarak günün birinde sönmeğe mahkûm bulunan insanoğlu, yeryüzüne daima ebedîleşmek imkânlarıyla birlikte doğar. Maddî sevkitabiilerden ruhunu biraz kurtarabilmiş olanlar, herzaman tarihte yer almak ve gönüllerde taht kurmak ihtimallerine sahiptirler. Cemiyete hizmet ve tabiata hükmetmek ihtirasları, insanları şâhikalara doğru yükselten, en emîn yollardır. Böyle çetin fakat asîl bir yolu seçmiş olan kahramanlar, yaşadıkları devirler içinde bir meş'ale gibi parlar ve milletlerine ışık ve ruh verirler. Üzerinden ne kadar zaman geçmiş olursa olsun, insanlığın üstüne yükselen böyle varlıklar, tazeliklerini ve hayatiyetlerini daima muhafaza ederler. Tarih sayfaları karıştırılarak, mâzinin derinliğine doğru bakıldığı zaman, bunlar önümüzde âbide gibi yükselirler ve millete ışık saçarak yol gösterirler...»

26/Ağustos/1951
Yüzbaşı
ALPARSLAN TÜRKEŞ
(Türkiye Radyoları Türk Kahramanlığı
Saati konuşmalarından)

HAK VE KUVVET

Celâdet, sıhhatli ruhlardan doğan bir yıldırımdır. Düştüğü yerleri yakar ve hız aldığı ruhların rüyalarını hakikat kılar.

Celâdet, iyman ve ideal ile beraber yaşar. Yağmurlu kış gecelerinin zifirî karanlığı ile örtülü, felâketli durumlarda dahi çakar ve en büyük tehlikelerin gözlerini kör edecek şekilde ortalığı aydınlatır.

Celâdet, haktan kuvvet alır ve hakka dayanır.

O, hiçbir zaman, maddi hesaplar ve kuru mantık tekerlemeleri ile atbaşı beraber yürüyemez.

O, daima korkaklık ve pısırıklığın düşmanıdır.

O, asla sinsi emellerin ve hasis menfaat duygularının barındığı yerlerde yaşayamaz.

Celâdet, yüksek tepelerde yuva kuran kartallar gibi ancak eğilmez başlarda kanat çırpar.

ALPARSLAN TÜRKEŞ
14 Eylûl 1951

İSYAN AHLÂKI

Köle olarak yaşamaktansa, hürriyet için can vermeyi kan dökmeyi göze alamıyan fertler ve milletler hiç bir zaman hiç bir devirde insanca yaşamaya lâyık olamazlar. İnsanca meziyetlerle uşaklık asla bağdaşamaz. Esaret ve istibdat zinciri ne kadar süslü olursa olsun, madeni ister altın ister plâtinden bulunsun yine zincirdir. Böyle bir zincire vurulmak istenen insanların göstereceği en asîl duygu ve hareket isyan ve baş kaldırmaktır.

Kurmay Albay
ALPARSLAN TÜRKEŞ
5 Kasım 1960

TUNA (1)

Bu bir isim değil, bir su değil kalbimizde çağlayan bir tarihdir.

Türksüz Tuna öksüz, Tunasız Türk yaslıdır.

Binlerce yıl evvel bu su ıssız ve garib akıyordu Kenarlarında ölgün, medeniyetsiz insanlar sürünüyordu, İki tarafına yayılan topraklarda vahşetle harabiyet kucaklaşmışdı. Semasında güneş yokdu. Yıldızları fersiz, mehtabı sönüktü. Kuşları nağmesiz, çiçekleri solgundu.

Bu durgun hava içinde, bu donmuş varlığın ortasında Tuna hırşlanıyor, ve hırsından toprakların bağrını tırmalayordu. Önüne gelen dağları yarıyor, kayaları eritip dağıtıyordu. İnsanları sürükleyip boğuyordu.

---

(1) İlk yayını : 19 Mart 1939

Bir gün ansızın Tunanın bitmeyen geceleri sabaha erdi. Toprakda bir sarsıntı başladı. Havada bir toz ve duman bulutu yükseldi.

Yaklaşan bulutun içinden dağ gibi atlarda, dağ gibi kahramanlar belirdi. Yüzlerinden nur ve hareket taşıyordu. Gözleri ışık ve enerji doluydu. İsimleri merdlik ve sertlik taşıyan âhenkli, tok bir heceden ibaretti..

Türk...!

Suları kuruyan yurdlarından başka diyarlara akıyorlardı. Bu akışda güneşi de atlarının kuyruklarına bağlamışlar, arkalarından sürükleyorlardı. İşte Tunaya güneş, onların orada göründüğü andan itibaren doğdu... Azgın tuna uslandı.

Toprak alt üst edildi. Ovalar yeşerdi. Sulara dizgin vuruldu. Her tarafda âbideler, saraylar, mamureler yükseldi. Tunada neş'e Tunada düğün başladı.

Cahil, mütereddî yerliler bu medenî insanlara, bu yiğit adamlara saldırmaya yeltendi. Fakat doğuştan eşek, ayı yaratılmış olanlar kurda ne yapabilirler? Cüceler kahramanları yere serebilir mi? Hayır... Asla.

Medeniyeti adalet ve biatı yenmek olan Türk, önüne çıkan melez sürülerini, uyuşuk insan kafilelerini değil, dağları, nehirleri bile çiğnedi, ezdi, aşdı geçdi. Hepsinin başına kantarması adaletten, halkaları medeniyetten, dizginleri kuvvetden yapılma bir yular takdı. Asırlarca medeniyetin koruyucusu ve yayıcısı olarak döğüşdü, döğüşdü.

Savaşın ardı gelmiyordu. Fakat Türkün aradığı da buydu. Savaşdılar, savaşdılar... Her savaşda muzaffer, her yerde hâkim oldular.

Kızıl kanlarından Tunanın ufuklarına renk, seslerine âhenk verdiler. Böylece Tuna şenlendi, hayat ve

hareketle doldu. Eskiden Tuna ölüydü. Onlara kavuşunca dirildi. Türk gelmeden Tuna yokdu... Tunayı Türk yaratdı...

Bir çok cenklerimiz Tuna boyunda oldu. Türk akıncıları Tunaya karşı aktılar. Tunaya çağlayanlar gibi Türk kanı katıldı. Tuna onun için gönüllerin en coşkun ve suların en kudretlisidir ve Tuna bunun için bizimdir.

O eski çağlarda Tunanın düğününü yapıyorduk. Tuna gelindi. Ve biz Tuna ile evlenmiştik.

Neşeyle, zaferle dolu o uzun yüz yıllar ne çabuk geçdi? Nasıl bitdi? Tunamı kollarımdan kim kopardı?.. kim aldı?..

Tunam! Asırlarca koynumda taşıyıp doyamadığım sevgilim!..

Sen bu gün çağlamayor, hıçkırıyorsun...

Sen bir nehir değil içimi yakan bir tahassürsün...

Tunam! gönlümde yatan Arslanın susuzluğunu sen giderirsin.

Bana su vermez misin Tunam?

CELÂDET

Celâdet, sıhhatli ruhlardan doğan bir yıldırımdır. Düştüğü yerleri yakar ve hız aldığı ruhların rüyalarını hakikat kılar.

Celâdet, iyman ve ideal ile beraber yaşar. Yağmurlu kış gecelerinin zifirî karanlığı ile örtülü, felâketli durumlarda dahi çakar ve en büyük tehlikelerin gözlerini kör edecek şekilde ortalığı aydınlatır.

Celâdet, haktan kuvvet alır ve hakka dayanır.

O, hiçbir zaman, maddî hesaplar ve kuru mantık tekerlemeleri ile atbaşı beraber yürüyemez.

O, daima korkaklık ve pısırıklığın düşmanıdır.

O, asla sinsi emellerin ve hasis menfaat duygularının barındığı yerlerde yaşayamaz.

Celâdet, yüksek tepelerde yuva kuran kartallar gibi ancak eğilmez başlarda kanat çırpar.

Kosova savaşında yıldırım gibi düşman üzerine atılan, Niğbolu'da düşman hatlarını tek başına geçerek, kale duvarlarının altına gelip, kale komutanı Doğan Beğe «Bire Doğan, bire Doğan, dayan, biz

geldik,» diye gürleyen Yıldırım Bayazıd, tam bir celâdet örneğidir.

Cengiz orduları önünde baş eğmiyerek sonuna kadar döğüşen Harzemşahlı büyük Celâdeddin de celâdet ve kahramanlığın ta kendisi idi.

Eflak voyvodasının elçisine «Ne hakla kendi topraklarını istilâ ettiği» yolundaki soruya cevap olarak kılıcını gösteren, yüce padişah Fatih Sultan Mehmed de büyük bir cesaret ve kahramanlık abidesidir.

Çaldıran seferine giderken geri dönmek isteyen yeniçerilere «Er olan benimle gelsin, dönmek isteyenler karılarının yanına gitsin. Ben tek başıma da giderim.» diye haykıran Yavuz Sultan Selim eşsiz bir celâdet güneşi idi.

Pilevne'nin toprak siperleri içinde, yüz binlere karşı kırk bin kişi ile aylarca yoksulluk ve açlıkla pençeleşerek direnen, Müşir Gazi Osman Paşa her şeyden önce canlı bir celâdetti.

İstiklâl Savaşında, modern silâhlarla donatılmış bir Fransız kolordusuna ve onlarla işbirliği yapan Ermenilere karşı, Gaziantebi, yoksulluk içinde aylarca savunun kahraman Antep halkı, kadını, erkeği, çocuğu ve kahraman şehirleri ile birlikte tam bir celâdet meşheridir.

Şanlı Gaziantep'in yanında şüphesiz Maraş, Urfa, Adana, Erzurum... Fakat, niye uzun, uzun saymalı?.. Türkün gezdiği ve yaşadığı her yerde, bir değil, binlerce celâdet abidesi vardır. Bütün bunlar, açık, tarihî birer hakikat olduğu halde, nedense bugün bizim birçok sorumlu makam sahiplerimizde, ölçülemiyecek derecede bir korkaklık ve pısırıklık gö-

ze çarpmaktadır. Bunları tenkit ederek harekete dâvet ettiğiniz zaman, size bin dereden su getirip kendilerini veya müdafaa etmek istedikleri şahısları mazur görmeye çalışırlar. Hattâ daha da ileri giderek, korkaklıklarının bir siyaset olduğunu bile ifade ederler. Hele dış meseleler ve Türklüğün dış meselelerle ilgili işleri üzerinde sınırsız derecede çekingen ve pasif hareket etmek, siyasetimizin ana vasfı haline gelmiştir. Burnumuzun dibinde bulunan ve Batı Trablus Savaşı sırasında, elimizden haksız olarak alınmış olan Oniki Ada. II Dünya Savaşı sonlarında tarafımızdan, takalar ve kayıklarla bile, ele geçirilmesi mümkün iken, gözümüzün önünde çatır çatır başkalarına verildi. Bizim devlet adamlarımız da, buna seyirci gibi bakarak ağızlarını açıp bir tek kelime bile söylemediler. İki sene önce, Bulgar sınırlarında vazife görürken bir subayımız, Bulgarlar tarafından pusuya düşürülerek kaçırıldı ve bugüne kadar da geri verilmedi. Biz buna karşı da, kuru protesto ve notalar göndermekten başka bir şey yapmadık. Yabancı devlet elinde kalmış olan Türklerin hakları ve insanca muamele görmeleri için, hiçbir ilgi ve gayret harcamadık ve harcamamaktayız. Zaman, zaman yabancı milletlere yardım kucağımızı açtık da, kendi kardeşlerimize karşı daima sağır ve vurdumduymaz bir durum aldık.

Ne kadar acıdır ki, bunların böyle yapılmasını yüksek bir siyaset olarak vasıflandırmayı ve Türk halkına bunları büyük bir dehâ ve başarı gibi satmayı kendine vazife edinen yazar ve mütefekkirler yıllarca bu uğurda kâğıt ve mürekkep harcadılar.

Devlet adamlarımız, celâdet bakımından çok fakir bir durumda bulunuyorlar. Bunlar bilhassa iktidar makamına çıktıktan sonra, nedense uyuşuklu-

ğa ve kayıtsızlığa kapılıyorlar. Hele Türk tarihinden hız alarak devlet işlerini celâdetle yürütmek hususunda hiçbir başarı göstermiyorlar. Halbuki, devlet idaresinde yüksek bir kiyasetle beraber, gerektiği zaman büyük bir celâdet de göstermek icabeder. Korkaklık ve pısırıklık yüzünden çok fırsatlar kaçtı ve çok şeyler kaybedildi. Bugün de, karşımıza dikilen tehdit ve tehlikeler bu yüzden cesaret bulmakta ve ufuklarımızı sarmaktadır. Bunları önlemek ve sindirmek için, yalnız ve mutlaka kuvvet ve para lâzım değildir. Bunların başını sadece celâdet göstererek de ezmek mümkündür. Onun için, millet olarak ve fert olarak, sınırdaki tek erden, Genelkurmay Başkanına kadar, ve bir dairenin kapıcısından Cumhurbaşkanına kadar, her er ve her subay, her memur ve her devlet adamı celâdet sahibi olmalı ve celâdet göstermelidir.

Yabancılar, bilhassa bize karşı düşmanlıkları açıkça belirmiş olanlara karşı nezaket ve saygı göstermek hem lüzumsuz ve hem de mânasızdır. Çünkü gösterilen nezaket, onlarca, bizim için aciz ve zaaf olarak mânalandırılmakta ve küstahlıklarını arttırmaya sebebiyet vermektedir.

Bunun için **celâdet gösterelim efendiler, celâdet... (1)**

(1) İlk yayınlanışı : 14 Eylül 1951

TAASSUP

Fikir hayatımızda sık, sık üzerinde durulmuş olan şeylerden birisi de hiç şüphesiz «Taassup» kelimesi ve onun ifade ettiği manadır. Tarihimizin son yıllarında, Taassup kadar hiç bir şey müteassıbane bir istismara uğramamıştır.

Yanlış anlaşılmalara yer vermemek için, konuya girerken fikrin tarifini yapmak gerekecektir. Şu hâlde taassup ne demektir diye, bir soru sorulacak olursa ve bu arada lûgata da bakılırsa taassubun, insanların ve cemiyetlerin sahip oldukları fikir, inanç ve itiyatları terk etmemek isteği ve bunları sonuna kadar, körü körüne inatla savunma hareketi olduğu görülür.

Birçok hâllerde bunun içine başka fikir ve kanatlere düşman kesilmek ve onlara hayat hakkı tanımayarak tecavüzkâr olmak gibi vasıflar da karışır.

Bizde son zamanlara kadar taassup denince, genel olarak akla hep din taassubu gelmiştir. Hattâ bugün de taassup denince yine hatıra din tassubu

gelmektedir. Esasen bunun böyle olması ta tabiidir. Çünkü Türk milletinin kalkınma için son iki yüz elli yıl içerisinde giriştiği bütün yenilik hareketlerinde, din taassubu, cahil, muhteris ve hain devlet ve din adamları tarafından aşılmaz birer engel olarak kullanılmıştır. Ayrıca otuz yıldan bu tarafa da hep din taassubu üzerinde durulmuş ve başka sahalardaki taassuplardan hiç bahsedilmemiştir. Mütefekkir geçinen birçok fikir simsarları, belirli menfaat ve maksatlar için bu konuyu, her şeye ve herkese karşı daima korkutucu bir silâh olarak kullandılar. Yurdun hür fikir hayatını baskı altında bulundurmak için, din taassubu düşmanlığı, ondan daha tehlikeli bir taassup haline getirildi. Halbuki kör bir taassup, hangi alanda olursa olsun, tehlikeli ve zararlıdır. Böyle bir taassup bulunan kafa ve ruhlarda, mutlaka karanlık vardır. Aydın bir zihniyetin baş vasıflarının ise, ideal ve aklı selim olduğu şüphe götürmez bir hakikattır.

Bizde zaman zaman, fikir ve kalem erbabı diye geçinen öyle kimseler ortaya çıkmıştır ki; bunlar kendilerinden başka türlü düşünenlere tahammül ve müsamaha etmek şöyle dursun, bu gibileri yoketmek için her türlü iftira ve tertiplere başvurmuşlardır. Ellerine verilmiş olan resmî ve özel vasıtaları millete hizmet yolunda kullanacakları yerde, bunları kendi menfaatları uğrunda millet menfaatlerine karşı kullanmışlardır. İçine düştükleri gaflet ve şuursuzluk yüzünden, memlekette mânevî tethişe yol açan, bir taassup yaratmışlardır. Eski softaların «din elden gitti Şeriat elden gidiyor.» teraneleri yerine, bu gibilerin ellerinde ayni ruhu taşıyan fakat, başka şekil ve renge bürünmüş olan klişeler ortaya çıktı.

Eğer milliyetçi yazılar yazılıyor veya milliyetçi hareketler yapılıyorsa, ve bu da onların kusurlarını açığa vurmakta ise, hemen taassupları faaliyete geçer ve, adı geçen yazı ve hareket sahiplerine, tam Moskova ağzı ile «Gardistler... Faşistler...» diye hücumlar başlar: Tek parti devrinde bulunulduğu, radyo ve basının da bunların dilini kullanmak zorunda kaldığı düşünülecek olursa, fecaatın büyüklüğü gayet kolay anlaşılır. Eğer, milletlerin mazileri, gelenekleri ve tarihleri ile yaşıyabilecekleri, bunlardan mahrum kaldığı takdirde, köksüz ağaç gibi ölüme mahkûm bulunacağını yazanlar çıkarsa, bunlara da derhal ayni taassup, «geri kafalılar, inkılâp hainleri.» diye iftira kusan nefeslerini savurmaktan çekinmez. Bu durum karşısında fikir ve kanaatlerini belirtmek istiyenlerin, umumî efkârın huzuruna çıkmalarına da, müsaade edilmezdi. Vatandaş, kendisine mal edilen peşin hükümleri, yalan yanlış fikir ve kanaatleri, kendi isteği dışında olarak, yüklenmek mevkiindeydi. Nefsini savunmak ve sesini duyurmak imkânına sahip değildi.

İnsanlık ve bilhassa Türk milleti, kör taassuplar yüzünden çok büyük felâket ve ıztıraplara uğramıştır. Fakat bunların yalnız ve yalnız dinî taassuplardan ileri geldiğini zannetmek hatadır. Uğranılan felâketler, gafillerin, hainlerin cehaletten faydalanarak, istismar için meydana koydukları her alandaki, her çeşit kör taassuplardan ileri gelmiştir. Bunun için, her çeşit mezhep, fikir ve parti softalarının her alanda, yaratmaya ve tahrik etmeye çalışacakları kör taassuplara karşı, Türk milletini uyarmak ve muafiyetli bulundurmak, temkinli ve mutedil her Türk aydının baş vazifelerindendir. (1)

---

(1) İlk yayını: 24 Kasım 1950

SON VATAN PARÇASI

Türk tarihini okuyarak, on sekizinci yüzyıldan, yirminci yüzyıla doğru yaklaştıkça, gönlümü büyük bir yas ve sızı kaplar. Ruhumu, teskin edilemez bir kızgınlık ve hareket ihtiyacı sarar.

Her gün, saldıran düşmanların önünde, geriliyen ordular.... Her gün devrilen kale burçları üzerinden, yere düşen bayraklar... Bırakılan ülkeler... ve iki yüz yıldanberi durmadan devam eden göçler... Açlıktan, soğuktan, bakımsızlıktan perişan olup giden göçmenler... Her bozgundan sonra bir müddet yas ve onun uyandırdığı tesirle bazı hareketler... Fakat çok geçmeden yine derin bir uyku ve vurdumduymazlık...

Devir dönmüş, nihayet yirminci yüzyıla giriliyor. Batıda müthiş bir hareket ve yarış var. Bizde yine durgunluk...

1911 Batı Trablus Savaşı... Roma elçimiz, Türk-İtalyan dostluğu hakkında hükûmete güvenlik verici kapı gibi raporlar gönderiyor... İtalyanlar ise hummalı hummalı, hazırlıkta!.. Anlaşıldı anlaşıldı, koca devletle koca milletle beraber, elçiler de uykuda.

Batı Trablus derken, On İki Ada da işgal edildi. Tam o sırada Balkan Savaşı koptu. Balkanlılar savaşa hazırlanırken bizimkiler orduyu terhis ettiler. Dedik ya... Devlet de elçiler de uykuda.

Balkan Savaşı denilen yüz karası, bütün Rumeliyi sildi, süpürdü. Nerede ise Avrupadan bütün bütün, ayağımız kesiliyor... Tekrar bir canlanma ve saldırış... Neyse, tarihî Türk şehri güzel Edirne'yi tekrar kazandık. Hele şükür Avrupa'da milyon kilometre karelik ülkelerden sonra, elimizde avuç içi kadar da olsa, yine bir toprak parçası alıkoyabildik.

Bu felâketin yarattığı heyecan ve hareket neticesi, bir çalışma yapılırken, Birinci Dünya Savaşı da başladı.

Kahramanlıkla, şerefle, dört yıldan fazla bir döğüş... Öyle bir döğüş ki kahramanlık ve fedakârlıklara yoksulluk ve gerilik mezar oldu.

Öyle bir döğüş ki, zaferlere ve mucizelere bilgisizlik ve hıyanetler cellât oldu. Ve neticede koca bir devlet yıkıldı. Suriye, Filistin, Irak gittiği gibi Anadolu da, parçalanmak tehdidi altına düştü. Nihayet müthiş bir şahlanış ve İstiklâl Savaşı... İmanını kaybetmiş kimselerin akıllarına sığdıramadığı mücizelerden sonra, işte Büyük Zafer ve Kurtuluş. Bundan sonra da hür ve bağımsız Türkiye.

Kenar ve uçlarından Midilli, Sisam, Sakız, On İki Ada, Kıbrıs, Hatay ve Kuzey Suriye, Musul, Azerbaycan ve Batum kesilmiş ve kırpılmış olarak bir Anadolu ile, Batı Trakya Doğu Rumeli ile kopmuş durumda avuç içi kadar Trakya'dan ibaret bir Vatan parçası... Sınırların ötesinde de milyonlarca gözü yaşlı Türk.

Kurtuluş yıllarından sonra, tekrar bir millî heyecan ve kalkınma hareketleri. Bir müddet sonra tekrar eski durgunluk, unutkanlık ve uyku...

Etrafta ve kapımızın önünde büyük tehlikeler ve belâlar eşinip duruyor. İfritler ve canavarlar ıslık çalıp soluyor...

Davran ey Türk Oğlu!... Davran artık... Elde ne harcanacak Rumeli, ne Macar ülkeleri, ne Suriye ve Irak, ne Filistin ve Mısır, ne Trablus, ne Tunus ve Cezayir, ne de Kırım ve Kafkas kaldı. Elde kalan **Son vatan parçasıdır!.. Son vatan parçası...**

Bir Bozkurt gibi davran. Gayrete gel... Çalışmaya koyul. Eski günler yeniden doğsun... Zafer ve Şan Bayrakları ufuklara doğru yeniden açılsın... Her şeyin üstünde **Büyük Türkiye...** Bizim **Bahtiyar Türkiyemiz** yükselsin!... (1)

---

(1) **İlk yayını : 17 Kasım 1950**

TÜRKÇÜLÜK VE TÜRK BİRLİĞİ

Üzerinde iftiralarla, yalan ve yanlışlarla dolu münakaşalar yaparak, fikir yürütmek, bilhassa 1944 ve daha sonraki yıllarda kötü bir adet haline getirilmiş olan Türkçülük ve Türk Birliği ülküsü hakkında, bir inceleme yapmanın zamanı çoktan gelmiştir.

Türkçülüğün ve Türk Birliği ülküsünün, bir cürüm olarak kabul edilmesinden ve bu yolda büyük propagandalara girişilmesinden sonra, Türkiye'de Türk olmak ve Türkçülükten bahsetmek bile korkulacak hâl olmuştu. Tanrıya şükürler olsun ki, 14 / Mayıs / 1950'de Türk milletinin vermiş olduğu şanlı bir kararla, meş'um tek parti zihniyeti yıkılmış ve Türkçülüğün ufku yeniden aydınlanmıştır.

Türkçülük ne demektir diye bir soru sorduğumuz zaman, hatırımıza gelmesi gerekli olan şeyler bugün herkese göre değişmektedir. Çok muhtemeldir ki böyle bir soru karşısında bazı kimseler koyu bir gafletin ve adi bir menfaat taassubunun tahrikleri ile yaratılan propagandaların tesiri altında Faşizmi düşünecek, diğer bazı kimseler de bunun ifade ettiği manadan büsbütün habersiz görünecektir.

Hele gençlerin çoğunun, buna ait esaslı hiçbirşey bilmediği hakikatı önemle ele alınacak bir olaydır. Bununla ilgili acı bir misali burada söylemeden geçemiyeceğim. 1948 yılında Amerikada iken genç bir arkadaşım birgün okul kütüphanesinde «ENSİCLOPEDY BRİTANİCA» yı karıştırırken «Türk» kelimesinin karşısındaki izahı da okumuş ve orada «Türkçülük denilen şövenizm ile Türklerin, yurtlarında eskidenberi yaşamakta olan Türk olmıyan unsurları gücendirerek kendilerine düşman ettiğini, bu yüzden bu yabancı unsurlarda da millî duyguların uyanarak geliştiğinin» yazılı bulunduğunu görmüş. Bu hususa ait hiçbir bilgisi olmıyan bu genç Türk çocuğu yukarıda bahsi geçen ifadelere inanmaktan da kendini alamamıştı. «Nasıl olur» diyordu. «İlim yetkisi, dünyaca tanınmış bir ansiklopedinin yazdığı şeyler yanlış olur mu?» Bu sebepten benimle bir hayli münakaşalara da girişti. Fakat neticede, Türkçülüğün, Hıristiyan ve Müslüman bütün yabancı unsurların Türklere karşı gösterdikleri sistemli ve nankörce bir düşmanlıktan ve hıyanetten dolayı, Türklerin kendi varlıklarını korumak kaygusundan doğduğunu anlıyarak kanaatini değiştirmiştir.

İşte yukarıdaki sebeplerden ötürü Türkçülüğün ne gibi bir mana ifade ettiğini ve doğuş sebeplerini kısaca izaha çalışmak faydalı olacaktır sanıyorum.

Osmanlı tarihine şöyle üstünkörü bir göz atıldığı taktirde dahi görülürki, hiçbir zaman devletin siyasetinde ve Türk sosyâl hayatında şövenizme varan bir milliyetçilik hâkim olmamıştır. Değil yalnız küçük memuriyetlere Sadrazamlık gibi en yüksek makamlara bile her soydan insanlar getirilmiştir. Tanzimat'a kadar yurt içerisinde diğer dinlere ve

milliyetlere karşı, o devirlerde hiçbir memlekette bulunmıyan ve aşırı sayılabilecek olan bir müsamaha ile malûl koyu bir İslâmcılık hâkim olmuştur. Müslümanlığı benisemekte o kadar ileri gidilmiştir ki, bu yüzden, Suriye ve Irak'ta, hatta Filistin ve Mısır'da sayısı milyonları aşan Türk halkı araplaşarak, yavaş yavaş eriyip kayboldu. Türkçe her tarafta ihmâl edilerek arapça ve farsça kelimeler kullanmak mukaddes bir moda ve zevk haline geldi. Tanzimat'tan sonra ise, İslâmcılığın yanında ortaya resmen bir Osmanlıcılık fikri çıktı. Bu fikir, çeşitli din ve milliyet taşıyan unsurların halitasından ortaya bir Osmanlı milleti çıkarmak hayali idi.

İşte bu hakikatlar karşısında, Türk milletinin şövenliğinden bahsetmek, ilmin gerektirdiği tarafsızlığa sırt çevirerek, adi bir garazkârlığın esiri olmaktan başka bir şey sayılamaz.

Türkler ancak, gösterdikleri sonsuz müsamahalardan ve lutuflardan sonra gördükleri sistemli düşmanlık ve hıyanetlere karşı bir reaksiyon göstermek zorunda kalmışlardır. Türkçülük ve Türk milliyetçiliği, Yunan, Bulgar, Sırp, Ermeni, Arnavut, Arap ve diğer unsurların milliyetçilik ve ayrılık duygularının tesiri altında, bir nefis koruması gayesi ile meydana gelmiş ve hiç bir zaman haksız ve tecavüzkâr olmamıştır.

Türkçülük, Türk milletinin, ilim, sanat, ziraat, iktisat, kültür ve diğer her alanda, millî gelenek ve millî bünyeye uygun bir şekilde kalkındırılması içte ve dışta her çeşit saldırganlıklara karşı korunarak hür ve müstakil olarak yaşatılmasını hedef tutan bir ülküdür. Böyle bir ülkü, her milletin kendisi için mukaddes bir hak olduğu gibi Türk milleti için ve

onu teşkil eden her fert için de en mukaddes ve en tabii bir haktır.

Türkçülüğü, her ne sebeple olursa olsun, şu veya bu şekilde iftira ve ithamlar altında bırakmağa kalkışmak ise, bunu yapanların en hafif bir tabirle iyi niyetinden ve Türk milletine olan sevgisinden şüphe etmeği gerektirir. Türkçülük hakkındaki düşüncelerimizi burada özet olarak belirttikten sonra şimdi birkaç satırla «Türk birliği» ülküsünden de bahsetmek gerektir.

Türk birliği ülküsü, yer yüzündeki bütün Türklerin bir millet ve bir devlet halinde, bir bayrak altında toplanması ülküsüdür. Bunun tahakkuku, bazı kimselere ilk bakışta imkânsız gibi görünebilir. Birçok kimseler bunu zararlı bir hayâl (ütopi) olarak da vasıflandırabilir. Fakat unutmamak lâzımdır ki, her hakikat önce bir hayâl ile başlar. Yine hatırlamak gerektir ki, 1919 yılında hür ve müstakil bir Türkiye kurmak için Anadoluda dünyanın galiplerine karşı savaşa girişmek de çılgınlık ve hayâl diye vasıflandırılmıştı. Fakat inanmış ve kendilerini bir ülküye vermiş olanlar, yurdu kurtarmaya ve müstakil bir Türkiye meydana getirmeye muvaffak oldular.

Türk birliği de sistemli çalışmak, fırsat kollamak ve her şeyden önce Türkiye'yi korumak ve yükseltmeğe çalışmak suretiyle bir gün elbet hakikat olacaktır.

Zaman zaman, hasis ve sinsi emellerin esiri bulunan bazı kimseler, bunu Türkiye'yi hemen Rusya'ya ve Türklerin yaşamakta oldukları diğer memleketlere tarruza ve harbe sürükliyecek bir macera fikri olarak göstermeğe yeltendiler. Türk birliği fik-

rini güdenleri, Türkiye'yi kudreti dışında işlere sokarak felâkete yuvarlamak ve «Memleketi yıkmak için birebir çareyi» bulmuş olmakla itham ederek haklarında her çeşit iftira, hakaret, ve işkenceyi reva gördüler. Hâlbuki Türk birliği ülküsünü taşıyan, iğman sahibi insanlar, Türk milletinin sahip olduğu kudret ve imkânları, gayet iyi hesaplayabilen kimselerdi. Sahip oldukları millî şuur, fikir ve ilim kabiliyetleri, Türk milletini her türlü maceralardan korumak gerektiğini bilmelerine imkân sağlayacak durumda idi. Bunların hiç birisi memleketin harbe sürüklenmesini ve bugünkü sınırlar dışında mevsimsiz olarak gayretler sarfedilmesini istemek şöyle dursun, hatırından bile geçirmiyordu.

Türk birliği fikrini güdenlerin ülküsü :

1 — Önce her türlü insanlık haklarından mahrum edilmiş bulunan ve işkence ile imhasına çalışılan esir Türklerin neşriyat ve propaganda yolu ile haklarını korumak.

2 — Diplomasi yolları ile bunlara her çeşit yardımı sağlamağa çalışmak.

3 — Arada, imkân nisbetinde kültür birliği kurmağa çalışmak ve bunu kuvvetlendirmek.

4 — Esir bulunan Türk yurtlarının ayrı ayrı istiklâl kazanarak, hür milletler topluluğu içinde lâyık oldukları yerleri almalarını sağlamağa çalışmak.

5 — Esir bulundukları ülkelerden, mülteci ve muhacir olarak gelenleri sıcak bir ilgi ile karşılayıp her çeşit yardımda bulunmak gibi günün realitesi ile telifi kabil olan yakın hedeflere ulaşmağa çalışmaktan ibaretti. Bundan başka uzak bir hedef olarak da bağımsızlıklarını alacak Türk ülkelerinin iler-

de aralarında sağlam bir kültür birliği kurduktan sonra beraberce verecekleri bir kararla, büyük bir Türk birliği meydana getirmeleri dileği gelmekte idi.

Şimdi bu düşüncelerde, Türk milleti için acaba ne gibi zarar bulunabilir? Kanaatimizce hiç bir zarar bulunamaz. Aksine olarak çok büyük faydalar vardır. Böyle bir ülkü, halka ve bilhassa gençliğin heyecan ve hız kaynağı olur ve Türkiye'nin kalkındırılması için daha çok çalışmayı sağlar. Sonra, Ruslar «Panslavizm» İslav Birliği, Almanlar Pencermenizm» (Cermen Birliği) Araplar; Arap Birliği, Yahudiler; Yahudi Birliği, Yunanlılar; Enosis,» diye Kıbrısı istiyerek Yunan Birliği peşinde koşarlarken, Bulgarlar, Bulgar Birliği diye Makedonya ve Trakya üzerinde boş iddialarda bulunurken Türklerin 60 milyonluk kendi öz kardeşleri arasında bir birlik kurmak istemeleri neden günah sayılıyor?. Her millet için, millî birlik kurmak mukaddes bir hak kabul edildiği hâlde, bu hak neden Türkler için tanınmasın?. Hele bu mukaddes hak ve dilek neden Türkiye'de, suç ve cürüm olarak karşılanıyor?... Ve neden bu fikrin sahipleri 1944 yılında en ağır hakaretlere ve işkencelere uğratıldı? İnsaniyetçilik ve insan haklarına hürmette kendilerini ön safta göstermeğe yeltenmiş olan o meşhur... Türkçülük düşmanları için her çeşit insan haklarından mahrum yaşayan milyonlarca Türk'e insan gibi yaşamak hakkı sağlamağı dilemek, neden cürüm sayılıyor?.

Türklerin yaşadığı ve Türk bayrağının şerefle dalgalandığı bu topraklarda kalpleri Türklük için çarpan kimseleri, birtakım bedbahtlar, türlü iftira ve hakaretler tertipliyerek, Moskovaya jurnal eder mahiyette ve kendilerini buna muhalif göstererek

Moskofların hayrını dileyen kimseler olarak belirten ithamlarla nasıl oluyor da fesat tertip edebiliyorlar?.

Fakat bunların hepsi boşuna gayret oldu efendiler! boşuna gayret. Moskoflara yaranmak mümkün değildir. Ne Türkçüleri ezmeğe kalkmakla, ne yüzlerce Türk mültecisini insanlık duygularına ve devletler hukuk kaidelerine aykırı olarak, öldürüceklerini bile bile Moskoflara geri vermekle yaranmak kabil olmadı.

Biz Türk birliği ülküsünü yine şanlı bir bayrak gibi göklere yükselterek taşıyoruz. Bu ülkü her zamandan ziyade, bugün Türk milleti tarafından daha önemle anlaşılmaktadır. Moskoflarla çarpışmamız kaçınılmaz bir kaderdir. Onların doymak bilmez hırsları, kendi başlarını yiyecektir. Girişeceğimiz savaşta onları mutlaka yeneceğiz. Çünkü biz hakkı ve insanlığı müdafaa edeceğiz. Çünkü biz Türklüğün ezeli ve ebedî hakları için döğüşeceğiz. Çünkü biz «YA İSTİKLÂL YA ÖLÜM» parolası ile çarpışacağız... (1)

---

(1) İlk yayını : 10 Kasım 1950.

KIRK KAHRAMANLAR VE KÜRŞAD

Bir kahramanlık, kendini bekliyen tehlikelerin büyüklüğü ve çokluğu nispetinde kıymet kazanır. Kurtuluş ihtimallerinin sıfır veya sıfıra çok yakın olduğunu bilerek, millet yolunda, kutsal bir dâva uğrunda, mücadeleden yılmayanlar, insanlığın üstüne yükselirler ve âdeta ilâhlaşırlar.

Fâni bir hayatın esiri olarak günün birinde sönmeğe mahkûm bulunan insanoğlu, yeryüzüne, daima ebedîleşmek imkânlarıyla birlikte doğar. Maddî sevkitâbiilerden ruhunu biraz kurtarabilmiş olanlar, her zaman tarihte yer almak ve gönüllerde taht kurmak ihtimallerine sahiptirler. Cemiyete hizmet ve tabiata hükmetmet ihtirasları, insanları, şâhikalara doğru yükselten, en emîn yollardır. Böyle çetin fakat asîl bir yolu seçmiş olan kahramanlar, yaşadıkları devirler içinde bir meş'ale gibi parlar ve milletlerine ışık ve ruh verirler. Üzerinden ne kadar çok zaman geçmiş olursa olsun, insanlığın üstüne yükselen böyle varlıklar, tazeliklerini ve hayatiyetlerini daima muhafaza ederler. Tarih sayfaları karıştırılarak, mâzinin derinliğine doğru bakıldığı zaman, bunlar önümüzde âbide gibi yükselirler ve millete ışık saçarak yol gösterirler.

Tarihimizden değil, uzak Türk tarihinden, büyük bir kahramanlık olayından bahsedeceğim. Bu olay geçmişin unutma örtüsü altında kalmış çok parlak, parlak olduğu kadar da çok hâzin bir harekettir ve İsa'dan sonra 600 ncü yılda meydana gelmiştir.

O sıralarda Japon denizinden, Hazardenizine kadar uzanan ve Çin'i, İran'ı, Bizans'ı titreten Göktürk İmparatorluğu, entrikalar yüzünden Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Doğudaki devletle Batıdaki devletin arası, saraya ve orduya sokulmağa muvaffak olan, Çinliler ve diğer yabancılar yüzünden iyice açılıyor. Doğu Göktürk devletinin başında bulunan Kara Kağan kendinden önce hakan olan ağabeysini zehirleyen Çinli yengesiyle evlenmekte mahzur görmüyor ve bu kaatil kadının fettanlığının esiri olarak Çinlilere alet oluyor. Bu yüzden Göktürk devleti, birçok parlak muharebelere rağmen yıkılıyor ve o bölgede bulunan Türkler Çinlilere esir düşüyor. Çinliler Türkleri Çin'e hicret ettirerek şehirlere dağıtıyorlar. Bu arada Kara Kağan'la kardeşinin iki oğlunu ve diğer Türk ileri gelenlerini Çin'in merkezi bulunan SİYANGFU şehrine götürerek orada ikamete memur ediyorlar. Çok geçmeden Kara Kağan orda tutsak olarak ölüyor. Bunun üzerine Çinliler rehine olarak Kara Kağan'ın kardeş çocuklarından Tung Yabgu'yu Çin sarayına hapsediyorlar. Serbest bulunan Kara Kağan'ın diğer yeğeni KÜRŞAD ise hergün Türkleri kurtarmak için çareler arıyor. Tam bu sırada diğer Türk beyleri de gizli toplantılar yaparak, Çinlilere isyan edip Çin İmparatorluğunu öldürmeğe ve böylece, yere düşen gök bayrağı yeniden yükseltmeğe karar veriyorlar. Bunun için çok yiğit olan herkes tarafından çok sevilen Kürşad'ı kendilerine Hakan seçiyorlar. Fakat bunu duyan

Kürşad ihtilâle baş olmayı, saldıranların en önünde dövüşmeği kabul etmekle beraber, Hakanlığı reddediyor, «Millet için dövüşmek ve bu uğurda gerekirse ölmek bana yeter. Hakanlık sarayda hapis bulunan amcamın oğlunun hakkıdır.» diyor. Birçok yalvarmalara rağmen Hakanlığı kabul etmiyor. Böylece herkes, uzun tartışmalardan sonra Kürşad'ın feragat örneği olan ısrarı karşısında onun teklifini kabul etmek zorunda kalıyor. Ertesi akşam saraydan dışarıya gezmeğe çıkacak olan Çin Hükümdarını öldürmeğe ve hep beraber Çin sarayını basarak Tung Yabgu'yu kurtarıp Hakan ilân etmeğe ve yeni bir Türk devleti kurmaya karar veriyorlar. Baskın gecesi sözleşilen zamanda, Çin sarayının etrafında toplandıkları vakit, aksi bir talih eseri olarak bardaktan boşanır gibi bir yağmur yağmaya başlıyor. Yağmurun altında biraz bekledikten sonra, Çin Hükümdarının bu akşam dışarı çıkmaktan vazgeçtiğini öğreniyorlar. Bunun üzerine, Çinlilerin bu teşebbüsten herhangi bir şekilde haberdar olmaları ihtimaline karşı, baskının başka bir akşama bırakılmasını doğru bulmuyorlar. Bu ihtimâli önlemek için, baskının ge ciktirilmeden hemen o gece yapılmasını uygun görüyorlar.

Kürşad arkadaşlarının adlarını bir, bir okuyarak hepsini yoklama ediyor. Türk milletinin en ileri gelenlerinden 40 Bey'in orada hazır olduklarını görüyor. Artık daha fazla beklemeden Çin İmparatorunun sarayına saldırıyorlar. En önde yalnız Kürşad yürüyor... Sarayı binlerce çin askeri muhafaza etmektedir. Saldıranlar ise yalnız kırk kişi... Yıldırım gibi düştüğü yeri yakan, kasırga gibi önüne geleni süpüren 40 kişi... Birkaç dakikada dış kapıdaki mumafızları tepelediler, sarayın bahçesine doldular ve

oradan iç kapıya yüklendiler. Orayı da geçtiler... Şimdi İmparatorun dairesine doğru yürüyorlar. Fakat bu Çinli askerler ne kadar da çok... İlerden, geriden sürü, sürü saldırıyorlar. 40 kahramandan ikişer, üçer yaralanıp düşenler var. İşte nihayet İmparatorun dairesine ulaşabildiler. Fakat odalar bomboş. Hiç kimseler yok. Acaba İmparator bu kadar çabuk nasıl da kaçabilmiş?

Ne ise uzunboylu düşünmeğe meydan yok. Geri dönmek lâzım. Kürşad, «ahırlara doğru çekileceğiz» diye buyruk veriyor ve ahırlara doğru yol alıyorlar. Fakat her adımda karşılarında yüzlerce Çinli peyda oluyor, dövüşe dövüşe yürüyorlar. Beş on Çinli yıkılıyor ve bir kahraman devriliyor. Nihayet kırklardan ancak ondördü ahırlara ulaşıyor. Kendileri yürüyüp gidinceye kadar vakit kazanmak için, üç kişi ahır kapılarında artçı olarak bırakılıyor. Diğer onbir kişi atlara binerek Vey ırmağına doğru dörtnal koşuyorlar, Fakat geriden düşmanın süvari alayları geliyor. Yorgun ve yaralı onbir kişi, ırmağın kenarına vardıkları zaman, akşamdanberi yağan yağmurlar yüzünden kabaran suların köprüleri söküp götürdüğünü görüyorlar. Sekiz saat önce, geçit veren sular, şimdi geçilmez olmuştur. Düşman durmadan yaklaşıyor, saldıranlar sürüler halinde binlerle geliyorlar. Karşılarında yalnız onbir kişi var... Yağmur durmadan yağıyor. Arasıra çakan şimşekler gerilmiş yüzlerini, büyümüş gözlerini aydınlatıyor. Ellerinde kılıçları, Türke yaraşan bir fütursuzlukla atlarının üstünde dimdik duruyorlar ve ölünceye kadar çarpışmak üzere düşmanın yaklaşmasını bekliyorlar.

Artık düşman yaklaşmıştır. Göğüs göğüse atılı-

yorlar ve çarpışmaya başlıyorlar. Onbir kahramandan herbiri birer birer devriliyor. En son da Kürşad gün doğarken 40 yarasından kanlar sızarak can veriyor ve gözleri açık olarak cesedi atının üstünde dimdik kalıyor. Bu esnada Vey ırmağının suları deli deli akıyor ve yağmur yağmaya devam ediyordu.

Bu kahramanlık menkibesi birkaç gün içinde Çinde bulunan bütün Türklere yayılıyor ve onlar arasında bir kurtuluş ruhu ve bir ihtilâl havası yaratıyor. Çok geçmeden de hepsi birden isyan ederek Kürşad'ın yolundan hürriyet ve istiklâle kavuşuyorlar. Türk tarihi, uzak ve yakın böyle kahramanlık olaylariyle doludur. Kahramanlık Türklüğün başlıca vasıflarından biridir. Şairlerimizden birinin dediği gibi Türk milleti için:

«Kahramanlık ne yalnız bir yükseliş demektir
Ne de yıldızlar gibi parlayıp sönmemektir
Ölmezliği düşünmek boşuna bir emektir.
Kahramanlık: saldırıp bir daha dönmemektir.» (1)

---

(1) İlk yayın tarihi : 26 Ağustos 1951

KAHRAMAN TÜRK KADINI, TOMRİS

Bu yazımda sizlere, başı tarihin bulutları içinde, efsanelere karışan kahraman bir kadını, bir Türk kadınını tanıtacağım. Bu büyük kadının, bu kahraman insanın adı, Tomristir.

Yüce Hâkan Tomris Hâtun, Hz. İsâ'nın doğumundan önce, Altıyüzüncü Yılda Türkistanda devlet kurmuş olan Saka ve Peçenek Türklerinin hükümdarı idi. Bu sıralarda İran'da da Ahamenid sulâlesi hâkim bulunuyordu. Bu sulâle zamanında İran orduları birkaç defa Doğu'ya doğru saldırarak Türklerle savaşmışlardı.

Tomris'in hükümdarlığı zamanında, İranlıların başında Kirus adında bir hükümdar bulunuyordu. Bu hükümdar önceleri Saka Türkleri ile çarpışarak onları yenmiş ve Batı Türkeli'nin güney kısımlarını ele geçirmişti. Bu savaşlardan on yıl kadar sonra Kirus, Peçeneklere de saldırdı. Harbin sebebi, Kirus'un Tomris'le evlenmek istemesi ve Peçeneklerin kadın başbuğunun bu isteği reddetmesi idi. Tabiî bu sebep, o çağlardaki usullere göre çok önemli idi. Çünkü, Tomris, İran hükümdarı ile evlendiği takdir-

de, hükümdarı bulunduğu ülkeler de, Kirus'un eline ve dolayısiyle İranlılara geçmiş olacaktı.

İşte, teklifi, Türklerin kadın Hâkanı tarafından geri çevrilince, esasen kandökücü bir insan olan Kirus, çılgına döndü ve kendisiyle evlenmeği kabul etmiyen bu kadın hükümdarın cezasını vermeğe karar verdi. Kirus önce, Tomrisin oğlunun emri altındaki Türk öncü kuvvetiyle karşılaştı ve onları bozguna uğrattı. Tomris'in oğlu düşmana yenilmenin verdiği yasla kendi, kendini öldürdü. Bu savaşı kazanan ve gözleri dönmüş olan Kirus, Türk Hâkanı Tomris hatunun da üzerine yürüdü. Türklerle, İranlıları bir kere daha karşıkarşıya getiren bu savaş, pek kanlı oldu. Önce her iki taraf biribirlerine ok atmağa başladılar. Bu oklaşmalar öyle şiddetli oldu ki, iki taraftan yaralanmıyan hemen hiç kimse kalmadı. Böylece gayet kanlı bir başlangıçtan sonra, ordular mızrak ve kılıçlara göğüs göğüse geldiler. Türklerin kadın başbuğu ile İranlıların erkek hükümdarının idare ettiği bu müthiş savaşın sonu çabuk geldi. Her vuruşmada olduğu gibi, bunda da zafer kartalı, kahramanlık, askerlik kabiliyeti ve zekâda üstün olan tarafın esiri oldu. Savaşı Türkler kazanmıştı. Yüce Türk Hâkanı Tomris Hâtun hem milletinin ve yurdunun mukaddes sevgisiyle ve hem de savaşta yenildiği için hayatına kıymış olan sevgili oğlunun, gönlüne saldığı büyük acı ile dövüşmüştü ve başardığı bu kahramanca dövüşle, İran ordusunun büyük kısmını cansız olarak yere sermiş olmakla beraber, Ahamenid sülâlesinin azgın hükümdarı Kirus'u da telef etmişti.

Kirus hayatında çok kan akıtmış bir hükümdardı. Bunun için, kahraman Türk kadını Tomris,

bu kan akıtıcı adama, dünyaya ibret teşkil edecek bir muamelede bulundu ve Kirus'un kafasını kan dolu bir fıçıya atarak, «hayatında kan içmeğe doymamıştın, şimdi doya, doya iç!» dedi. Bu hadise yüz yıllarca dünya milletlerinin dillerinde söylendi durdu ve bugüne kadar ulaştı.

İşte Tomris hakkında tarihin verdiği mevsuk (kaynak) bilgiler bundan ibarettir. Geri kalan birçok hususlar efsanelerle karışmaktadır.

Bu zaferin kazanılması büyük bir hâdisedir. Çünkü Tomris, o sırada sadece Türklerin bir kısmının, yâni yalnız Peçeneklerin hükümdarı bulunuyordu ve kumanda ettiği kuvvetler, bu bakımdan mahduttu. Diğer taraftan Ahamenid hükümdarı ise, bütün İran'ın hükümdarı idi ve ordusu nispet kabul etmiyecek kadar büyüktü. Üstelik bu hükümdar bir erkek ve karşısındaki ise bir kadındı. Fakat bu kadın, Sadece bir kadın değil, bir Türk kadını idi ve bu kadın, kendisiyle izdivaç ederek, milletinin ve vatanının hürriyetine istiklâline kasdeden kan dökücü bir adama karşı yılmadan döğüşmüştü.

Kahraman Tomris, mazimizin göklerini süsleyen şanlı bir yıldızdır. Bu şanlı kadın, bütün Türk kadınlarına örnektir... (1)

---

(1) İlk yayını 12 Ekim 1951

KAHRAMAN TÜRK DENİZCİSİ BURAK REİS

Yüzyıllar boyunca kıtalara hükmeden Türk orduları ve Türk milleti denizlere çıkınca da yeni deniz destanları yaratmakta gecikmemiştir.

Uzun Orta Çağ ve Yeni Çağ süresince, Akdeniz, Atlas Okyanusu, Hind Okyanusu ve Karadeniz, kendilerine ölmez şan ve şeref hatıraları kazandıran Türk zaferleri ve Türk saldırışları ile doludur.

Türk deniz kahramanlarının ençok boy gösterdikleri ve en umulmaz işleri mümkün hale getirerek, bugün bile dünyanın en ileri denizcileri sayılan milletlere örnek olacak işler ve eserler yaptıkları ve kahramanlıklar yarattıkları deniz; Akdenizdir.

Burada sizlere Türk denizciliğinden; ve onların denizcilik tarihine armağan ettikleri büyük bir deniz kahramanlığından bahsedeceğim:

Bu hâdise, Türkün karada olduğu gibi, suların üstünde, dalgaların oynak göğüslerinde de, hiç birşeye asla boyun eğmediklerine, hiç bir kurtuluş ümidi kalmadığı durumlarda dahi teslim olmaktansa sonuna kadar dövüşerek şerefle ölmeyi ve denizin ma-

vi koynuna gömülmeyi, her şeye üstün tuttuklarını göstermektedir.

Orta Asya'nın, denizlerden uzak kucağından göç ederek deniz kıyılarına ulaşmış olan Atalarımız denizin ne büyük bir zenginlik ve hâkimiyet, sağlıyan varlık olduğunu hemen kavramışlardı. Bunun için karadaki şanlı akın ve savaşların yanısıra, onlardan geri kalmıyan büyük deniz zaferleri ve ünlü deniz akınları, deniz seferleri tertiplemişler ve başarmışlardır.

Akdeniz bugüne kadar sayıları onbinleri aşan Türk deniz kahramanını göğsü üstünde taşımış ve bunların mübarek cesedleriyle dalgalanmış bir denizdir. Hem bizim tarihimize, hem de dünya tarihlerine ulu bir kahramanlık âbidesi olarak geçen Türk denizcilerinden birisi de KAHRAMAN BURAK REİS'tir.

Burak, rüzgârlar kadar coşkun, dalgalar kadar serazat ve baş eğmez bir Türk denizcisidir. Denizlerde büyümüş, fırtınalarla, girdaplarla boğuşa boğuşa kendini yetiştirmiş ve Akdenizde korsanlık, akıncılık ederek bir reis olmuştur.

1499 yılında Türklerle Venedikliler arasında yeniden savaş başlamıştı. Türk orduları, başlarında İkinci Bayazit olmak üzere Mora'da Venedikliler elinde bulunan kaleleri ele geçirerek bu yarımadayı Türk buyruğu altına sokmaya ve böylece büyük Fâtih'in zamanında başlamış olan istilâyı tamamlamaya girişmişti. Türk ordusu karadan hareket ederken, Türk donanması da denizden orduyu desteklemeye memur edilmişti. Donanma; Kaptanı Derya Davut Paşanın buyruğunda idi. İkinci Bayazit çağının bü-

tün ünlü denizcileri de donanma ile birlikte idiler. Bunlar arasında Akdeniz'deki Türk düşmanlarına dehşet salan kaptanlarımızdan Kemal Reis ile bu deniz eserinde en büyük şanı kazanacak olan BURAK REİS de vardı.

Türk donanması ters yeller yüzünden bir müddet aşağı sularda kaldı. Venedikliler, tabiatın bu lûtfundan faydalanarak İnebahtı limanını ve kalesini, denizden esaslı şekilde emniyet altına aldılar. Zamanın meşhur İtalyan Amirali Antonio Grimani 160 parça gemiden mürekkep bir donanma ile körfezin ağzını Türk Deniz Kuvvetlerine kapadı. O sıralarda Avrupalıların meşhur bir kaptan saydıkları Loredano, büyük toplarla donatılmış 15 gemi ile gelerek Amiral Antonio Grimani'nin yanında yer aldı.

Türk Deniz Kuvvetlerinin Kumandanı Davut Paşa, donanma ile İnebahtı önlerine geldiği zaman, düşman donanmasının körfezi kapattığını görerek savaş için hazırlanmağa başladı. Türk denizcileri arasında keyifli bir faaliyet başladı. Bir taraftan toplar siliniyor, yatağanlar ve palalar bileniyor, diğer taraftan kancalar, ip merdivenler hazırlanıyordu. İki tarafın kumandanları da o devrin en usta amiralleri sayılmaktaydı. Türkler kumandayı, Kaptan Davut Paşa ile Kemal ve Burak Reisler arasında bölmüşlerdi. Venediklilerde ise öncüyü teşkil eden filoya Alban Armenio, asıl kuvvetlere de LORENADO ve Grimani kumanda ediyorlardı. Hazırlık tamamlandıktan sonra donanmalar Sapyenza adası yakınlarında karşılaştılar. Türkün bulunduğu her savaşta mertlik ve yiğitlik de bulunur. Türk levendlerinin korkusuzca saldırmalariyle dövüşün kızıştığı bir sırada, Burak Reisin gemisi ile ileri atılması bu

savaşın en büyük yiğitliğinin ilk adımı oldu. Burak ilerlerken Venedik öncülerinin başı olan Alban Armenio bu Türk gemisini yok etmek kararını verdi. Diğer iki Venedik gemisi ile birlikte Burak Reisin teknesini karşıladı. Burak, üç düşman gemisi ile savaşa tutuşurken, Amiral Doredano da öncü kumandanına yardım etmek için hızla yetişti. Dört düşman gemisi bir Türk gemisiyle vuruşmağa başladılar.

Akdenizin nice savaşlar görmüş olan dalgalı suları, bugün de en sert ve en kıyasıya vuruşmalardan birini seyretmekte idi. Venedikliler, öteki Türk kuvvetlerini beklemeksizin pervasızca ileri atılmış bulunan bu Türk gemisini diğer Türk kuvvetleri yardıma gelmeden, Tek olarak yok etmek istiyorlardı. Burak Reisi ortalarına almak için ustaca manevralar yapıyorlardı. Kahraman Burak da gemisinin kumanda yerinde arslan heybeti ile dikilerek levendlerine buyruklar veriyor, sancağının ve milletinin şerefini bir kat daha yüceltmeye çalışıyordu. Naralar atılıyor, toplar gürlüyordu... Dört düşman gemisine karşı bir Türk gemisinin kahramanca saldırması ve karşı durması, Türke hâs pervasızlıkları ve kahramanlıkları sayesinde bir müddet arada müvazene teşkil etti. Fakat her yönden yapılan düşman manevra ve saldırışları, o sırada rüzgârın da Türkler aleyhinde esmekte bulunması nihayet kahramanlığın meydana getirdiği, muvazeneyi bozdu. Düşman Burak Reisin gemisini her taraftan sararak ortaya almaya muvaffak oldu ve kancalarını Türk gemisine takarak yanaştı. Dört Venedik gemisinden Türk teknesine düşman erleri rampa ederek atlamaya başladılar. Burak Reis'in gemisinin güvertesinde birbirine giren düşmanla leventler arasında amansızca bir boğuşma aldı yürüdü. Burak Reis elinde, üstünden kanlar sızan

eğri uçlu palası ile bir taraftan bir tarafa koşuyor, buyruklar veriyor, naralar atarak palasını şimşek gibi savuruyor ve her dakika yere bir kaç düşman kellesi yuvarlanıyordu.

Bu boğuşma çabuk bitmedi. Burak gemisini, düşmandan kurtarmak için levendleriyle beraber arslanlar gibi savaştı, fakat talih ters gidiyordu. Bunu yapamıyor, sayıca çok üstün olan düşmanın her geçen anla, daha hâkim bir hale geçtiğini görüyordu. Sonunda biran geldi ki Burak Reis kurtuluşa imkân olmadığını anladı. Gemisi ve sancağı düşmanın eline geçecek, belki kendisi de tutsak olacaktı. Kartallar gibi hür yaşamaya alışmış bir ruh, böyle bir düşkünlüğü kabul edemezdi. Denizlerin, dalgaların, fırtınaların baş eğmez korsanı Burak da kabul etmedi. Yıldırım gibi bir kararla gemilere ateş verdirdi, alevler bir anda her tarafı sardı. Başta kendisi olmak üzere yüzlerce yiğit ateşler içinde can verdiler. Fakat düşman da bu ateş ve ölüm ziyafetinden uzak kalamadı. Kumandan Loredano ve Armanio da gemileri ve askerleriyle birlikte yok oldular.

28 Temmuz 1499... Bu tarih Burak Reisin, ölümü tutsaklığa ve şerefsizliğe üstün sayıp kendisini alevlerin kucağına atmaktan çekinmediği gündür. Verdiği bu asil... Bu müthiş kararla, ölüme bu derece göz kırpmadan atılmalıdır ki, kahraman Burak, şerefini lekeden kurtarmış, sancağını ve gemisini düşmana vermemiş ve kendini en yüksek kahramanlar sırasına geçirmiştir.

Burak Reis ve gemisi Akdenizin sularına gömüleli yüzyıllar oluyor... Geminin alevden kurtulan parçalarını çabuk kemiren zaman, Burak Reisin kazandığı şan ve şerefe dokunamamıştır. Burak yüz-

yıllardanberi uyuduğu Akdenizin derinliklerinde bundan sonra da, yüzyıllarca uyuyacaktır ve Akdenizin kucağında Burak Reis ve binlerce Burak Reisler yattıkça da Türk'ün gözü ve gönlü o sulardan ayrılmıyacak ve onsuz çarpmıyacaktır. Kahraman BURAK REİS'in eşsiz hâtırası, Türk denizcilerine yol gösteren bir meşaledir... Bu meşale geçmişteki ve bugünkü denizcilerimizin göğüslerinde tutuşup yanmaktadır. Gelecekteki denizcilerimizin ruhlarında da tutuşup yanacaktır. (1)

---

(1) İlk yayınladığı tarih : 18/Eylül/1951

30 AĞUSTOS ZAFERİNİN DOĞUŞU

Celâdet ve kahramanlıkla şahlanmayan milletler, ebedî bir karanlığa mahkûmdurlar.

Milletleri yaşatan ve yükseltenler, kahramanlardır. Milletlere yol gösterenler, zafer kapılarını açanlar, tarihlere şan verenler, yine kahramanlardır. İnsanlığın kaderine hükmedenler, medeniyet ufuklarına ışık tutanlar ise yine, kahramanlardır.

Türk tarihi, yüce bir kahramanlık menkibesi olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti de, baştanbaşa, eşsiz kahramanlar tarafından meydana getirilen bir eserdir. Bu eserin talih güneşi, 30 Ağustos 1922'de, Dumlupınar'da kan ve ateşler içinden yükselerek doğmuştur.

30 Ağustos, devletimiz için, hiç şüphesiz her şeydir.

30 Ağustos, hiç şüphesiz eşsiz bir kahramanlık âbidesidir. Kahraman bir milletin, kahraman evlâtlarının, asîl gayeler uğrunda hayatlarını feda ederek inşa ettikleri bu âbide, hayrın şerre, faziletin alçaklığa üstün bulunduğunun... Türklüğün yenilmez olduğunun, parlak bir ispatı ve ifadesidir.

Bugün bu büyük zaferin hâtırasını, gurur ve saygı ile selâmlarken, uzak tarihimizde cereyan etmiş olan, tıpkı bunun gibi, başka bir kahramanlık vakası da, gözümüzün önünde canlanmaktadır:

680 yılındayız... Çinliler bütün Gök Türk devletini istilâ etmişler. Türk yurdunun üzerine koyu bir karanlık çökmüş. Ordu dağılmış, istiklâl güneşi gurup etmiş. Her yerden zincir sesleri geliyor, Artık Türk milletinin sonu gelmiş gibi görünüyor. İşte bu sırada, daima dünyaya büyük kahramanlar yetiştirmiş olan Türklüğün bağrından, yeni bir kahraman doğdu. İLTERİŞ KUTLUK adındaki bir Türk oğlu, bütün ümitlerin söndüğü bir anda, kurtuluş bayrağını açarak ortaya atılıyor. Etrafında kendisi ile beraber onyedi kişi, koca Çin İmparatorluğuna karşı baş kaldırıyorlar.

Milyonluk Çin devletine karşı, onyedi Türk, savaşa koyuluyor. Önlerine çıkan düşman kuvvetleriyle yılmadan döğüşüyorlar. 17 kişi bir müddet sonra 70 ve daha sonra 700 oluyor ve gittikçe çoğalıyorlar. Bir yıl kadar devam eden, kahramanca savaşlar sonunda nihayet Türk milleti, yeniden hürriyetine kavuşuyor ve İLTERİŞ KUTLUK, Türk devletine KAĞAN oluyor. Burada, birkaç sözle özetlediğim şu büyük olay, diğer milletlerin tarihlerinde eşine ender rastlanabilen, şanlı bir destandır.

Bu şanlı destanın meydana geldiği tarihten 1240 yıl kadar sonra Türk milleti, aynı şekilde bir felâketle karşılaştı.

1919 yılında, yâni bundan yıllarca önce, verilen sözü namus sayarak, silâhı elden bıraktığımız bir sırada, yeniden taarruza uğradık.

«Anadoluya medeniyet götürüyoruz» gibi inanılmıyacak iddialar öne sürülerek köylerimiz yakılıyor, şehirlerimiz yakılıyor, kadınlarımız en şeni tecavüzlere uğruyordu. Erkeklerimize hakaretler yağdırılıyor ve hâmile gelinlerimiz karınları deşilerek öldürülüyordu. Böylece medeniyet namı altında, insanlık için yüz karası teşkil eden cinayetler irtikâp ediliyordu. Bütün bunların bir tek hedefi vardı: Türk milletini yok etmek ve esaret altına almak... Fakat tarihi şanlar, zaferler, parlak günlerle dolu, büyük Türk milleti, kanayan yaralarına bakmaksızın, başını Bozkurtlar gibi yeniden göklere dikti ve şahlandı... Atalarından kendine miras kalmış olan ebedî ve şanlı parolayı, ufuklardan ufuklara doğru haykırdı: Ya istiklâl, ya Ölüm...

Yurdumuzun her tarafında, kadınlarımız ve çocuklarımızla, taşımızla, toprağımızla birlikte, düşmanlara karşı savaşlar başladı.. İstilâcılar her gün yeni bir darbe ile kayıplara uğratıldı.

Yıllarca süren mücadelelerden sonra, nihayet «düşmanı Anadolunun hârimi ismetinde boğmak zamanı» geldi. 26 Ağustos sabahı, büyük Türk taarruzu başladı. Türk ordusu, eski çağlarda olduğu gibi yine zafer kartalının peşinden koşuyordu. Bütün millet, vatan sevgisiyle, hürriyet ve istiklâl aşkiyle, düğüne gider gibi savaşa gidiyordu...

«Savaşmaktan kaçınır kim varsa alnı kara;

Savaşmağı bilenler, hükmeder topraklara...»

Türk milleti hiç bir zaman savaştan çekinmemişti. Şimdi de bütün yokluklara rağmen, düşmana doğru ileri atılıyordu.

«Mâziye sor, ecdadımı söyler sana kimdi;
Bir bitmez ufuktum, kürre vaktiyle benimdi.
Tufanlar, alevler beni bir kal'a sanırdı.
Taclar uçuşur, dalgalanır, parçalanırdı.
Kahhar atımın kanlı, kıvılcımlı izinde,
Bir başka denizdim, ebediyet denizinde...
Çarpardı göğün kalbi, hilâlin avucunda;
Titrerdi yerin tali, merminin ucunda...
Günler elimin çizdiği yerlerden akardı;
Üç kıtada korkunç atımın izleri vardı...
Üstünde uçarken o neşibin, bu firazın,
En şanlı şehametli hükümdarına arzın,
Tek bir bakışım, sanki inayetti, keremdi :
İklili hediyemdi, arazisi hibemdi...
Hançerdi hayalim, bütün akvam ona kındı...
Baştanbaşa dünya bir esirimdi, kadındı...
Asabına nabzımdaki ahengi verirdim.
Kasteylediğim şekli verir, rengi verirdim.
Cihan bilir iclâlimi, ben böyle değildim...»

diye dağdan dağa, fırtına gibi gürlüyordu.

«Nice şanlar alınır, nice canlar verilir.»

mısralarındaki ifadeye uygun olarak, Türk çocukları kahramanca döğüşüyorlardı. İstiklâl ve hürriyet için, millet için, al bayrak için, göz kırpmadan, yılmadan saldırıyorlar ve bu uğurda can veriyorlar, şan alıyorlardı. Erler, subaylar, astsubaylar, kumandanlar, kadınlar, ihtiyarlar ve çocuklar, hepsi yanyana, omuzomuza, birbirleriyle kahramanlık ve fedakârlık yarışında bulunuyorlardı. Fakat, aynı soydan, aynı kandan, aynı milletin çocukları olan bu insanlar, doludizgin yarışıyorlar ve yine de atbaşı beraber gidiyorlardı. Hepsi birbirlerinden üstün, hepsi

birbirinden fedakâr, bu şehitler ve gaziler ordusunun, sayıları yüzbinleri aşan kahramanlarını ve başardıkları büyük işleri, ayrı ayrı saymaya imkân yoktur. Tarihin koynunda yatmakta olan bu kahramanların künye defterini rastgele açarak, önüme çıkan bir iki isim okuyacağım:

İşte Bayburtlu Ziver oğlu Yzb. Agâh. 36. alay, 6 ncı bölük kumandanı... 26 Ağustosta, bölüğü ile taarruza katıldı ve en şiddetli ateşler altında, bölüğünü yıldırım gibi düşman siperlerine ulaştırdı. Bölük vazifesini akşama kadar mükemmelen yaptı. Gece olunca, Yzb. Agâh'ın bölüğünü istirahat için geriye almak istemişlerdi. Bunu duyar duymaz Yzb. Agâh, bir solukta alay kumandanının çadırına girdi. Yalvardı yakardı, bölüğünün ve kendisinin taarruzdan geri bırakılmamasını diledi ve nihayet dileğini kabul ettirdi.

Sabaha karşı, Yzb. Agâh, bölüğünü tekrar hücum hattına soktu. Bu esnada kalçasından bir kurşunla vuruldu. Fakat hiç sesini çıkarmadan taarruza katıldı. Güzel bir sevki idare ile, kısa zamanda KURTKAYA tepesini zaptetti. Düşmandan ele geçirdiği bir bomba tüfeği ile, bu zaferini hemen geriye haber verdi. Kalçasındaki yara acıyor ve kanıyordu. Fakat bunun ne ehemmiyeti vardı. O şevk ile savaşarak düşman derinliğine ilerlemekte devam ediyordu. Tam bu sırada, hâin bir kurşun gelerek Agâh'ın asîl ve şerefli başını buldu, onu yere serdi. Yzb. Agâh, başçavuşundan bir yudum su istedikten sonra, ona hitaben: «Başçavuş ben gidiyorum... Allaha ısmarladık. Bölüğe selâm ve intikam...» diyerek Tanrıya ulaştı.

İşte sizlere, 30 Ağustosu yaratan kahramanların

künye defterinden bir başka yaprak daha. Vezirköprünün SARIALAN köyünden Kara İsmail Bölüğü ile birçok muharebelere girmiş ve kahramanca dövüşmüş bir asker... 29 Ağustos muharebelerinde, bölüğünün kumandanı ve bölüğün diğer subayları şehit olmuştu. Bölük muharebe meydanında, kaptansız gemi gibi başsız kalmış ve duraklamıştı. İsmail çavuş birdenbire ileriye atıldı ve tunç sesi ile «Arkadaşlar, analarımız bizi bugün için doğurdu... Haydin kardeşlerim ileri...» diye gürledi ve böylece bölüğünü fırtına gibi, düşmanın üzerine hücuma kaldırdı.

29 Ağustos günü akşama doğru, birçok başarılar elde ettikten sonra, bu kahraman çavuş da, düşmanla göğüs göğüse dövüşürken şehit oldu.

Bunlar gibi daha pek çok misaller sıralanabilir. Fakat her biri, ayrı bir kahraman olan bir milletin her ferdini teker teker anlatmaya imkân yok...

İman ve kahramanlıkla yapılan birçok savaşlardan sonra, nihayet büyük gün geldi. 30 Ağustos günü, düşmanın artık tutunacak hiçbir yeri ve hiçbir istinatgâhı kalmamıştı. Her tarafı çember içine alınmıştı. Güneş batıp karanlık indiği zaman, büyük kısmı ile imha edilmiş bulunuyordu. Böylece birkaç yıldanberi yere düşer gibi olan Al Bayrağımız yeniden şanla ve zaferle göklere yükselmişti ve bir daha inmemek üzere... Ebediyen vatan ufuklarında dalgalanmak üzere, yükselmişti. Bu şanlı. bu şerefli Albayrak, o gündenberi başımızın üstünde, yüzyılların ötesine bakarak dalgalanmaktadır ve ebediyete kadar da dalgalanacaktır. Çünkü onu 30 Ağustos 1922'de göklere yükselten şehit ve gazi, milyonlarca Türk, kıymetli bir şairimizin, şu güzel mısralarla ifadelendirdiği şekilde, millî bir andiçmişlerdi:

«Düşmez yere hâşa, o bizim bayrağımızdır.
Bir fecrolarak doğmadadır her dağımızdan...
Ayyıldız, o mâzideki bir süstür emin ol,
Âtide güneşler doğacak bayrağımızdan...
Altında yatarken de bizimdir yerin üstü.
Bir Kal'a olur toprağımız vecde gelirde...
Dağlar, kayalar göğsümüz üstünde tepinse,
Düşmanları, biz râmederiz kan kesilir de.
Deryaları kan, taşları bitmez kemik olsa...
Bin son nefesin aynı olup, bitse nesimi
Ölmez bu vatan... Farzımuhal ölse de hâtta
Çekmez kürrenin sırtı, o tabutu cesimi... (1)

---

(1) İlk yayın tarihi : 30/Ağustos/1952

ÇANKIRI (1)

Anadoluyu gezenler, her kentin ve kasabanın, Ergenekon destanlarında yaşatılan coğrafya şartları ortasında kurulmuş olduğuna belki de hiç dikkat etmemişlerdir. Dedelerimizin, şuurlu olarak veya şuur-dışı bir içgüdü ile Ergenekonu canlandıran şartlar ve görünüşler ortasında ocaklarını, şehirlerini kurduklarını, Orta ve Batı Anadoluyu dolaştıkça hayret ve sevinçle gördüm. Genel çizgilerini gözümün önüne getirdikçe, Kütahya, Eskişehir, İsparta, Afyon, Ankara, Kayseri ve Çankırının hep dört tarafı yüksek dağlarla çevrili bulunan yaylâların ortasında kurulmuş olmaları, bana daima o güzel efsaneyi hatırlatır. İşte Çankırı da gezip gördüğüm diğer birçok Anadolu şehirleri gibi hem

(1) İlk yayın: 2 Kasım 1951

coğrafya hem de başka bakımlardan Türk'e has pek çok özellikler taşımaktadır.

İLİN COGRAFYA DURUMU : Çankırı, Türkiyenin altmış üç ilinden birini teşkil eder (1). Doğusunda Çorum, kuzeyinde Kastamonu ve Zonguldak, batısında Bolu, güneyinde de Ankara illeri bulunmaktadır. 40-41 arz daireleri ile 32-34 tül daireleri arasındaki dörtgenin üst yarısında yer almıştır: Tanzimat'tan önceki Osmanlı teşkilâtında Anadolu eyaletinin sol kol kuruluşu içindeydi ve on birinci livayı teşkil ediyordu. Bu kuruluş, 1856 yılına kadar sürdü ve bu yıldan sonra Çankırı, Kastamonuya bağlı bir sancak haline getirildi.

Bugünkü Çankırı İlinin yüz ölçümü 8665 kilometre dörtgendir. İl'in kuzey bölgelerinde, kuzey Anadolu dağlarının kolları uzanmaktadır. Bunlardan İl'in en yüksek tepêsini teşkil eden 2350 metre yükseklikteki Ilgaz dağlarının batı parçası İl sınırları içinde bulunmaktadır. Genel olarak Çankırının kuzey ve kuzey batı yönleri yüksek dağlarla çevrili bulunmakta, güneydoğu ve doğu bölgeleri ise daha düz ve daha az engebeli bulunmaktadır.

İKLİM: İlin iklimi genel olarak bir yayla iklimidir Kışlar gayet soğuk ve yazlar da çok sıcak geçer. Gündüzle, gece arasında da ısı farkları oldukça fazladır. Bölgede küçük ölçüde bir Orta Asya iklimi hüküm sürer. Isının kışın —26 ya kadar ve yazın da + 36 ya kadar vardığı görülür. Şiddetli kışlarda ısı —36 ya kadar düşer. Kışın Ocak ayından Mart başına kadar devamlı don olur. Oturma ve yatak odalarında bile gece sular donar.

AKAR SULAR : Kızılırmağın küçük bir parçası, İlin güneyinden geçmektedir. Bundan başka Devres,

---

(1) Şimdi 67 ilimiz vardır.

Terme, Acıçay, Tatlıçay, Soğanlıçayı ve Ulusçayı adlı sular da çeşitli yönlere doğru İl içerisinde akmaktadır.

İDARİ KURULUŞ : İl 6 ilçe ile 11 bucaktan meydana gelmektedir. Bunların adları aşağıdadır:

1 — Çankırı (İl merkezi) bucakları:
a) Çankırı.
b) Irmak.
c) Yapraklı.
2 — Ilgaz (ilçe ve bucak merkezi).
3 — Şabanözü (ilçe merkezi) Bucakları:
a) Şabanözü.
b) Orta.
4— Kurşunlu (ilçe ve bucak merkezi) Bucakları:
a) Kurşunlu.
b) Atkaracalar.
5 — Çerkeş (ilçe ve bucak merkezi) Bucakları :
a) Çerkeş.
b) Ovacık.
6 — Eskipazar (ilçe ve bucak merkezi).

Bölgenin Türklüğü ve dili hakkında faydalı incelemeler yapmağa imkân vereceğinden sıra ile her bucağa bağlı bulunan köylerden bazılarının adları da aşağıya yazılmıştır.

1 — Çankırı merkez bucağı:

1 — Apsarı, 2 — Ahlat, 3 — Akçavakıf, 4 — Akören, 5 — Alaca. 6 — Alva. 7 — Anuza. 8 — Aşağı çavuş. 9 — Aşağı Pelitözü, 10 — Aşağı Yanlar. 11 — Ayan. 12 — Balıbağı. 13 — Balıbıdık. 14 — Bayındır. 15 — Boyalıca. 16 — Buğday Korgun. 17 — Büyük Hacıbey. 18 — Çayırpınar. 19 — Çiftlik. 20 — Çivi. 21 — Çukurören. 22 — Dede. 23 — Deyim. 24 — Dutağaç. 25 — Dümeli. 26 — Fene (Nahnaz). 27 — Gedene. 28

— Genek. 29 — Germece. 30 — Gölez. 31 — Gölezkayı. 32 — Handırı. 33 — Hasakça. 34 — Hıcıp. 35 — Hıdırlık. 36 — Hısarcık. 37 — Hısarcık kayı. 38 — Ildızım. 39 — İkiçam. 40 — İnaç. 41 — İnandık. 42 — Karadayı. 43 — Karaşeyh. 44 — Karatekin. 45 — Kavra, 46 — Kayıçivi. 47 — Korgun. 48 — Küçüklü. 49 — Küçük Hacıbey. 50 — Maruf. 51 — Merzi. 52 — Mudun. 53 — Ovacık. 54 — Paşa. 55 — Saray. 56 — Seydi. 57 — Süleymanlı. 58 — Şarklı. 59 — Tuzlu. 60 — Urvay. 61 — Yenice. 62 — Yukarıçavuş.

2 — Kızılırmak bucağı:

1 — Aşağıalagöz, 2 — Bostanlı. 3 — Cacıklar. 4 — Güneykışla. 5 — Hacılar. 6 — Halaşlı. 7 — Hüseyinli. 8 — İshakça. z — Kâhyalı. 10 — Karallı. 11 — Kavaklı. 12 — Kemalli. 13 — Korçullu. 14 — Kuzeykışla. 15 — Saraycık. 16 — Tumarlı. 17 — Yukarı Elâgöz.

3 — Yapraklı bucağı:

1 — Akyazı. 2 — Alaçat. 3 — Aşağıbadiğin. 4 — Ayıseki. 5 — Bademçay. 6 — Bapsa. 7 — Bayrakseki. 8 — Bayırzeyve. 9 — Belibedir. 10 — Beştüt. 11 — Büyetakseki. 12 — Buğday. 13 — Buluca. 14 — Çağabey. 15 — Çakırlar. 16 — Çiçek. 17 — Davutlar. 18 — Doğanbey. 19 — Gürmeç. 20 — İncik. 21 — İğdir. 22 — Kabut. 23 — Karacaözü. 24 — Kavak. 25 — Kayacık. 26 — Kaymaz. 27 — Kıvçak. 28 — Kırzeyve. 29 — Kirliakça. 30 — Kullar. 31 — Müsellim: 32 — Samburu. 33 — Sarıkaya. 34 — Sazcığaz. 35 — Sofuoğlu. 36 — Şeyhosman. 37 — Topuzsaray. 38 — Ünür. 39 — Yapraklı. 40 — Yaka. 41 — Yenice. 42 — Yukarıayva. 43 — Yukarıbadiğin. 44 — Yüklü. 45 — Zekeriya.

4 — Şabanözü:

1 — Bakırlı. 2 — Bulgurcu. 3 — Büyük yakalı. 4

— Bulduk. 5 — Çapar. 7 — Çaparkayı. 8 — Çiğdemli. 9 — Çerçi. 10 — Dağkalfat. 11 — Dalyasan. 12 — Demirciköy. 13 — Gümerdin. 14 — Özbek. 15 — Sarısı. 16 — Ereğez.

5 — Orta bucağı:

1 — Buğuören. 2 — Büğdüz. 3 — Kısaç. 4 — Sakaeli. 5 — Sakarcaören. 6 — Salur. 7 — Sançar. 8 — Tutmaç bayındır. 9 — Yenice bayındır.

6 — Çerkeş:

1 — Yıprak. 2 — Yumaklı. 3 — Afşar. 4 — Kısaç. 5 — Sofuoğlu. 6 — Erkeç. 7 — Dudas. 8 — Beymelik. 9 — Bölükören. 10 — Bozoğlu.

7 — Ovacık:

1 — Ekincik. 2 — Gümelik. — 3 Pürcekören. 4 — Sarılar. 5 — Güney. 6 — Avlağıkavı.

8 — Eskipazar:

1 — Aslanlar. 2 — Bayındır. 3 — Belen. 4 Bölükören. 5 — Kıran. 6 — Kulat. 7 — Sallar. 8 — Tamuşlar. 9 — Yürecik.

9 — Ilgaz:

1 — Akçaören. 2 — Alpagut. 3 — Bükcük. 4 — Çomar. 5 — Danışman. 6 — Gaziler. 7 — Gircen. 8 — Ilısılık. 9 — Ericek. 10 — Kayı. 11 — Kızılsin. 12 — Okçular.

10 — Kurşunlu:

1 — Ağılözü. 2 — Dalaçlar. 3 — Sunucak. 4 — Göllüce. 5 — Dumanlı. 6 — Sünürlü. 7 — Çatak.

11 — Atakaracalar :

1 — Bozkuş. 2 — Çavundur. 3 — Dodurga. 4 — Susuz. 5 — Üyük. 6 — Yalaközü. 7 — Yaziören.

İLİN TARİHİ : Çankırı tarih bakımından bir hayli zengin bir yerdir. Eski kayıtlara göre, ilk adı (Kângırı, Hancere, Kengırı, Çengürü) diye yazılmaktadır. Halk arasında söylenen masallarda ise (Engürü ve Çengürü) diye Ankara ile kafiyeli bir şekilde ifade edilmekte olduğu gibi (Çengiri) de denilmektedir.

Çankırının tarihi, Hititlerle başlamaktadır. Hititlerden sonra Firikyalıların ve daha sonra da Lidyalıların uyruğu altına giren bu bölge, İsadan önce VI. Yüzyılda Perslerin eline geçmiştir. Bundan sonra da sırasıyla Makedonyalıların ve Romalıların idaresi altında kalan il, Bizanslılar zamanında, Ortodoks kilisesinin dördüncü kurultayının Çankırıda toplanması ile ortodoksların gözünde özel bir önem kazanmıştır. 1084 yılında Selçuk komutanlarından Karatekin tarafından zaptedilerek Türklerin eline geçmiştir. (Halk arasında söylendiğine göre Çankırının fethi Umur Beğ adında bir komutan tarafından yapılmıştır. Fakat, tarafımızdan yapılan incelemede tarih vesikalarında böyle bir ada rastlanmamıştır).

Selçuk Devletinin yıkılmasından sonra, Türk Beğlikleri devrinde Candaroğulları hâkimiyetine geçmiş olan Çankırı, Birinci Sultan Murad zamanında Osmanlıların idaresine girmiştir. İstiklâl Savaşı sırasında da, İnebolu - Ankara yolu üzerinde bulunan Çankırı, Türklüğe has bozulmamış yüksek vasıfları ile Millî Mücadelenin dayanağı olan illerimizden birini teşkil etmiştir. Bu bölge 867 yıldanberi aralıksız olarak Türklerin elinde bulunmakta ve tam, katıksız bir Türk (Türkmen) çehresi taşımaktadır.

İLDEKİ HALK : Çankırı İlinin halkı, gerek yüz ve ve kafa şekilleri ile ve gerekse vücut yapısı ve konuşma bakımından ekseriyetle tertemiz Türkmen soyundandırlar. Bir kısım köylerin halkının özbek as-

lından oldukları söylenmekte ise de, tarafımdan bu konuda özel bir inceleme yapılamamıştır. Benim gezdiğim köyler, İl merkezi ve ilçeler halkı, her bakımdan Türkmen vasıfları taşımaktadırlar. Bilhassa köylülerde yüksek bir askerlik sevgisi ve askerlik kabiliyeti ile dürüstlük göze çarpmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar, il'de Ahilik esaslarına göre kurulmuş bir esnaf teşkilâtı bulunmakta idi. Bu gün dahi Ahilikle ilgili birçok usul ve âdetlere rastlanmaktadır. İl merkezi olan Çankırıdaki eski aile adlarından birkaçı da aşağıya yazılmıştır.

1 — isfendiyaroğulları, 2 — Hacışeyhoğulları. 3 — Hacıbostanoğulları. 4 — Zincircioğulları. 5 — Sipahioğulları. 6 — Yiğitbaşıoğulları. 7 — Yamanoğulları. 8 — Kirkitoğulları. 9 — Yüzbaşıoğulları. 10 — Dedeoğulları. 11 — Yavanoğulları...

Daha birçok eski aile adları bugün de yaşamakta olup hepsinin yazılmasına lüzum görülmemiştir.

ESKİ ESERLER : Göze çarpan en eski eser, Çankırı kalesidir. Bunun bir özelliği de bazı kısımların harçsız taşlardan yapılmış olmasıdır. Kalenin içinde Çankırı fatihi Karatekin Beğin türbesi vardır. Bundan sonra Taşmescit denilen bina gelmektedir. Bu bina 1296 yılında Selçuk hükümdarı I. Alâaddin Keykubad'ın ata beği Cemaleddin Ferruh tarafından yaptırılmıştır. Zaman zaman hastahane, darülhadis, bimarhane ve mevlevihane olarak kullanılmıştır.

Candaroğullarından Kasım Beğin yaptırmış olduğu imaret camisi ve bugün metrûk bulunan bedesten de eski eserlerdendir.

En önemli olan ve mimarlık bakımından başlı başına bir değer taşıyan sanat âbidesi Ulucamidir. Bu cami, Kanunî Sultan Süleyman tarafından 1558 yılın-

da İran seferine giderken yaptırılması emredilmiş bir eserdir. O sırada, bu caminin yerinde Selçuklular tarafından evvelce yaptırılmış olup harap bir halde olan başka bir cami vardı. Bazı kayıtlara göre, Ulucami Mimar Sinan çıkarlarından Sadık usta tarafından inşa edilmiştir. Yenimahallede bulunan Alibeğ camisi de Türk sanatının güzel bir örneğidir.

İl içerisinde birçok eski kervansaraylar, köprüler vardır. Fakat hemen hepsi de bugün harap olmuş durumdadır. Bunlardan Çörekçi köyünün karşısında Devres çayının üzerinde IV. Sultan Murad tarafından Bağdada giderken yaptırılmış olan bir köprü ile bir de çeşme vardır.

İLİN NÜFUSU : 1950 sayımına göre Çankırının nüfusu 218,250 kişidir. Bundan önce yapılmış olan sayımların neticesi şöyledir.

28 Ekim 1927 sayımına göre :

Erkek	Kadın	Yekûn	Kesafet
70606	86613	157219	20,0

1935 sayımına göre:

Erkek	Kadın	Yekûn	Kesafet
81591	95966	177587	21,0

1940 sayımına göre:

Erkek	Kadın	Yekûn	Kesafet
82786	100996	183782	21,4

1945 sayımına göre:

Erkek	Kadın	Yekûn	Kesafet
—	—	197358	—

1950 sayımına göre:

Erkek	Kadın	Yekûn	Kesafet
—	—	218250	—

Nüfusun hemen hepsi Türktür. İki yüz yıl önce kıtlık dolayısıyla Musul taraflarından Ziveli adında bir aşiret getirilip yerleştirilmiş ise de, bugün onlar da tamamen Türkleşmiş durumdadırlar. Ayrıca İnallı Ballı soyundan olan köyler de bulunmaktadır. Bunlar, kendilerini Özbek soyundan saymaktadırlar. Ayrıca Alagöz oymağından Türkmenler de çok sayıda bulunmaktadır. İl içerisine biraz da Kırım, Kafkas ve Rumeli göçmenleri yerleştirilmiştir. Eskiden Rum ve Ermeniler de vardı. Fakat Kurtuluş Savaşından sonra bunlardan hiç kimse kalmamıştır.

KÜLTÜR DURUMU : Çankırı ili içerisinde 60 ilkokul, 1 ortaokul, 1 erkek sanat okulu, 1 kız sanat enstitüsü ve akşam kız sanat okulu vardır. Bunlardan 3 ilk okul ile orta ve kız, erkek sanat okulları il merkezinde bulunmaktadır. Bunlardan başka piyade subay ve assubaylara özel piyade okulu da burada bulunmaktadır.

ÇANKIRIDA YETİŞEN BÜYÜK ŞAHSİYETLER :

Çankırıdan gerçi ilk bakışta göz kamaştıracak durumda, büyük şahsiyetler çıkmamışsa da memleketin ilim ve sanat hayatına hizmetler etmiş birçok kimseler yetişmiştir. Bunlardan hayatta bulunanlardan adlarını elde edebildiklerimiz aşağıya yazılmıştır.

1 — Hacışeyhoğlu Ahmet Kemal Beğ. Bu zat «Çankırı Coğrafyası», «Görüp işittiklerim» adlarında değerli eserler yazmıştır.

2 — Hacışeyhoğlu Sait Beğ, bu zat da Ahiliğin son devirlerinde Ahu Babalık yapmış. Meşrutiyet ve Cumhuriyet devirlerinde Milletvekilliği etmiştir.

3 — Hacışeyhoğlu Hasan Beğ. Bu zat «Çankırı Halkiyyatı» adlı çok değerli bir eser yazmıştır. Bu kitapta Ahilik hakkında faydalı bilgiler vardır.

4 — Ziraat Bakanlığında fen müsteşarı Tahsin Nahit Beğ. Bu zatın «Çankırı Halk Edebiyatı» adlı değerli bir eseri vardır.

Bugün hayatta olmayan Çankırı ilinden yetişmiş ileri gelen şahsiyetler de şunlardır:

1 — Eski Başbakanlardan Refik Saydam. Bu zat, Kurşunlu ilçesinin Saçak köyündendir.

2 — Çerkeş ilçesinin köylerinden olan Türkçü Ali Süavi Beğ de Çankırılıdır.

3 — Şair Tevfik Fikret de Çankırının eski sancak hudutları içerisinde doğduğundan Çankırılı sayılmaktadır.

4 — Taifede Mithat Paşanın ağası bulunan ve Paşayı zehirlemek tekliflerini kabul etmeyen Osman çavuş da Çankırılıdır.

Bunlardan başka Çankırı birçok halk şairi yetiştirmiş olan bir ildir.

Çankırıda bir Maarif Kütüphanesi bulunmakta dır. Ayrıca bir Halkevi Kütüphanesi de vardır.

Maarif Kütüphanesi ve Halkevi Kütüphanesinde bulunan kitaplar.

Eski yazıyla	3082
Yeni yazıyla	9218
Arapça	1094
Farsça	56

Fransızca	146
İngilizce	60
Almanca	4
İtalyanca	10
Rumca	8

Çankırı, toprakaltı cevherleri bakımından çok zengin bulunmaktadır. Kömür, tuz, kurşun, bakır, gümüş madenleri fazla miktarda mevcut olup, bunlardan yalnız tuz madenleri işletilmektedir. Araştırma ve incelemeler yapılınca daha başka madenlerin de keşfedilmesi çok muhtemeldir. İl ziraat mahsulleri yönünden de parlak bir geleceğe namzettir.

Bugün yurdumuzun diğer birçok köşeleri gibi, burası da geri ve bakımsız bir haldedir. Ankaraya çok yakın bulunan, Zonguldak ve Karabük yolu üzerinde, her çeşit tabiî imkânlara sahip olan, bu il de, diğer bölgeler gibi yüz yılların ihmâlini ve en son da yirmi yedi yılın yüklediği bakımsızlık ve yoksulluğun yüklerini, taşımaktadır. Fakat, bugünkü durumu ne olursa olsun, Çankırının gelecekteki kaderi diğer bütün Türk illeri gibi hiç şüphesiz refah ve bahtiyarlık olacaktır.

FETİH RUHU

BÜYÜK GEÇMİŞİMİZ, BÜYÜK GELECEĞİMİZİ MÜJDELİYOR

İstanbul'un fethiyle Kudretli Türk Kültürünün kurduğu büyük medeniyetimizin siyasî alandaki ifadesi olan Osmanlı İmparatorluğu, Türk tarihinin olduğu kadar, Cihan tarihinin'de yeni bir çağa girmesini temin eden tarihin büyük olayını gerçekleştirmişti. İstanbul Türkler tarafından fethedilmekle, sevgiye, şefkate, müsamahaya, yüksek bir ruh asaletine dayanan medeniyetimiz; Avrupa'yı, özellikle Bizansı boğmakta bulunan insanlığın yüz karası ortaçağ zulmünü tasfiye etti. Bütün insanlık, tarihin en soylu medeniyetini, ordularının ve ilim adamlarının başında İstanbul'a giren büyük devlet adamı, mütefekkir Fatih Sultan Mehmet Han'la birlikte daha iyi ve daha yakından tanıdı.

Büyük medeniyetler, devletler ve imparatorluklar kurmuş asil Türk Milleti içinde bulunduğumuz asırda tarihinin en acılı ve çileli bir devresini yaşamaktadır. Bu çileler çekilecek ve yeniden tarihî büyüklüğümüze yakışan, sözünü dünyanın her yerin-

de geçiren, medeniyetin temsilcisi devletimizi kuracağız. Buna inancımız tamdır. Türk Milletinin kaderinde önemli rol oynayan aydınlarının bir kesimine ve yöneticilerine, bugünkü düşkün ve sıkıntılı halimizin geçiciliği iyi öğretilmemiş, Türk Milletinin tarihi misyonu gereği büyük devlet kurmaya ve kudretli kültürünün gereği medeniyet yaratmaya ehil ve mecbur bulunduğu inancı sağlam olarak verilmemiştir. Bundan dolayı Türklüğün geleceği konusunda düşünürken, plânlar ve programlar yapılırken, hep geçmişi bulunmayan küçük milletlere ve devletlere yakışacak arzular güdülmüş, hedefler çizilmiştir. Bir milletin öncüleri bulunan aydınların ve yöneticilerin, ufukları daraldı, düşünceleri ve arzuları küçüldü mü, o milletin şanlı ve şerefli bir geleceği hazırlaması ve medeniyetler kurması; kendi milletine ve insanlığa hizmet edebilmesi mümkün olamaz. İşte Türkiye'yi bugüne kadar yönetenler, hep bu noktada hataya düşmüşler ve mütevazi, küçük bir Türkiye'yi hayallerinde yaşatmışlardır. Dünyanın büyük varlığı, büyük otoritesi olmayı düşünemeyen milletlerin ve devletlerin gelecekleri, başka devletlerin insafına terkedilmiş demektir.

Büyük geçmişin, büyük geleceği müjdelediğini bilmeyenler, tarihin akışına karşı çıkanlardır. İstanbul'un Fetih gününü bu şuur ve inanç içinde kutluyor, bu fetih ruhunun ifade ettiğim yönde bir uyanışa sebep olmasını temenni ediyorum.

TÜRK AYDINI, TÜRK GİBİ DÜŞÜNMELİDİR

Düşünce ve tavırda istiklâlini kazanamıyan, taklitçiliği aşamamış hareketlerden büyük ve yaratıcı

hamleler beklemenin mümkün olmadığını belirtmeliyim.

Bir milletin aydınları, geri kalış sebepleri hakkında doğru bilgi ve değerlendirmelere sahip olmadıkça, ülkelerin geleceğini sağlam esaslar üzerine kuramazlar. Bu konuda, maalesef Türk aydınları yabancı kültürlerin emperyalizmine mağlûp olmuş ve bu yüzden elli yılı aşan gayretlerimiz umulan semerelerini verememiştir. Unutulmamalıdır ki, düşüncede ve tavırda istiklâlini kazanamayan, taklitçiliği aşamamış hareketlerden büyük ve yaratıcı hamleler beklemek mümkün değildir.

Sıhhatli görmek, ancak dünyaya kendi gözümüzle bakmakla mümkündür. İnanıyoruz ki, Türk milleti Müslümanlığı ruh, Türklüğü beden kabul eden anlayışı içinde, kendi öz kültürünü hayatına hâkim kılmakla, büyük atılımlara girecek, maddeten ve manen çağdaş seviyenin üstüne çıkacaktır. Türk aydınları yabancı kültürlerin baskısından kurtularak bir Türk gibi düşünme alışkanlığına kavuşmak ve meselelerine bu açıdan çıkış yolları getirerek milletine öncülük etmek vazifesi ile yüklüdür. Türk aydını milliyetçi hareketin etrafında kenetlenirken, halkımızla da bütünleşmenin yolunu bulmuştur. Milliyetçi Hareketin zaferi, Türk milletinin zaferi demektir. Çünkü temsil ettiği fikir Türk milliyetçiliği millî fikridir.

Bu anlayışta Türk milletinin tarihi çizgisine yönelme, kendi millî ve manevî değerlerine sahip çıkma temayülü her geçen gün kuvvet kazanmaktadır. Türk milletinin kendini buluşu, kendine dönüşü adını verdiğimiz bu mukaddes gelişme, günü gün etmek isteyen kitle partilerinin saltanatını tehlikeye sok-

maktadır. Gündelik siyaset oyunları onları kurtaramıyacak başvurdukları her tedbir yıkılışlarını hızlandıracaktır.

Türkiye'nin ve Türk milletinin dertleri yabancı kaynaklı fikirlerle değil, yüzde yüz millî fikirlerle halledilir. Bu görüş Türk milliyetçiliği görüşüdür. İşte Milliyetçi Hareket ilk kez Türk siyasî hayatına bu görüşü savunarak girmiş ve bugün en itibarlı, en temiz ve en yürekli siyasî teşkilât haline gelmiştir.»

YABANCI PROPAGANDALARIN ETKİSİ

Kainatta en kıymetli varlık olan insan ihmâl edilmiş, millî eğitimde, Türk İslâm görüşü yerine kozmopolitlik aşılanmıştır. Ülkemizdeki insanların bir bölümü kendi öz inancından şüpheye düşmüş yabancı fikirlerin ve inançların esiri haline gelmiştir. Öz olarak ifade etmek gerekirse 100 yıllık Türkiye'nin mahsulü şudur: Memleket yoksulluk içinde, geri kalmışlık diz boyu, sanayileşme başarılamamış insanımız ihmâl yüzünden kendini kaybetmiş, nereye gittiğini, ne yapması gerektiğini bilemez. 13 ilde yabancı propagandaların oyuncağı haline gelmiştir.

Asil milletimiz her partiyi denemiş, her siyasî kadrodan medet ummuş fakat neticede hüsrana uğramıştır. İşte bu tarihi hataları görmüş yeniden kendi millî şahsiyetine koşan, ahlâklı, yüksek hedeflere yönelmiş bir toplum yapısına kavuşmak için partimiz Türk milliyetçiliği ruhunu gençliğimize ve aydınlarımıza aşılamıştır.

Bugün yeni bir şahlanış getirmenin mücadelesini yapıyoruz. Bu mücadelede Allah'ın yardımıyla

muvaffak olacağız. Çünkü yolumuz fazilet yolu, davamız hak davasıdır. Bu uğurda önümüze çıkacak her engeli çiğneyip geçmek azim ve kararındayız. Büyük Türkiye'yi kuracağız. Öyle büyük bir Türkiye'ki: sanayileşmiş ilimde teknikte, medeniyette en ileriye gitmiş, ahlâkta maneviyatta refahta mutlulukta dünyanın en yükselmiş varlığı haline gelmiş Türkiye'yi kuracağız. Bu azmimizi hiç bir engel kıramıyacaktır. Bu yürüyüşümüz her düşmanı her kuvveti ezip geçecektir.

Milletimiz milliyetçi hareketi tanımış, onu kendi öz değerlerinin hakkının hukukunun temsilcisi olarak görmüştür. Milliyetçi Hareket Partisi Türk milletinin yaşama iradesini temsil eden bir parti olarak en kutsal davayı omuzlamıştır. Bunun için en büyük partidir.

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN TEMELLERİ

Türk Milletinin yetiştirdiği büyük düşünür, İlim adamı Ziya Gökalp'in, ölümünün 50. yıldönümü dolayısıyle güzel bir anma töreni düzenlendi. Modern Türk milliyetçiliğinin kurucusu bulunan bugünkü Türkiye Cumhuriyetinin varlığında fikri temelleri ilk defa ortaya koyan bu büyük Türk şahsiyetini Türk düşünürünü burada tekrar anarak O'nun Türk Milletine hedef olarak gösterdiği Türklüğün her alanda yüceltilmesi. İlimde, teknikte, kültürde, ekonomide herşey Türk'e göre, Türk tarafından, Türk için ülküsünü aynen paylaştığımızı, bu ülküyü gerçekleştirmek azmiyle, imaniyle mücadelede olduğumuzu, bu törenle bir kere daha ispatlamış oluyoruz.

Ziya Gökalp Bey büyük bir şahsiyettir. Türk Milletinin son devirde yetiştirmiş olduğu en büyük şahsiyetlerden birisidir.

Herşeyin temeli düşüncedir, düşünebilmektir, ülküdür, idealdir. Düşünceye ülküye, ideale dayanmayan aksiyon, beyinsiz hareket, dümensiz gemi gibidir. Onun için Türk Milletine modern Türk Milliyetçiliğini sunan, Millî ülküsünü gösteren ve bu uğurda yazmış olduğu makaleleriyle,

meydana getirmiş olduğu eserleriyle, Türk Milletinin son devirdeki hayatını büyük ölçüde aydınlatmış olan, Ziya Gökalp Bey büyük bir şahsîyettir. Osmanlı tarihinin liderlerine, yöneticilerine ilham vermiştir, yol göstermiştir. Hem de Cumhuriyet kurulduktan sonra, Cumhuriyetin kurucuları olan ve kurulduktan sonra da yöneticileri olmuş bulunan büyük şahsiyetlere ilham vermiştir, yol göstermiştir.

Aksiyon adamlarının, ilim adamlarının, düşünce ve fikir adamlarının düşüncelerinden, fikirlerinden beslenmeleri onları küçültmez. Onları büyütür. Türk Milletinin tarihinde uzun asırlardanberi sürüp gelmiş bir gelenek vardir. Türkler ilme ve ilim adamlarına herşeyden çok hürmet etmişlerdir. Türk Milletinin teşrifatında, protokolünde birinci sırayı ilim ve ilim adamları almıştır. Devirlerin en büyük hükümdarları dahi ilim adamlarını en başta gözetmişlerdir. Bu da Türk Milletinin büyüklüğünün, Türk Milletinin meydana getirdiği medeniyetlerin, kurduğu devletlerin mucip sebebini izaha yarayan bir başka misaldir.

Ziya Gökalp Bey, Avrupa'nın ağır basan emperyalist, kapitalist saldırıları karşısında —ki bunların en başında Çarlık Rusyası geliyordu— Son Türk devleti, diğer Türk devletleri bir bir yıkılmış, yutulmuş Osmanlı devleti toprak kaybede kaybede, yutula yutula son Türk devleti çok sıkışık bir duruma düşmüştü. Öyle bir durum ki artık ilimden, kültürden, dilden, edebiyattan bahsediliyor. «Kimisi» Arabın var, diyor. Kimisi «Farsın var» diyor. «Avrupa'nın var» diyor. «Rus'un var» diyor. Fakat Türkün birşeyi olduğu söylenmiyor. Yok diye iddia ediliyor. Türk'ün ne dili var, ne edebiyatı var, ne kültürü var, ne de

medeniyeti var. Bugün de bu iddialarla zaman zaman karşılaşmaktayız. İnsanlar neye inandırılırsa inandırıldıkları gibi yaşarlar. Toplumlar da öyledir. Milletler de öyledir. Milletler arasındaki mücadelelerde, bir milleti çökertmek isteyen düşmanları, her şeyden önce o millete aşağılık duygusu aşılamaya, kendisinin bir varlığı, kabiliyeti olmadığı inancını aşılamaya çalışırlar. Bir kere de buna inandırılırsa mânen zinciri vurmuş olurlar, esir etmiş olurlar. Ben aşağıyım, ben birşey yapamam, ben de kabiliyet yok diyen, buna inanan bir insan, ister tek kişi olsun, ister toplum olsun, ondan sonra tamamiyle başkalarının esiri olur. Ayak altında kalır. Bu oyun Türkiye'de Türk milletine karşı oynanmıştır. Bugün de oynanmak istenmektedir. İşte bütün bu kültür, ideoloji istilâları, yabancı kültür saldırıları, yabancı ideoloji saldırıları ve bunların peşini takip eden iktisadî saldırılar, askerî, siyasi saldırılar ve tecavüzler içinde Türk dünyasında 19. yüzyılda bir titreme, bir uyanış olmuştu. Bir tarafta Gaspıralı İsmail, Ziya Gökalp, Yusuf Akçora, öbür taraflarda başka Türk düşünürleri, Türk yazarları çıkmışlardı. Bunların hepsinin üstünde Ziya Gökalp Bey, Türk Milletini yükseltecek, Türk milletinin kendi millî benliğini doyuracak düşünceleri, ilkeleri toplu halde ortaya koymuştur.

Bugün Türkiyemiz bir yol kavşağındadır. Bu yol kavşağının bir tarafı, Türk Milletini köleliğe, dünyanın tanıdığı en vahşi, en kanlı emperyalizm olan, Moskof emperyalizminin köleliğine götürecek olan yabancı marksizm, komünizm ideolojisinin yolu, diğeri de Türk Milletinin kendine dönmesi, Türk milliyetçiliği fikrine sahip olarak kendi kendisinin efendisi olması, hiçbir yabancının hiçbir şekilde köleliğini kabul etmemesi, ne başkalarının uşağı olması, ne

de başkalarını kendine uşak etmesi düşüncesine dayanan Türk milliyetçiliği, Türklük, Türkçülük görüşü yoludur. Bu, Ziya Gökalp Bey'den kuvvetini alan, bir yoldur.

Elbet yaşadığımız günler yeni şartlar getirmiştir. Bu yeni şartlara göre prensiplerde birtakım tediller yapılacaktır. Ama ana temel değişmemiştir. Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak bugün de değerini muhafaza eden temellerdir. Hiçbir toplum dinsiz yaşayamaz. Hiçbir milletin kültürü dinden ayrı düşünülemez. Türk Milleti de 1200 yıldan beri İslâmiyetle müşerref olmuş bir millettir. Dini Müslümanlıktır. Bineanaleyh Türk milletinin millî kültürünün yoğrulması, geliştirilmesi, kalkınması düşünülürken Türk milletinin dini bir kenara bırakılamaz. Türk milletinin dininden ayrı bir kültürü düşünülemez. Bunun yanısıra Türkleşmek meselesine gelince, elbette Türk Milleti adı üstünde tarihin tanıdığı en eski devirlerdenberi Allah tarafından Türk olarak yaratılmıştır. Türklüğüne sarılacaktır. Muasırlaşmak, yani batı medeniyetini almak meselesine gelince; ilim, teknik ve metod, tabiatın incelenmesinden insanların bulup çıkardığı bilgilerdir. Bu bilgiler bütün insanların malıdır. Esasen dinimizde de bu yolda emir vardır. «İlim müminin yitik malı gibidir, bulduğu yerde alır» diye o halde Ziya Gökalp Bey'in 50. yıl evvel, hatta daha evvel temelini atmış olduğu Muasırlaşmak, İslâmlaşmak, Türkleşmek ilkeleri bugün de değerini koruyan ilkelerdir. Bugünkü Modern Türk milliyetçiliğinin de dayanması icabeden temellerdir.

Ziya Gökalp Bey Türk Milletinin gönlünde ebediyyen yaşayacaktır. Gönül arzu ederdi ki O'nun ölü-

münün 50. yılında bütün üniversiteler, bütün devlet teşkilâtı, bütün okullar, bütün dernekler, bu büyük Türk'ün, bu büyük düşünürün eserlerini ele alsınlar, prensiplerini ele alsınlar ve O'nun büyük adının, büyük hatırasını, büyük ruhunu yeniden canlandırsınlar. Gençlere, çocuklarımıza etraflıca tanıtıp anlatsınlar.

T.R.T.'nin bu konudaki yayınına gelince her bakımdan esef verici olan bu yayını, arkadaşlarımızın belirttiği gibi lânetlemek lâzımdır. Çünkü Ziya Gökalp Bey onların göstermek istedikleri gibi bir partizan, bir anarşist eylemci değildir. Türk Milletini yeniden büyük devlet halinde, büyük varlık halinde millî nizama, disipline, düzene kavuşturmak fikrini ortaya koymuş olan Milliyetçi Türk düşünürüdür. Marksizme karşı, yabancı ideolojilere karşı, yabancı kültürlere karşı, Türk Milletinin millî ülküsünün, millî kültürünün Türkiye'de hâkim olması için mücadele açmış olan büyük şahsiyettir. Ama bu TRT'nin ağzından Türkiye Cumhuriyeti'nin televizyonunda çarpık bir şekilde ifade edilmiştir. Bu da yaşadığımız günler yönünden ibret vericidir.

Ziya Gökalp Bey'in önemli bir özelliğine de işaret etmek istiyorum. Bu büyük düşünürümüz, Diyarbakır ilinin Çermik ilçesinde doğmuştur. Yani bugün Türkiye'yi parçalamak isteyen ayrılıkçı, fitneci, fesatçı düşünce güdenlerin merkez kabul ettikleri bir Türk şehrinin, bir Türk ilçesinde doğmuştur. İlk öğrenimini bu bölgede yapmıştır. O bölgede Kürt dediğimiz insanlarımız yaşamaktadır. Türkçenin bir farklı diyaleği diyebileceğimiz bir dil kullanılmaktadır. Kendisi o tesirler altında, kendini ve o bölgenin insanlarını Türk'ten ayrı bir insan, Türk'ten ayrı

bir millet sanmıştır. Fakat zaman içinde ilmî araştırmalar yapmış, Doğu bölgesinde yaşayan aşiretleri dolaşmış, Orta Anadolu ve Batı bölgesindeki yörük aşiretlerini, Türkmen aşiretlerini dolaşmış, bu aşiretlerin yaşayışlarını giyinişlerini, kadın kıyafetlerini, ördükleri çoraplara işledikleri nakışları, dokudukları heybelere, halılara kilimlere yaptıkları nakışları incelemiş, geleneklerini, adetlerini incelemiş, hatta takvimler dahi dikkatini çekmiş, 12 hayvanlı Türk takvimlerinin doğuda yaşayan aşiretler arasında da bulunduğunu tesbit etmiş ve böylece Türkiye'nin doğusunda batısında yaşayan memleket çocuklarının aynı milletin çocukları, aynı milletin evlâtları olduğunu, aralarında hiçbir ayrılık olmadığını, kardeş olduklarını tesbit etmiştir. Ziya Gökalp Bey'in bu özelliği şahsiyetindeki bu özellik, bugün Türkiye'yi bölmek, parçalamak isteyen, ayrılıkçı fitne ve fesada dayanan hareket için, Türk Milliyetçilerine dayanak teşkil etmektedir. Doğu'da aldatılmak istenen temiz millet, memleket çocuklarını aydınlatmak için, yine doğu'da yetişmiş olan, Türk Milliyetçiliğinin temelini atmış olan, Büyük Türk milliyetçisi, Ziya Gökalp Bey'in şahsiyetini ortaya koymak ayrılıkçılara karşı bölücülere karşı, Türkiye'yi parçalamak isteyenlere karşı Türk Milliyetçilerinin hatırda bulundurması icabeden bir diğer husustur. Yani Ziya Gökalp Bey ölümünden 50 yıl sonra daha şahsiyetiyle şahsiyetinin bir yönüyle de fitneye, fesata karşı Türk Milliyetçileri için büyük destek teşkil etmektedir.

Büyük hatırasını tazimle anarım. Büyük hatırasına hürmetlerimi arz ederim ve bu büyük şahsiyetin anma törenini düzenliyen, kadirbilir gençlerimize ve bu güzel toplantıyı şereflendiren ilimleriyle,

güzel konuşmalarıyla değerlendirmiş olan çok değerli ilim adamlarımıza şükranlarımı, takdirlerimi ve minnetlerimi arzederim. Sağolun. (1)

---

(1) Ziya Gökalp'in 50. ölüm yılı töreninde yapılan konuşma.

MİLLET RUHU

Devlerin savaştığı bir dünyada, büyük tehlikelerle çevrili durumdayız. Yıllardan beri memleketi idare edenler milleti kalkındıracak ve kurtaracak olan ana meseleler üzerinde durmamışlar, bunun yerine gösterişler boş övünmeler ile oyalanmışlardır. Batı medeniyetinin tekniğini ve modern kitleyî üretim usullerini almak yerine, Avrupa yüksek tabakasının lükse ve israfa dayanan yaşayışını taklit etmek suretiyle memleketin tüketimini arttırmışlardır.

Bir milletin kalkınmasını ve kuvvetini meydana getiren esaslar; sağlam îman ve sağlam ahlâk ile ilim ve teknikte en yükseğe çıkmak ve aynı zamanda gerek tarımda gerekse sanayide çağa uygun kitle halinde çok üretim yapmaktadır. Bu böyle olduğuna göre Türkiye'yi kalkındırmak için yapılacak ilk şey her işe çelikten başlamak, dünya standartlarına ve dünya maliyetlerine uygun malları üretmek olmalıdır. Bugünkü cılız sermaye, modası geçmiş makinalar ve pahalı maliyet ile girdiğimiz iktisadî yarışı kazanmamız kabil değildir. Modern sanayi ve dev fabrikalar kurmalıyız... Ordu Yardımlaşma Kurumuna benzer küçük tasarruflardan doğan büyük müesseseler meydana getirilmeli, ham madde kayna-

ğından mamulün pazarlanmasına kadar teşkilâtlanan (tamamlanmış müesseseler) kurarak öğretmenlerin, memurların, işçilerin, esnaf ve köylünün küçük tasarruflarını devletin öncülük ettiği kurumlarda toplamak suretiyle büyük teşebbüslere girilmesi sağlanmalıdır.

Köy ve kasabalardaki kapalı ekonomik birimler (Millî üretim birlikleri halinde toplanacak) ve bu birlikler millî üretimi pazarlama suretiyle tefeci sınıfı tasfiye ederek emek sahası ve gelir fazlası sağlıyacaktır. Bu gelir fazlası ağır sanayiin ana sermayesini ve millî üretim birlikleri de teşebbüsün teşkilâtlanmasını ve yönetimini temin edecektir.

Türk ekonomisini ithalât hilelerinden, Türk sanayii de parça montajcılığından, ihracatımız ise salyangoz ve çerez satıcılığından kurtarılacaktır. Türk ekonomisi murahabeci bankaların tasallutundan uzaklaştırılacak ve her şey üretime yardımcı hale getirilecektir.

Bugün içine hapis olduğumuz dar kabuk böylece çatlayacak ve Türk milletinin emek, enerji ve zekâsı Türk vatanının imkânlarıyla birleşerek dünya yüzünde hatırı sayılır bir mâna kazanacaktır.

Bugün millî ekonominin damarlarına yapışmış parazitler kendiliğinden tasfiye edilecek, kota bahşişleri, lisans mükâfatları, tahsis kayırma yolu ile yapılan gayrı meşru, gayrı iktisadî ve gayrı ahlâkî ticaret tarzı yerine mahsulü ihtiyaç sahibine arz eden haysiyetli ve şerefli bir ticaret usulü doğacaktır.

Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak ağır sanayii mutlaka kuracağız. Ancak birbirini tamamlayan sa-

nayie hayat hakkı tanıyacağız. Köyleri teşkilâtlandırarak tarım kentleri kuracağız. İşlenmiyen araziyi verimli hale getirecek ve miras hukukunu değiştirecek kültür arazilerinin bölünmesini önleyeceğiz. Tam verimli olabilecek tarım işletmeleri kuracağız. Türk esnafını, köylüsünü, millî üretim birliklerinden yararlandıracağız. İşçiler her iş kolunda tek ve yepyeni bir sendika teşkilâtına girecek ve büyük tüketim birlikleri içinde bulunacaktır. Gayrı millî ekonomileri ve tefeci sınıfı millet hayatından söküp çıkaracağız.

İnsanları sermaye veya devlet köleliğinden kurtaracak ve Türk - İslâm felsefesine dayanacak bir yükseliş yolu vardır. Bu yol Milliyetçi Hareket Partisinin açtığı 9 Işık yoludur. Kapitalizm ve komünizm görüşleri, temelini ve hızını tamamen maddeden almıştır. Doğulu görüş ve düşünce ise maddeyi tamamen unutarak manâya dayanmıştır. Batı memleketleri maddî ilerleme sağladı, ama insanlığa huzur getiremedi. Doğu ise geriledi ve sefalet ile cehaletin bataklığına saplandı. Madde ile manâyı birleştiren, her ikisini de kucaklıyan yeni görüş ise Milliyetçi Hareket Partisinin sunduğu 9 Işık görüşüdür.

II. BÖLÜM

ASKERÎ YAZILAR

ÇEVRE SAVUNMASI (1)

Yazan : Kd. P. Yzb. A. TÜRKEŞ

Bugün, askeri edebiyatımızda, modern savunma prensiplerinden bahsedilirken sık, sık, bir «Direnek sistemi savunma» Tabirinin kullanıldığını görmekteyiz. Bu tâbirle, her yönden gelecek taarruzlara karşı, icabında faydalanmak üzere, savunma hazırlığı yapmak ve müteyyakız bulunmak prensibi kastediliyorsa,

İlk yayını: 1 Aralık 1950.

(1) Çevre savunması (Perimeter defense), normal savunmada icap ederse her yönden belirecek taarruzlara karşı, çepeçevre savunmak üzere, başlangıçtan itibaren hazırlıklardan tamamiyle farklı bir savunma şeklidir. Buna ait, bugün elimizde bulunan talimatnamelerimizde ve diğer askeri eserlerde hiçbir bilgi yoktur. İkinci cihan harbinin ortaya çıkardığı bu hususi muharebe Şekli çok önemli bulunmaktadır. Buna ait esaslar yukardaki yazımızda sırasıyle izah edilmektedir.

bu tamamiyle doğru bir fikirdir. Yok eğer ortada bundan farklı bir düşünce ve zan varsa bunun yanlış olduğunu belirtmeyi faydalı buluruz.

İkinci Cihan harbine gelinceye kadar, ordular düşman taarruzlarının gelmesi, en muhtemel istikametlere karşı, savunma tedbirleri almakta ve ancak açık kanatların veya bir manie dayalı olan kanatların, yahutta bir yarma yerinde yeniden hasıl olan kanatların, savunulması düşünülmekte ve bunun için gerekli tedbirlere ve hazırlıklara baş vurulmakta idi. Bunun dışında, yanyana muharebeye giren komşu birliklerin, birbirlerine dayalı bulunan kanatları istikametinden gelecek taarruzlara karşı, hususi bir tertip ve hazırlık yapılmazdı. Hele geriden gelecek tehlikelere karşı, ayrı bir tertip almak hiç düşünülmezdi. Çünkü düşmanın, kanatları dolaşmadan veya bir yarma yapmadan, gerilerde belirmesi mümkün değildi.

Bu sisteme göre, birlikler arazi üzerinde yanyana, bu sahalar içine erlerini ve silâhlarını, asıl muharebe dörtgen şeklinde savunma mevzileri işgal ederler ve hattının önünü müessir bir tevkif ateşi altında bulunduracak şekilde, gayrı muntazam olarak serpiştirirlerdi. Bu şekil birinci cihan harbine, yalın kat ve birbirine birleşik siper hatları ile giren orduların, bu harbin tecrübeleri neticesinde, ulaştıkları en mütekâmil bir şekildi. Birinci cihan harbinde; büyük bir gelişme gösteren savunma silâhları karşısında taarruz silâhları kifayetsiz bir duruma düştüler. Bunun neticesinde durgun ve uzun, yıpratıcı, siper muharebeleri meydana geldi ve harp bu şekilde sona erdi. Fakat ikinci cihan harbi başlar başlamaz:

1. Kütle halinde, çok sayıda bombardıman ve av uçaklarının kullanılması.

2. Kütle halinde, düşman ağır silâhlarına karşı zırhla mahfuz zırhlı birliklerin ve motörlü birliklerin kullanılması.
3. Büyük ölçüde paraşüt ve havadan indirme birliklerinin kullanılması.
4. Beşinci kol ve düşman hesabına çalışan çetelerin iyi tanzim edilmiş bir şekilde kullanılması.
5. Topçunun tekâmül etmiş olarak kudret ve menzilinin artması ve kütle halinde kullanılması.
6. Tekâmül etmiş muhtelif çapta piyade havanlarının çok miktarda kullanılması.
7. Piyadenin çok sayıda makineli silâhlarla takviye edilmiş olması.
8. Muhtelif çapta tepkisiz silâhların icadı ve kullanılması.
9. Hususi cihazlarla pekleştirilmiş istihkâm birliklerinin piyade ile beraber, düşman tesislerini tahrip etmek üzere çok miktarda ve tesirli şekilde kullanılması.

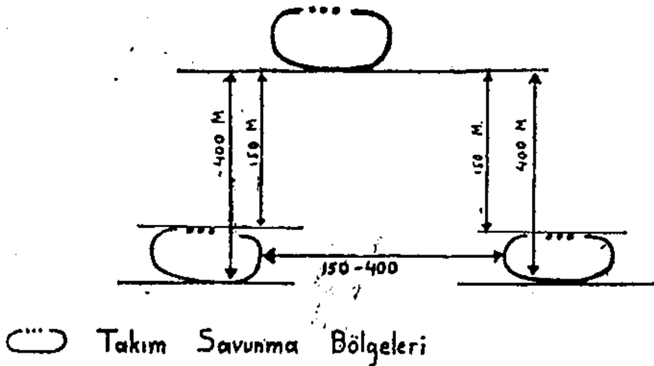
Savunma silâhlarını kifayetsiz bir duruma düşürmüş ve taarruz silâhlarına büyük üstünlük sağlamıştır.

Bu yüzden, ikinci Cihan harbi yıldırım taarruzlariyle başlamış ve sonuna kadar hareket ve manevra ile devam etmiştir. Birinci Cihan harbinde aylar ve yıllarca süren mevzi muharabeleri, ikinci cihan harbından hemen hiç görülmemiştir. Finlandiyalıların meşhur (Mannerhim) müstahkem mevzi'i, müstesna olmak üzere bu harpte hiçbir müstahkem mevzi taarruzlara uzun müddet karşı koymamıştır. İkinci cihan harbına gelinceye kadar, kanatları komşu birliklerle, dayalı bulunan kıt'aların kanat ve gerilerden taarruza uğramaları muhtemel görülmezdi. Çünkü bunun

için düşmanın, evvelâ cephede bulunan birlikleri çiğneyip geçmesi lâzımdır. Halbuki ikinci cihan harbında, cepheden yapılan taarruzlarla beraber, ayni zamanda, kanat ve gerilerden de, havadan indirilen düşman kuvvetleri ve büyük bir hızla mevzi'in derinliğine nüfus edebilen zırhlı ve motörlü birlikler ve düşmanla ayarlı olarak işbirliği yapan çeteler ve beşinci kollar tarafından şiddetle taarruza uğradılar. O zamana kadar orduların böyle durumlar için ne maddi ne de manevi hiçbir hazırlığı bulunmadığından, akla hayret verecek kadar kısa bir zaman içinde, büyük kuvvetlerin imha edildiğini ve devletlerin yere serildiğini gördük. Fransanın 45 gün içinde yıkılışı bunun en bariz misalidir.

Savunmaya karar veren birlikler tarafından, tabiye alanında, arazide işgal edilen dörtgen şeklindeki savunma bölgeleri, cepheden gelen taarruzlara karşı, hat savunmasına kıyasen kolay, kolay, delinemeyen ve derinlikten kuvvet alan bir savunma sağlıyordu. Fakat düşmanın herhangi bir bölgede, kuvvet toplayarak mevziye girme yapması halinde, kanat ve gerilere karşı, savunma hazırlığı yapmamış komşu birliklerin de, bulundukları mevzilerde savunmaya devam etmeleri, ekseriya imkânsız hale gelmekteydi. İşte bu, ve yukarıdanberi sıralanan diğer sebepler dolayısıyle, ortaya yeni bir savunma sistemi çıktı. Bu yeni sistem, eski, birbirine bitişik satıh savunması yerine, birbirine piyade hafif silâh desdeği de dahil olmak üzere her nev'i ateş yardımı sağlayan ve karşılıklı yardımlaşma ve işbirliği yapan, ayrı, ayrı mukavemet bölgelerinden meydana gelmiş bir savunma şekli ortaya çıkardı. Bu yeni sisteme göre, her mukavemet bölgesi, P. Tk. larından meydana gelmektedir. Tk. dan. küçük kuvvetlerle mukavemet bölgeleri işgal etmek,

nadir hallere münhasır kabul edilmektedir. Fakat, Tk. dan daha büyük kuvvetlerle toplu olarak tek bir mukavemet bölgesi işgal etmek, kat'i surette reddedilmektedir. Tk. Mukavemet bölgeleri, komşu bölgeye yapılan düşman ateşlerinden diğerlerinin zarar görmemesi için, birbirlerine 150 m. den daha yakın olamaz. Ve Birbirlerine karşılıklı müessir piyade ateş yardımı yapmak için de, 400 m. den daha uzak olmazlar (1 No. lu şekle bakınız.)

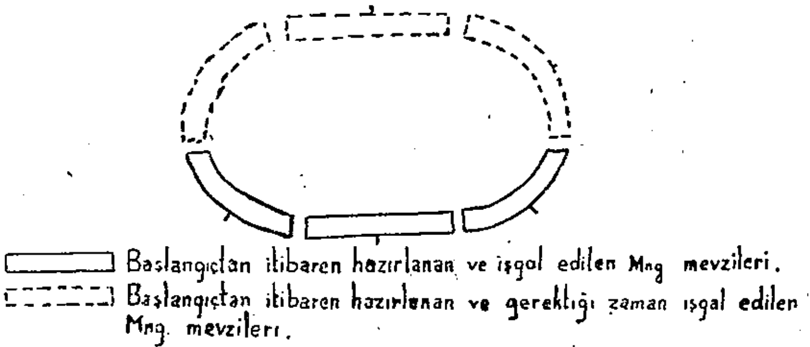

Şekil : 1

Böyle bir mukavemet bölgesi işgal eden, bir P. Tk. 1, esas itibarı ile üç mangası ile cepheye karşı savunmak üzere mevziye yerleşir. Fakat kanatlardan ve geriden gelecek taarruzlara karşı da, başlangıçtan itibaren çepeçevre tahkimat yapar ve hazırlanır. Kanat ve gerilerden tehlike belirdiği zaman, o istikametleri karşılayan mevzilere kuvvet kaydırarak işgal eder ve komşu bölgeler düşman eline geçse ve geriler alınmış bulunsa dahi, her bölge sonuna kadar savunmaya devam eder. (2 No. lu şekle bakınız.)

Bl. ve daha yukarı birliklere gelince, bunlarda ihtiyat ayırdıkları birliklerine, ayrı ayrı takımca işgal

edilmek üzere, düşmanın girme yapması muhtemel istikametlere karşı ve kanatlarla gerilerden belirecek tehlikelere karşı, mevziler hazırlatırlar.

Şekil : 2

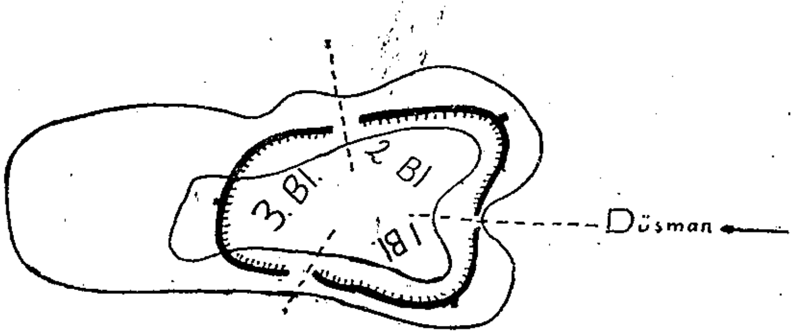
İşte bu tertip, modern savunma sisteminin dayandığı 7 prensipten (I-kilit arazinin işgali, 2 - birleştirilmiş ateş plânı, 3 - birleştirilmiş Tas. plânı, 4 - karşılıklı yardımlaşma, 5 - çepeçevre savunma tertibi alma, 6 - derinlikte tertiplenme, 7 - oynaklık ve elâstikiyet.) Çepeçevre savunma (all around defense) diye adlandırılan önemli bir prensiptir. Buna bizim askeri dergilerde çıkan yazılarda, direnek sistemi savunma, ismi takılmaktadır. Fakat bizim kanaatımızca bu tâbir, doğru olmasa gerektir. Çünkü, biz, direnek kelimesini müstahkem mevzilerimizi teşkil eden mukavemet bölgelerini isimlendirmek için kullanmaktayız. Bir direnek, her yeri başlangıçtan itibaren ayrı, ayrı kuvvetlerle işgal edilen, bir muhit üzerinde yan yana sıralanmış mevzilerden meydana gelmektedir. (3 No. lu şekle bakınız.)

Böyle bir direnek savunması ile, yukarıda arzedi-

len savunma tertibi arasında büyük farklar vardır. Onun için herhangi bir yanlış anlaşılmaya meydan vermemek maksadıyle bu konuya ait yazılarda «direnek sistemi savunma» tâbirinin kullanılmamasını tavsiye etmekten kendimizi alamıyoruz.

Buraya kadar, izahına çalışılan şeyler normal savunmaya ait hususlardır. Şimdiye kadar, bahsi geçen çepeçevre savunma için hazırlanma prensibi ile yazımızın serlevhasını teşkil eden «çevre savunması» birbiri ile ilgisi olmıyan ayrı, ayrı şeylerdir.

Çevre savunması, normal savunmadan farklı husus bir savunma şeklidir. Bu nevi savunma, ikinci cihan harbinde, birliklerinden ayrı düşen (bilhassa kapalı arazide harekât esnasında) kıt'alar tarafından, her yönden gelecek taarruzları karşılamak üzere baş vurulan bir düzendir.

Şekil : 3

Harp tarihine, göz atacak olursak eski devirlerde de, o zamanların en çevik sınıfı bulunan süvarilerin her yönden, âni olarak, beliren, taarruzlarına karşı birliklerin kendilerini korumak üzere «kale nizamı» diye adlandırılan hususi bir muharebe düzeni kullan-

dıklarını görürüz. Kale nizamı, 19 yüzyılın sonuna gelinceye kadar avrupalı ve asyalı her devletin orduları tarafından kullanılmış bir şekildir.

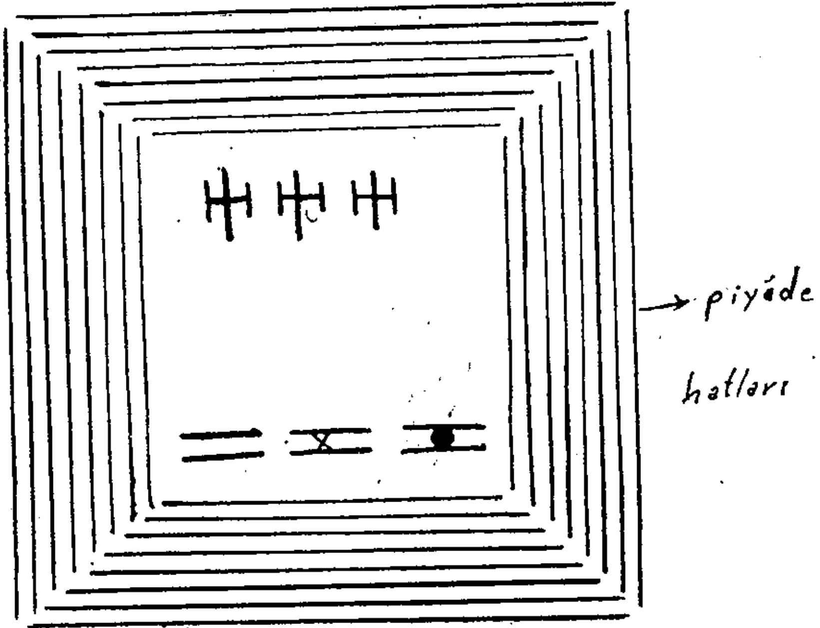
Meselâ: Napoleon'un, Mısır muharebeleri sırasında, kölemen süvarilerinin taarruzlarına karşı sık, sık, kale nizamına başvurulduğu gibi, 1877-78 Türk - Rus harbinde de her iki tarafca zaman, zaman bu tertip kullanılmıştır. Kale nizamının 19. yüzyıl içinde en son kullanılışına 1898 İngiliz - Sudan muharebelerinde tesadüf etmekteyiz. Bundan sonra yapılan harplerde bu muharebe tertibi, ateşli silâhlarda elde edilen büyük gelişmeler dolayısıyle terkedilmiştir.

Fakat, kale nizamı bahsini burada bitirmeden önce, bu nizamın 1911-12 Türk - İtalyan harbi sırasında, batı Trablusta İtalyanlar, tarafından ateşli silâhlar bakımından yoksul bulunan, akıncı Berberi süvarilerine karşı da, sık kullanıldığını belirtmek faydalı olur.

Kale nizamının eski muharebelerde, çevre savunması sağlamak maksadıyle kullanıldığını belirttikten sonra bu nizamın nasıl bir tertip olduğunu kısaca izah etmeden geçemeyiz. Kale nizamı; ortasında topçu, ağırlıklar ve diğer şeyler (eğer varsa) bulunan ve etrafında yüzleri 4 yöne doğru dönük olarak dik dörtgen şeklinde sıralar teşkil etmiş piyadelerin meydana getirdiği bir tertiptir. (4 No. lu şekle bakınız.)

Bu şekil bazı önemli mahzurlarına rağmen, her yönden veya herhangi bir yönden, âni olarak belirecek taarruzlara karşı korumak için, zamanına göre ideal bir savunma düzeni olarak kabul edilebilir. İkinci cihan harbine kadar hiçbir harpte hususi bir muharebe şekli olarak çevre savunması yapmak lüzumu kesin bir ihtiyaç olarak belirmedi. Fakat, ikinci cihan harbi esnasında kıt'alar, bağlı bulundukları birlikler-

den, irtibatın kesilmesi veya kaybolması yüzünden sık, sık ayrı düştür, ve çok zaman yeniden irtibat kuruluncaya ve yardım gelinceye kadar düşmanın herhangi bir yönden veya her yönden gelen taarruzlarına karşı direnmek zorunda kaldılar. İşte böyle, bir maksadın sağlanması için eski «kale nizamı» yerine bugünün ihtiyaçlarına uygun düşmek üzere ortaya husu-

Şekil : 4

si bir muharebe şekli olarak (çevre savunması) çıktı. Böyle bir savunma daha ziyade tecrit edilmiş birlikler tarafından kullanılır. Çevre savunması yapmağa karar veren bir birlik, herhangi bir istikametten gelecek bir düşman taarruzunu, müsavi kuvvette bir savunma ile karşılıyacak şekilde tertiplenir. Bu nev'i

savunma bir dış çevre (A. M. H.) ile bir de bu dış çevreyi içerden destekliyen iç çevre olmak üzere birbiri içerisinde dairevi iki savunma bölgesi halinde teşkil edilir. (6. No.'lu şekle bakınız.)

Eğer birlik K. ı düşmanın muhtemel taarruz istikametini önceden biliyorsa, bu istikameti karşılıyan çevre üzerinde diğer kısımlara nazaran daha kuvvetli bir savunma tertibi alır. Çöllerde, ormanlarda ve dağlık bölgelerde çevre savunması daha ziyade izler, yollar, geçitler, vahalar ve kuyular gibi önemli bölgeler etrafında tesis edilir.

Tb. un çevre savunması için tertiplenmesi :

Tb. çevre savunması için takriben 900-1800 m. uzunluğunda ve 600 M çapında bir çevre işgal eder. İç çevre dış çevreden 150 400 M. mesafeli olarak tertiplenir. Kapalı arazide, Tb. K.ı kaide olarak dış çevreyi 3 kısma böler ve her kısmı bir P. Bl. ne verir P. Bl. leri de, üç mangaları da yanyana olmak üzere iki Tk. ları ile dış çevreyi işgal ederler ve üçüncü Tk. ları ile iç çevreyi teşkil ederler.

Açık arazide daha fazla derinlik almak ve daha oynak ve elâstikî şekilde tertiplenmek gerektir. Bunun için dış çevrenin savunmasına takviyeli iki P. Bl, ü memur edilerek, 3. Bl, le de iç çevreyi teşkil etmek uygun olur. Dış çevrede bulunan komşu birlikler ve iç çevreyi teşkil eden birlikler birbirleriyle sıkı bir yardımlaşma ve desdekleme yaparak gedikleri ve aralıkları ateşle kaparlar.

Silâhların kullanılışı :

Kapalı arazide bütün yatık mermi yollu ağır silâhlar, dış çevre bölgesinde mevzilenirler. Açık arazide ise bunlar her iki savunma bölgesini de pekleştire-

cek şekilde iç ve dış çevrelerde yerleştirilirler. Dik mermi yollu silâhlar ise ister açık ister, kapalı arazide olsun daima iç çevre bölgesinin ortasında mevzilendirilir. Tehdit edilen herhangi bir bölge üzerinde zamanında ve sıhhatlı ateş toplamak üzere münasip yerlere, her tarafı görecek şekilde gözetleme postaları yerleştirilir. Eğer, başka bölgelerde bulunan dost birliklerden ilâve ateş yardımları da sağlanırsa bunlar da Tb. un ateşleri ile ayarlanır ve ateş plânına dahil edilir.

Emniyet tertibatı:

Böyle bir savunmada emniyet dış çevre üzerinde yerleşmiş bulunan bölüklerce sağlanır. Tb. ca, önemli görülen bölgelere iç çevrede yerleşmiş bulunan birliklerden doğrudan doğruya Tb. emrinde olmak üzere emniyet müfrezeleri çıkarılabilir. Emniyet; nöbetçiler, postalar, dinleme postaları, devriyeler ve küçük karakollar çıkarmak suretiyle tesis edilir.

Savunmanın idaresi :

Çevre savunması da, normal savunma usullerine göre idare edilir. Herhangi bir istikametten belirecek taarruzları zamanında ezmek üzere bütün dik mermi yollu silâhların ateş toplaması yapmaları için, daha önceden oynak bir ateş plânı hazırlanmış olmalıdır.

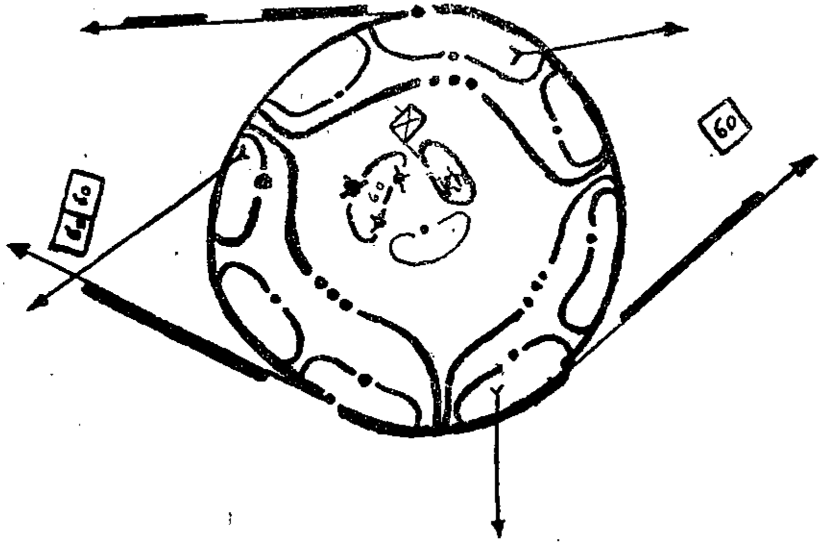
Kendini düşmana kaptırmamış birlikler, dış çevrenin her hangi bir kısmını takviye etmek veya elden çıkan yerleri karşı taarruzla geri almak için kullanılabilirler.

P. Bl. nün çevre savunması :

Bl. veya Bl. den daha küçük bir birlik mustakil bir görev aldığı zaman, yahutta Tb. dan ayrı düşdüğü za-

man, düşmanın geleceği istikamet de, belirsiz bulunursa tabi'i olarak bu birlikler bir çevre savunması tesis ederler ve bu şekilde yeniden irtibat sağlanıncaya kadar savunmaya devam ederler.

Dış çevre üzerinde, her Tk., bir bölgenin savunmasına memur edilir. Her Tk. K. ı kendisine verilen bölgeyi üç mangasını da yanyana yerleştirmek sure-

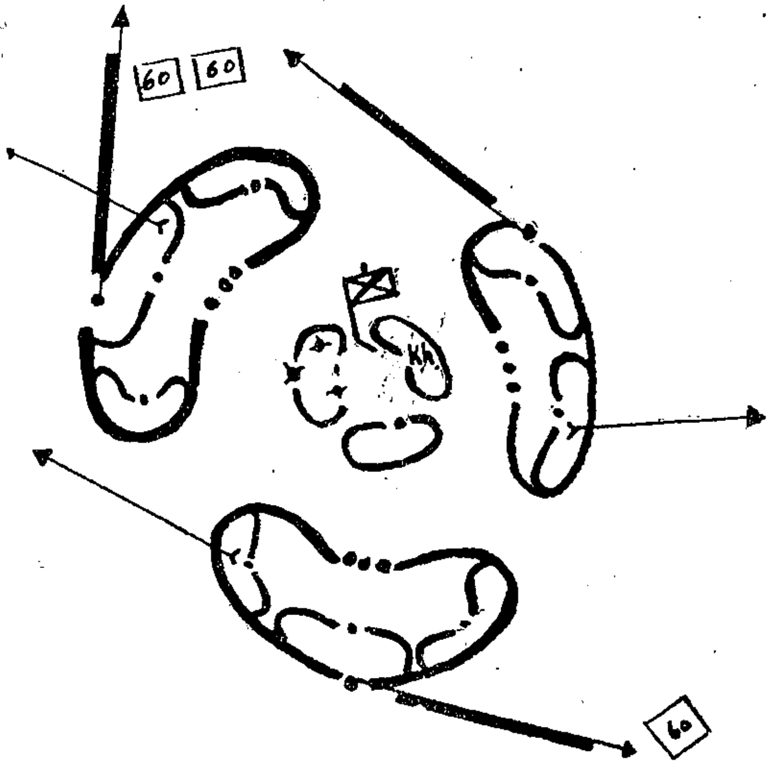

Şekil : 7

tiyle hazırlar. Tk. emrine, verilen veya Tk. bölgesinde mevzilendirilen roket atıcı (Bazooka) silâhları en tehlikeli tank yaklaşma istikametlerini karşılayacak şekilde yerleştirir. İkişer kişilik avcı çukurları birbirlerinden 5-20 M. aralık ve mesafe ile kazılır. Ağ. Silâh yuvalarının da birbirinden ve avcı çukurlarından 10-25 M. aralık ve mesafe ile yerleşmeleri istenir.

İç çevre ise 60 Mm. lik havan yarım Tk. ı ile silâh Tk. erkânı ve Bl. Kh. eratı tarafından tertiplenerek işgal edilir. Bl. K. ı lüzum gördüğü takdirde, Tk. lardan bir manga alarak iç çevreyi takviye edebilir. Bu maksat için, normal olarak bir mangadan daha fazla bir kuvvetin dış çevreden iç çevreye alınması uygun değildir.

(7 ve 8 No. lu şekillere bakınız,)

(Şekil : 8)

Çevre savunması yapacak olan birlik, Tb. dan daha büyük olduğu takdirde, alacağı tertibat. Tb. ve Bl. hakkında biraz önce yukarıda arzedilen hususlar uygulanmak suretiyle daha geniş bir bölge işgal etmekten ibaret olur.

BİR PİYADE TAKIMININ DÜŞMAN YAKININDA SAVUNMASI (1)

(Bu mesele de ele alınan takım, birinci hafta savunma için tertiplenmeğe memur edilmiş ve bir Ağır makinalı tüfek yarım takımıyle desteklenecek bir takımdır.)

Ekim ayının açık ve parlak bir sabahında saat 08,00 sıralarındaydı. 5. Bölük, 2 numaralı krokide gösterilen bölgede iki yanı dayalı olarak bir savunma bölgesi hazırlamak ve işgal etmek görevini almıştır. İki gündenberi düşman havada üstündür. Bir çok bombardımanlar ve makinalı tüfek ve top ateşlerile dost birliklere sık sık hava taaruzları yapılmaktadır. İleri bölgelerden, Düşman zırhlı birliklerine tesadüf edilip, edilmediği hakkında henüz hiçbir haber gelmemiş bulunmaktadır. 5. Bölük komutanı, Yüzbaşı Ali Tokatlı,

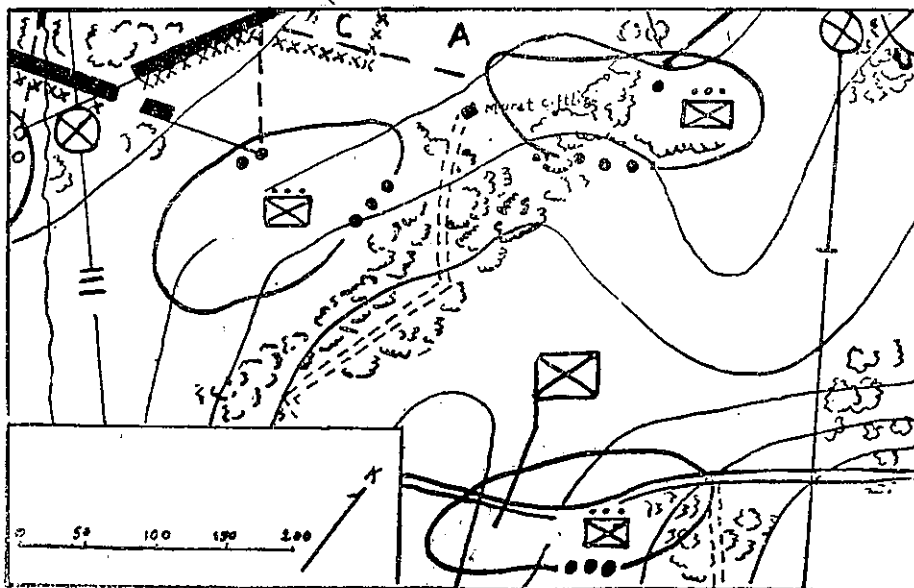
(1) Bu yazı «Hayri Yener» ile beraber hazırlanmış ve ilk defa 1 Mart 1951'de yayınlanmıştır.

takım komutanını yanına alarak A noktasına gitti. Alay komutanının Kuzey - Batı istikametinde muharebe ileri karakolları çıkardığını bilen 5. Bölük komutanı, Düşmanın yarın sabah saat 7.00 den önce savunma mevzi'i ile temasa geçemiyeceği tahmin edildiğini de Alaydan öğrenmiştir. Eğer bu tahmin doğru çıkarsa, 5. Bölük komutanının savunma mevzilerini hazırlamak ve tahkim etmek için tam bir günlük vakti bulunacaktır. Bu da düşman taarruza geçinceye kadar, her ihtimali karşılayacak tertibi almaya yetecek bir zamandır. Yüzbaşı Tokatlı takım komutanlarına önce şu razi hakkında bilgi vererek belli başlı arazi noktaların gösterdi, Bölük savunma emrini verdi. Bu emirde şunlar bulunmakta idi: Buluşma noktaları; Bölük savunma bölge sınırları; Takım savunma bölgeleri; teferruatlı olarak arazi üzerinde A.M.H. nın geçeceği yerler; Sahte tesislerin yerleri; 81 Mm. lik ve 60 Mm. lik havanların esas mevzileri ve bölük ilerisinde ateş altına alacakları yerler; 5. Bölüğü destekleyecek olan ağır bölükten tahsis edilmiş olan ağır makinalı tüfek yarım takımının esas mevzileri, ateş bölgeleri, tevkif ateş hatları, 5. Bölüğün hemen sağında bulunan bölük bölgesinde mevzilenen ve 5. Bölük cephesine ateş yardımı yapacak olan ağır makinalı Tüfek yarım takımı (Kroki 3 e bak); Tabur cephesi boyunca uzanmak üzere inşa edilecek olan mani hattı (Bir çok sıralar halinde, ihtiyat bölüğü tarafından inşa edilecek olan dikenli tel çiti mânileri).

Birinci Takım, sağda birinci hatta bir savunma mevzi'i hazırlayacak ve ateş sahasını temizleyecektir. Bu takım bölgesinde bütün erler için birer kişilik avcı çukurları yapılacaktır. (Kroki - 1)

Esas mevzilerin düşman yaklaşmasını kapayacak şekilde kazılması ve ayrıca da kanatlardaki mangal-

lara karşı iki değiştirme mevzi'i inşa edilmesi emredildi. Taburun ilerisine ihtiyat Bölüğü tarafından yapılacak dikenli Tel mani'inh birleşmek üzere dört sıra

KROKİ : 1

halinde koruyucu dikenli Tel mâni'i yapılması da kararlaştırıldı.

Yapılacak işler için İstihkâm ve mânileme âlet ve malzemesi Murat çiftliği noktasında saat 09,15 de takımlara dağıtılacaktır.

Yüzbaşı Ali Tokatlı Saat 08,35 de Bölük savunma emrini bitirmişti. Bölük emri biter bitmez 1. Takım Komutanı Teğmen Babaoğlu aşağıdaki kısa emri yazarak haberci Durmaşla Tk. Gediklisi Cengiz'e gönderdi:

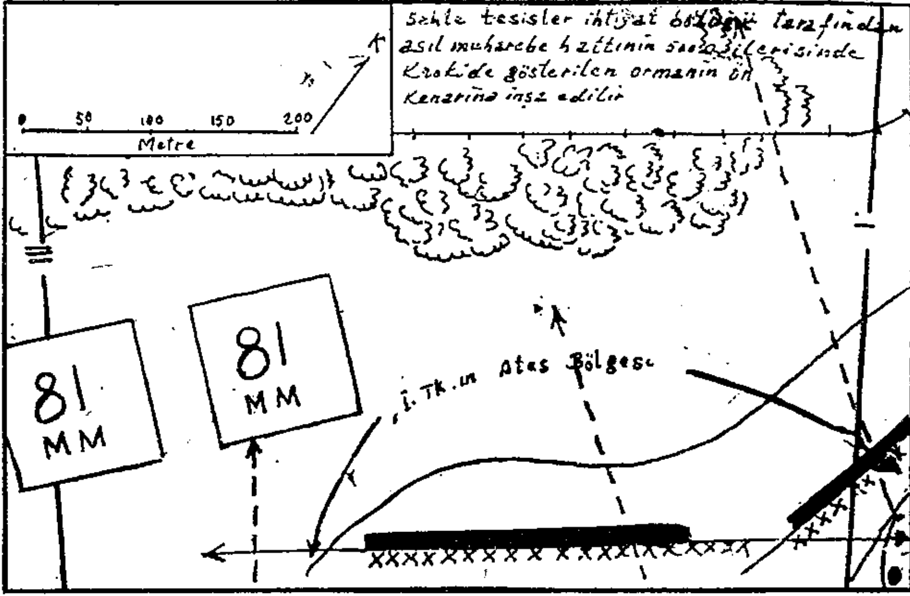
«Takımı ileriye hareket ettir ve Durmuş'un göstereceği Murat Çiftliği gerisine getir. Orada takımı, 1. Manga komutan vekili Onbaşı Alinin komutası altın-

da orman içerisinde ve havaya karşı gizli bırak ve Manga komutanların yanına alarak A noktasına gel. Durmuş (Takım habercisi) size yolu gösterecektir. Saat 09,05 de takım savunma emrini vermek üzere bende A noktasında bulunacağım.

Bu emri gönderdikten sonra Teğmen Babaoğlu da kendi savunma plânını tasarladı. Önce 2. Takım komutanıyle bu takım cephesi ilerisinde bulunan C bölgesi dikenli tel engellerini 1. Takımdan yapılacak yan ateşleri ile kapamak üzere anlaştı. Bundan sonra savunma bölgesini gezerek keşfe çıktı, burada sağda bulunan 6. Bölüğün komşu takım komutanı ile temas ederek aralarında yapılacak karşılıklı işbirliği ve yardımlaşmayı da kararlaştırdı. Daha sonra da, her manganın görevini ve işgal edeceği mevzi'inde ihtiva etmek üzere teferruatlı bir savunma plânı hazırladı. Takım komutanı keza kanatlardaki iki manga içinde birer değiştirme mevzi yeri seçti ve seçilen bölgede 7:8 metre yüksekliğinde seyrek ağaçlar bulunduğunu, ayrıca zemini örten toprak tabakasının ince olduğunu ve yer yer serpilmiş kayalıklarla ağaç köklerinin kazı işlerini de zorlaştıracağını da tespit etti. Ayrıca cepheye karşı savunma mevziinin önünde bulunan arazinin diz boyu çayır, dikenli, sarmaşık ve böğürtlenler, öbek, öbek 1,5 metre yüksekliğinde fundalıklarla örtülü bulunduğunu görerek bunların içinden düşmanın kolayca sezip mevzi'e sokulabileceğini hesaba katmak gerektiğini düşündü.

Saat 09.05 de A noktasında Takım Gediklisi ve Manga komutanları ile buluşarak savunma emrini ve gerekli talimatı da verdi. Onlara araziyi tanıttıktan ve genel durumu bildirdikten sonra her manganın ve Hafif makinalı tüfeğin mevzileneceği bölgeyi de tahsis etti.

Keza takım gözetleme yeri olmak üzere de bir yer tayin etti ve gösterdi.

KROKİ : 2

Her manga erler için birer kişilik avcı çukuru yapmağa memur edildi. Ayrıca 2. Manga komutan vekili onbaşı Memişin komutası altına mangalardan ayrılan üçer verilerek savunma mevzi'inin önündeki araziyi temizleyip tanzim etmeğe gönderildi. Takım habercisi Durmuş'ta diğer haberciyle birlikte takım gözetlemeyeri için gerekli avcı çukurlarını kazmağa memur edildi. Sonra Teğmen Babaoğlu, tahkimatla birlikte gizlenmenin de başlaması gerektiğini izah ederek, gizleme işlerine özel bir önem verilmesini emretti. Gizlemesi olarak, ateş alanlarını temizlerken ve kazı yaparken kesilen dalların çalı ve otların kullanılmasını da bildirdi.

Takım Gediklisine de üç mangradan sıra ile alınarak iki saatta bir değişmek üzere bir gözcü çıkarmasını emretti. Çıkarılacak olan bu gözcü ayni zamanda takım Zırhlı araç ve Uçak gözcülüğü de yapacak ve düşman kara kuvvetlerini görür, görmez, hemen takım komutanına haber verecek ve Zırhlı araçları da iki uzun düdük ve düşman uçaklarını da üç uzun düdük çalarak haber verecekti.

Düşman Zırhlı ve uçak taarruzuna karşı hemen en yakın bir örtüden faydalanarak korunacaklardı. Avcı çukurları kazıldıktan sonra bu gibi düşman taarruzları karşısında tabi'i olarak bu çukurlardan faydalanacaktı. Takım komutanı, Uçakların alçktan taarruzuna uğramadan ve kendisi emir vermedikçe hiç bir uçağa ateş edilmemesini emretti. Tanklar 30:40 metreye gelince bunlara karşı yalnız tank bombacıları ateş edecek ve diğer avcılar ise, 400 metre mesafeden itibaren devamlı olarak Tankların gerisinden gelen piyadeyi ateş altına alacaktı. Takım savunma emri saat 09,15 de sona erdi. Son olarak 1. Manga komutan vekili Memiş onbaşının mangadan 6 erle birlikte Murat Çiftliği yakınında bulunacak olan Bölük kademesinden takıma tahsis edilecek İstihkâm edevatını alıp getirmesini ve koruyucu maniler yapılması hakkında da ayrıca emirler verileceğini bildirdi...

Bölükten I. takıma (Teğmen babaoğlu'na takımına) 18 kürek, 8 kazma, 3 balta ve 2 destere tahsis edilmiştir.

Bunların kimlere, ne şekilde dağıtılacağını gösteren bir çizelge hazırlayan Takım komutanı buna uygun olarak bu âletlerin dağıtılmasını Takım Gediklisine emretti,

Görev.

1 — Siz I. Takım komutanı olarak yukarıda sayıları yazılmış olan istihkâm edevatını ne gibi işlere ve nasıl dağıtırsınız?

Göreve göre dağıtım çizelgesi

Görev :	Kürek	Kazma	Balta	Testere
Ateş alanlarının açılması için			3	2
Esas manga savunma mevzilerinin kazılması.	17	6		
Takım gözetleme yeri	1	2		

Mangalara ikişer kazma, 6 şar kürek ve birer alta verilir. Yalnız bir mangaya (Meselâ; 3. mangaya) beş kürek verilir. İki testerede değişik olarak mangalar tarafından ateş alanlarının temizlenmesi için sıra ile kullanılır. Ayrıca İ. Mangadan I kürek ve diğer mangalardan da birer kazma, Takım gözetleme yerini hazırlamağa tahsis edilir.

Takım bölgesinde mevzilenecek Ağır makinalı tüfeklerin yerleri saat 09,20 de kazıklar çakılmak suretiyle işaretlendi. Mangalarda A. M. H. ı bölgesine gelir, gelmez manga komutanları tarafından kendilerine durum anlatılarak her ere mevzileneceği yer gösterildi ve ateşle kapayacakları bölge bildirildi. Ayrıca herkese, düşmanın herhangi bir kara veya hava taaruzu karşısında ne yapacağı da emredildi. Manga komutanları, her erin yapacağı işleri de bildirerek kandilerine ayrı ayrı özel görevler verdi.

Saat 09,30 da İstihkâm modeli edevat henüz gel-

memiş bulunduğu için Portetif edevatla tahkimata başlandı ve İstihkâm modeli Kazma Kürek ve diğer âletler dağıtılıncaya kadar da birçok işler bitirildi. Esasen dağıtılan İslihkâm modeli kazma, Kürek destere yetecek sayıda olmadığından boş kalanlar portetif edevatdan faydalandılar.

Erat kazı ve ateş alanlarının temizlenmesi işlerine başlarken takım komutanı da her erin ve Hafif makinalı tüfeğin yerini bir, bir kontrol ederek, Takım savunma bölgesini teftişe çıktı.

Bu dolaşma sırasında, Takım komutanı, tekrar komşu takım komutanlarıyla temas ederek onların yerleşme şekillerini not etti ve bütün ateşlerin karşılıklı ayarlanması için ateş plânlarını yeniden gözden geçirdi. Aşağıdaki liste bir savunma mevziinin hazırlanması sırasında yapılacak çeşitli işleri göstermektedir. Bunlardan bazıları büyük önceliği bulunan işlerdir ve bu sebepden geç kalmaksızın hemen yapılmasına girişmek gerektir. Diğerleri daha sonra da yapılabilir. Esas manga mevzilerindeki avcı çukurlarını kazmak.

Gizleme,
Ateş alanlarının açılması ve temizlenmesi,
Takım için koruyucu maniler inşası,
Mangalarının değiştirme mevzileri,
İçindeki avcı çukurlarını kazmak.

Tartışma:

Aşağıya sıralanmış olan görevlerden yanlarına «A» harfi konmuş olanlar öncelikle yapılması gerekli bulunan işlerdir. «B» Harfi konmuş olanlar ise, daha sonra yapılması caiz olan şeylerdir:

«A« - Esas manga mevzilerindeki avcı çukurlarının kazılması,

«A» - Gizleme,

«A»- Ateş alanlarının açılması ve temizlenmesi,

«B» - Koruyucu mânilerin inşası,

«B» - Değiştirme mevzilerinin inşası,

1. Takımın savunma mevzi'inin hazırlanması için önce ateş alanının açılmasıyle acele gerekli tahkimatın yapılması başta gelir.

Yukarıda sıralanmış olan görevlerin birbirine göre ilgi ve değerini kıymetlendirerek takım komutanı tarafından yapılacak görev ve işlerin düzeni ve başlama zamanı emredilir. Tertiplenme ve tahkimatın hazırlanması sırasında, umulmadık bir düşman taarruzu halinde, o ana kadar ypılmış olan tesislerin kullanılması sağlanmış olmalıdır.

İnşaat ve tesisler yapılmaya devam ederken Teğmen Babaoğlu da aşağıdki şeylerin yerlerini gösteren bir kroki hazırladı. (Kroki 3)

1) Esas savunma mevziinde ve değiştirme mevziinde her manganın avcı çukurlarıyle Hafif makinalı tüfek mevzileri.

2) Takım erkânında bulunan personelin avcı çukurlarının yerleri,

3) Koruyucu engenler,

4) Takım gözetleme yeri,

Tartışma:

Muharebe gözetleme yerinin mevki'i: Bölge ağaçlık olduğundan Takım savunma ve ateş alanının her tarafını ve kanatların göz altında bulundurmaya elverişli bir muharebe idare yeri bulunamadı. Bununla beraber irtibat ve ulaştırmayı sağlayacak ve gizlen-

meye de imkân vererek gerektiğinde sür'atle istenilen yere çıkarak gözetleme yapmağa elverişli ortalama bir yr seçilmesi en uygun hareket olur ki, Takım Takım komutanı da bunu yapmıştır. (Kroki - 3 e bak.)

Avcı çukurları:

(1) Takım erkânında bulunan personelin mevzileri, Takım gözetleme yerinin yakın çevresi içinde hazırlanmalıdır.

(2) Her mangaya belirli sınırlar için bir savunma bölgesi tahsis edilir. Mangayı teşkil eden her er o şekilde yerleşirki bunların birleşik ateşleri böylece manganın sorumlu bulunduğu bölgeyi ateşle kaparlar, Avcı çukurları birbirinden 5:20 Metre mesafeye kazılır.

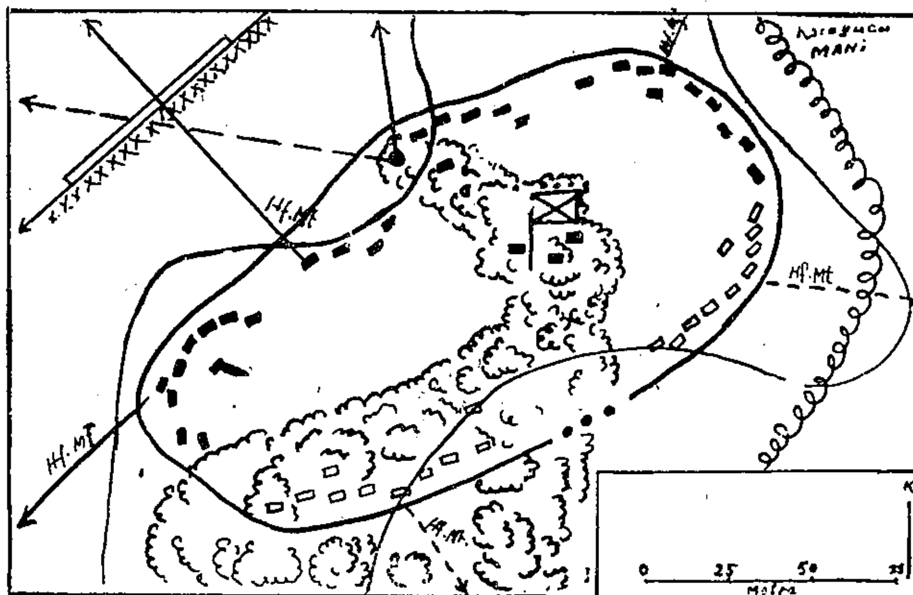
(3) Hafif makinalı tüfekler ise, mangalarını ateşle kapamak üzere verilmiş olan bölgeyi kapayabilecek şekilde yerleştirilmelidir. Hafif makinalı tüfekler ayni zamanda komşu mangaların kanatlarını ateşle koruyacak ve A. M. H. önüne yapılan ağır makinalı tüfek tevkif ateşlerin d hasıl olan boşlukları kapayacak şekilde mevzilenmiş olmalıdır.

(4) Takımın 3 mangası da 1. Hatta mevzilenmiştir. Hazırlanmış olan değiştirme mevzileri başlangıçta işgal edilmez, ancak, sağ ve soldaki komşu birlik bölgelerinden bir tehlike belirince işgal edilir.

Koruyucu engeller :

Bu engeller her çeşit malzeme ve araçtan faydalanılarak Takımın kanatları ve gerisini saracak şekilde inşa edilir ve A.H.M. önünde ihtiyat bölüğü tarafından yapılacak olan taktik engelleme ile birleştirilir. 1. Takım komutanı Teğmen Babaoğlu esas atış alanlarının açılması için 6000 metre karelik bir temizlemeye yapılması lâzım geldiğini kestirdi.

Öğleyinde hiç ara vermeden çalışmaya ve yalnız yarım saat öğle yemeğinin yenmesi için ayrılmasına karar verdi. 9 kişilik bir müfrezenin başında olarak ateş alanının temizlenmesine memur edilmiş olan 1. Manga komutan vekili saat 09,30 damüfrezesiyle birlikte işe başladı. Takım komutanı bu işin saat 13,20 ye kadar bitirilebileceğini tahmin ediyordu. (Kroki. 3)

KROKİ : 3

Tartışma :

Saat 09,30 da her mangadan ü çer portatif tahkim edevatlarını kullanarak ateş alanlarını temizlemeye başladılar. 3 Tane İstihkâm modeli balta ile iki testerede saat 09,45 de temizleme müfrezelerine verildi ve böylece göze çarpmıyacak şekilde A.M. H. ından 100 metre ileriye kadar muharebe meydanını temizlemeğe

koyuldular. Yalnız avcı çukurlarından ileriyi gözetlemeye engel olan çalılar ve otlar temizlenir ve kaldırısilâh mevzileri arasındaki çalı ve otlara dokunulmaz lır, diğer çalı ve otlara dokunulmaz. Avcı çukurları ve ve böylece bunların teşkil ettiği örtü gerisinde bir mevziden diğer mevzie saklı olarak hareket etmek imkânı sağlanmış olur. Ateş alanının temizlenmesi sırasında kesilen çalı, ot ve ağaç dallarının bir kısmı gizleme malzemesi olarak kullanılır ve otlar ise ağaç altlarına çukur yerler içerisine konularak gizlenir. 200 metre karelik hafif bir temizleme için bir erin bir saatlık çalışması gerektiğine göre 600 metre karelik bir alının temizlenmesi için 30 iş saatına ihtiyaç vardır.

Yani bu genişlikte bir alanı 30 er bir saatte temizleyebilir, şu halde bu işi yapmağa her mangadan 3 er olmak üzere 9 kişi memur edildiğine göre: 30 Er 6000 1 Saate

9 Er 6000

Takriben 3 saat 45 dakikada bu alanı açıp temizleyebilirler Müfreze saat 09,30 da işe başladığına göre bu işi saat 13,20 de temizlik sona erecektir. Bundan sonra bu erler serbest kalacağından bunları tahkimat işlerini bitiren diğer erlerle birlikte engel inşasına memur eder.

GERİ BÖLGELERİN EMNİYET VE SAVUNMASI (1)

Yazan : Kur. Yardımcısı
P. Kd. Yzb.
Alparslan TÜRKEŞ

Tarih boyunca, cereyan eden muharebelerde orduların geri bölgeleri, menzil sahaları, üsleri ve bunların içinde yer alan ulaştırma hatları ile ikmal ve bakım tesisleri, en hassas yerlerini teşkil etmiştir. Buralarda başgösteren en küçük düzensizlik ve karışıklık muharebe faaliyetleri üzerinde daima can alıcı tesirler meydana getirmiştir. Geri bölgelerin bu hassasiyetine karşılık, hasmın bu bölgelere karşı girişeceği hareketler, cepheye nazaran ekseriya çok ucuz, süratli ve büyük neticeler elde etmek şansına sahiptir. Milletlerin binlerce yılların gerilerine doğru uzanan harb tarihlerinde, buna ait pek çok misaller vardır.

Büyük yenilik ve değişikliklere sebep olan, II nci Dünya Harbinde hasımların zaman zaman, zaferler kazanmasına yol açan kesin sonuçlu meydan muha-

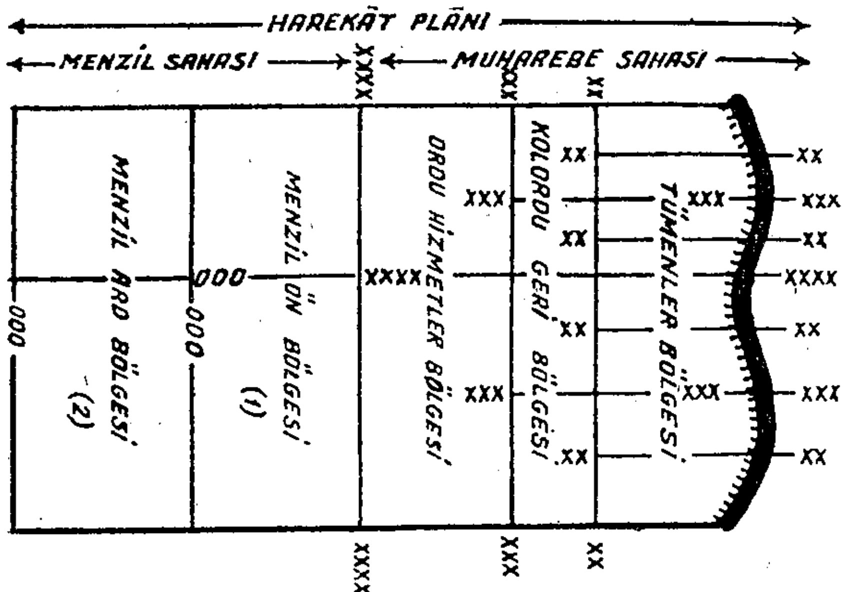
(1) İlk Yayını: Aralık 1953

rebelerindeki harekât, düşman geri bölgeleri üzerinden tevcih ve tertip edilmiştir.

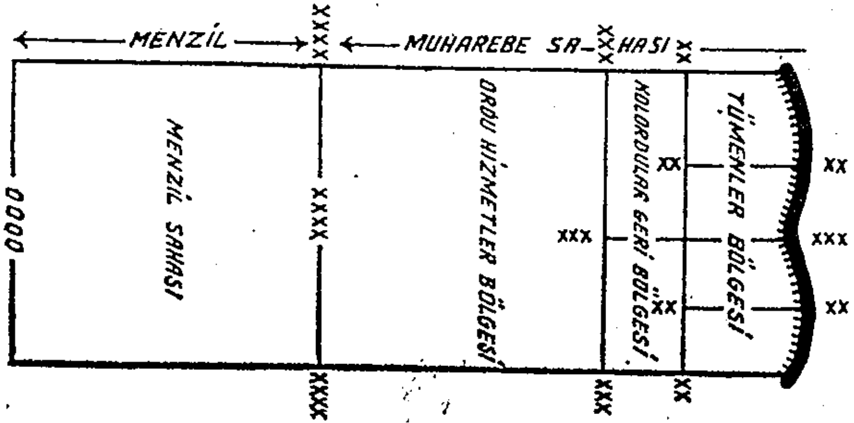
Geniş ölçüde çete faaliyetleri, sabotajlar, tahrip engelleme ve yangınlar, hava ve deniz bombardımanları, hava indirme taarruzları, cepheden sızan düşman gruplarının baskınları, yarma yapan zırhlı ve motörlü birliklerin ve diğer kara birliklerinin taarruzları, özel şekilde yetiştirilmiş akıncı birliklerinin (Komando ve Ranger'ler) akınları, geri bölgelerin emniyet ve savunmasına hayatî bir önem kazandırmış bulunmaktadır.

Gelecekteki muhtemel bir harbde, hasımların, çeşitli vasıtalarla geri bölgeler üzerinde daha esaslı ve plânlı teşebbüslere girişeceklerinden şüphe edilmemelidir.

Burada geri bölgelerin emniyet ve savunmasının nasıl sağlanacağını incelemiye başlamadan önce, harekât alanını, cepheden geriye doğru kısaca gözden geçirelim (Şekil - 1).

Derinliği fazla bir harekât alanında, tümenler geri bölgesi, kolordular geri bölgesi, ordu hizmetler bölgesi, menzil ön bölgesi, menzil art bölgesi diye her birlik ve kumandanlık için arazi tahsis edilerek isimlendirilir. Derinliği az olan bir harekât alanında ise bu bölüm şekil 2 deki gibi olur.

Şekil : 2

Harekât alanının bu bölümünü gözönünde bulundurarak geri bölgelerin emniyet ve savunmalarının nasıl yapılacağını mütalâa etmeğe başlıyabiliriz. Yalnız, harekât alanı dışında kalan yerler, yurt içi bölgeleri olduğundan, bunların emniyet ve savunması konumuzun dışında kabul edilmiştir.

Çeşitli ülkelerde muharebe edildiğine göre, her ülkedeki harekât alanı diğerlerinden ayrı özellikler gösterir. Batı Avrupa memleketleri gibi sık ve muntazam yol şebekeleri, meskûn yerler, köprü ve kanallar ile kaplı modern ülkelerde geri bölgelerin emniyet ve savunması, nispeten daha kolaydır. Rus-

ya, Çin ve Sibirya gibi gayet geniş sahaları kaplıyan yolları ve meskûn yerleri mahdut ülkeler ise, partizanların her bakımdan faaliyet göstermelerine imkân sağladığı gibi, buralarda geri bölgelerin diğer düşman teşebbüslerine karşı korunması da büyük güçlük gösterir. Cepheye yakın olan ve içinde kuvvetli kıta toplulukları bulunan geri bölgeler, şüphesiz daha gerilerdeki, yani menzil sahasındaki bölgelere nazaran çetecilere ve sabotaja karşı mahfuzdur. Tümenler ve kolordular geri bölgeleri için, hattâ bir çok hallerde ordu hizmetler bölgesi için de, normal emniyet tedbirleri kifayet edebilir. Bilhassa kendi yurdunda muharebe eden ordular için bu hususun doğru olması tabiidir. Ancak düşmanın karadan, havadan ve denizden gelecek çeşitli teşebbüslerine karşı, gerekli tedbirlerin vaktinde alınması ihmal edilmemelidir.

II nci Cihan Harbi esnasında, Alman - Rus muharebelerinde, teşekkül eden menzil sahalarının genişliği ve uzunluğu, ordulardan ayrı olarak bir emniyet teşkilâtı kurulmasını icap ettirmiştir. Bu cümleden olarak, ordu hizmetler sahası gerisinde şekil - 1 ve 2 de görüldüğünden farklı olarak bir de ordular grupu geri bölgesi teşkil edilmiştir.

Geri sahaların emniyeti, 1. pasif tedbirler, 2. aktif tedbirler olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Pasif tedbirler; normal emniyet tedbirlerinden farklı değildir. Bunlar da, kamuflâj ve gizleme, haberalma ve ikaz, uçak korunma hendekleri, avcı çukurları kazılması, araziye serpilme ve dağılma, tesislerin ve araçların toprağa gömülmesi ve sütreler gerisinde saklanması gibi hususları ihtiva eder.

Ayrıca ikmal ve ulaştırma personelini pasif em-

niyet tedbirlerini iyice anlamış olarak talim ve terbiye etmek ilk şart olmalıdır. İkmal maddelerini özelliklerine göre muhafaza etmeği ve tevzii kontrola tabi ikmal maddeleriyle diğer kritik ikmal maddelerini meselâ V nci sınıf ve III ncü sınıf ikmal maddelerinin, ilâç ve sıhhî malzemenin, diğer ikmal maddelerine tercihan ilk elden muhafazası veya kurtarılması gibi hususlar iyice öğretilmelidir. Bütün birlikler, normal emir ve talimatlarla aldıkları eğitimden başka, geri bölgelerin korunmasına ait gösteriler ve arazi tatbikatlariyle geliştirilmelidir.

Nakliye kol ve katarlarının, her türlü arazide, hareketini sağlamak için plânlar yapılmalıdır. Çeteciler tarafından baskına mâruz bölgelerden münferit vasıtaların hareketi menedilmelidir. Çeteciler tarafından baskına ve diğer düşman tehditlerine mâruz bulunan ikmal yolları boyunca yer yer, kuvvetli mevziler (Müstahkem menzil noktaları) tesis edilmeli ve ikmal, ulaştırma vasıtaları toplu olarak bir menzil noktasından, diğerine sevkedilerek korunmalıdır. Boşaltılan ikmal maddeleri, mümkün ise, yer altına konarak muhafaza edilmelidir. Geceleri veyahut hava taarruzları esnasında akaryakıt ve cepane taşıyan araçlar istasyonlardan kâmilen uzaklaştırılmalıdır. İkmal kolları derhal boşaltılmadığı hallerde, etraf araziye serpilmeli ve yükler daha önceden boşaltılmış olan kamyonlara dağıtılmalıdır. Büyük ve merkezî telefon santralleri de istasyonlardan uzağa, meskûn yerler dışına, önemli noktalar civarında mağara, kovuk gibi yerlere nakledilmelidir.

İkmal kollarını teşkil eden kamyonlar, çok süratli olarak hareket etmiyeceklerdir. Geceleri saatte 10 milden fazla süratle gidilmiyecektir. Tirenle yapılacak ikmal nakliyatında da tirenler bir kaç tiren bir-

leştirilmek suretiyle birbiri gerisinden konvoy halinsevkedilecektir. Lokomotifler bir mayın infilâkında harap olmamak için ortaya yerleştirilmelidir. Patlayıcı maddeler akaryakıt ve cepane vagonları, tevzii kontrola tabi kritik ikmal maddeleri de hep ortalara konulmalıdır.

II nci Cihan Harbi sırasında Almanlar, her tirenin önünde, demiryollarını devamlı şekilde ihtizaz ettirmek suretiyle düşman mayınlarını infilâk ettirmeksizin tesirsiz kılan özel mayın temizleyici aletler kullanmışlardır. Tabii, elde böyle aletler bulunduğu takdirde faydalanmak lüzumu aşikârdır. Bâzı hallerde, önemli ikmal maddelerini taşıyan tirenlerin önünden tamamiyle boş bir tiren yürütmek lâzım gelir. Böylece yol üzerinde karşılaşılması muhtemel herhangi bir sabotajdan, geriden gelen yüklü tirenin zarar görmemesi sağlanmış olur.

2. Aktif savunma ve emniyet tedbirleri, geri bölgelerin savunması maksadiyle çeşitli kuvvette ve tipte özel birlikler ve özel uçaksavar, tanksavar silâhları kullanmaktan ibarettir. Geri bölgelerin savunması için teşkil edilecek emniyet kuvvetleri normal olarak müstakil taburlar halinde kurulur ve iş görür. Ancak büyük genişliğe yayılmış tesisleri korumak için mütaaddit taburlara ihtiyaç hâsıl olursa bu taburların, bir emniyet alay kumandanlığının kontrolu altına verilerek birleştirilmesi uygun olur. Bu birlikler yaşlı erattan, askerlik çağına girmemiş gençlerden, ikmal mürettebat birliklerinden az eğitim görmüş personelden teşkil edilebilir. Donatım ve silâhları da eskiliğine veya yeniliğine bakılmaksızın elde mevcut olanlardan ve düşmandan iğtinam edilenlerden ikmal edilir.

Menzil sahalarından başka ileri bölgelerde açı-

lan şube depolarını, ikmal noktalarını, dağıtma yerlerini, ambarları korumak işi de meseleye ayrı bir güçlük vermektedir. Tesislerin dış emniyetinden gayrı iç emniyet için de, depoları, tesisleri ve bunlara bitişik binaları muhafaza etmek, nöbetciler, devriye ve iç karakollar çıkarmak lâzımdır. Menzil bölgelerindeki tesisler, ileriye doğru, depolar, şube depoları, ikmal noktaları ve ambarlar, dağıtma yerleri gibi çok sayıda çeşitli kısımlar meydana getirerek süratle genişler ve bu genişleme de çok sayıda emniyet kuvvetlerine ihtiyaç gösterir.

Yalnız binalar değil, barınak olarak kullanılan baraka ve evler ile taşıt araçları da korunmalıdır. Uzun süren bir harbde mütemadiyen açılan yeni tesisler, binalar, hava meydanları muhafaza için gerekli emniyet kuvvetlerinin miktarını gittikçe çoğaltır ve bu husus, cephede varlıklarına fevkalâde ihtiyaç hissedilen birliklerden cepheyi mahrum bırakır.

Aktif emniyet, aynı zamanda aktif bir hava savunmasını da gerektirir. Önemli demiryolu istasyonlarını, tamirhaneleri, imalâthaneleri, köprüleri ve bunlara benzer tesisleri korumak için, mütaaddit uçaksavar topçusuna lüzum vardır. Akaryakıt tirenleri ve buna benzer katarlar, önemli görüldüğü takdirde dört namlulu 20 Mm. lik uçaksavar topları tarafından korunur. Elde bu gibi özel uçaksavar silâhları bulunmadığı hallerde Ağ. ve Hf. Mt.ler açık vagonlar içine kızak veya kürsüler üstüne yerleştirilmek suretiyle katarların hava taarruzlarına karşı korunması temin edilmelidir. Bu gibi katarları uçaklara karşı korumağa tahsis edilecek silâhlar kaideten menzil kumandanlığı ordu veya ordular grupu demiryolu nakliyat subayının emri altında bulunur.

Kıta nakliyatında, izin ve dinlenme sevkıyatında, birlikler kendi hava emniyetlerinden kendileri sorumludur. Yalnız ikmal mürettebatı şevkıyatında katarların havaya karşı korunmasını, harekât alanı içerisinde, harekât alanı demiryolu nakliyat subayı veya bir kademe ast komutanlıkların nakliyat, subayları tanzim ve temin ederler. Yük tirenlerine katarın bütün boyunu görebilen vagonlar ilâvesi suretiyle emniyet sağlanmağa çalışılır.

Bölgede bulunan birliklerin uçaksavar ikaz hizmeti, demiryolu muhabere şebekesine de bağlanmak suretiyle bütün istasyon ve tesisler zamanında süratle ikaz edilebilir. Eğer telefon hatları tahrip edilmiş olursa bu gibi haberlerin telsizle verilmesi ve alınması için, gerekli tedbirler sağlanmış olmalıdır.

GERİ BÖLGELERİN SAVUNMASINDA EMİR VE KOMUTA SORUNLULUKLARI VE SEVKİ İDARE

Kaide olarak kara kuvvetleri birlikleri, kendi bölgelerinin ve tesislerinin karadan yapılacak taarruzlara karşı korunmasından ve uçaksavar silâhlariyle düşman hava kuvvetleri taarruzlarının defi ve tardedilmesinden, düşman hava indirme harekâtının derhal mukabil taarruzlarla akamete uğratılmasından sorumlu olmakla beraber, düşmanın hava ve deniz taarruzlarına karşı aktif savunma tedbirlerinin alınmasından hava ve deniz kuvvetleri kumandan lıkları ve birlikleri sorumludurlar.

Karadan yapılacak düşman taarruzları: hava indirme taarruzları, çıkarma, derinliğine bir yarma veya cephenin geniş bir şekilde kuşatılması, çete harekâtı veya sabotaj şeklinde olabilir. Karadan yapılacak düşman taarruzlarına karşı da savunma iki

kısma ayrılabilir. Bunlardan birincisi, mahallî veya yakın savunma (Yakın emniyet); ikincisi ise, büyük ölçüde bir düşman taarruzuna karşı büyük ölçüde alınan savunma tedbirleridir (Genel savunma veya genel emniyet). Her birlik ve tesis kumandanı, kendi birliğinin ve tesisinin yakın emniyet ve savunmasından sorumludur. Menzil bölge kumandanı, menzil ön ve art bölge kumandanları, üst kumandanları, ordu kumandanları ve kendilerine muharebe sahasında bölge tahsis-edilmiş olan birlik kumandanları, bölgelerinin her çeşit taarruzlara karşı emniyet ve savunmasından sorumludurlar. Harekât alanında bulunan hava üsleri, hava meydan ve tesislerinin mahallî emniyet ve korunması doğrudan doğruya hava kuvvetleri kumandanlığına aittir. Yani hava kuvvetleri kumandanlığı ve dolayısiyle o üs, o tesis ve meydan kumandanına aittir. Ancak geniş ölçüde bir savunma (Genel savunma), bölgesinde bulunulan menzil kumandanlığına veya muharip birlik kumandanlığına aittir. Hava kuvvetleri tesislerinin de mahallî ve genel savunmaları diğer kara tesislerinin mahallî ve genel savunmasiyle koordine edilmelidir. Gerekli işbirliği ve koordinasyonun yapılmasından harekât alanı kumandanlığı ve ast kademedeki kuvvetler kumandanlıkları sorumludurlar. Kumandanlar kendi idarî tesislerinin bulunacakları yerleri seçerken, bunların mümkün mertebe muharip birliklere yakın bulundurularak emniyetlerinin sağlanmasını gözönünde bulundurmalıdırlar. Büyük ölçüde savunma işleri için harekât alanı (Veya ordu kumandanı) tarafından menzil kumandanlığı emrine münasip birlikler verilebilir. Muharip birlikleri tamamen tedafüi görevlere tahsis ederken düşmanın neler yapabileceği, genel durum, muharip

birlikleri desteklemekte olan idarî tesislerin bu şekilde savunmasının umumî duruma ne kadar uygun olduğu, eldeki mevcut birliklerin miktar ve keyfiyeti, dikkatle tedkik olunmalıdır.

Kaide olarak büyük ölçüde savunma tedbirleri, tümen, kolordu, ordu bölgelerinde ve menzil sahasında bu kumandanlıklara görevler verilmesi ve emirlerine gerekli kıtaların tahsisi suretiyle yapılır. Bu kumandanlıklar, emirlerindeki birliklerin ve tesislerin, kendilerine mahsus yakın emniyet tertipleri ile büyük ölçüdeki savunma tertiplerini ahenkli bir şekle koyarlar ve bu plânları hava (Eğer varsa deniz) kuvvetlerinin, icabında sivil teşekküllerin plânları da dahil olmak üzere komşu kumandanlıkların plânlariyle koordine ederler.

Geri bölgelerin savunması için muharip birlikler tahsisi her zaman mümkün olmaz, olsa bile kâfi miktarda tahsis edilemez. Bunun için menzil bölgesi ve geri bölgelerle ilgili harekât subayları, her hizmet birliğinden, kendi tesislerini müdafaa etmeği istemekle beraber, muayyen bir bölgenin genel savunmasına da yardım etmelerini sağlamalıdırlar. Bu da önemli bir eğitim meselesini ortaya çıkarır.

Mahallî savunmaya muharip birlikler tahsis edilmez. Fakat genel savunma maksadiyle imkân nispetinde kuvvetler tahsis edilebilir. Bunların tercihan çevik birlikler olması gerektir. Bu kuvvetlerin her zaman menzil sahası kumandanı emrinde bırakılması lâzım gelmez. Tehdit ve tehlikeler kalkınca bu birlikler de geri alınır. İstirahat için, dinlenme ve toparlanma için, eğitim için menzil bölgesinde bulunan veya bir yere giderken menzil bölgesinden geçmekte olan birliklerce, geri bölgeler için tesadüfî (Ârızi) bir korunma ve emniyet sağlanır.

GERİ BÖLGELER EMRİNE GENEL SAVUNMA İÇİN TAHSİS EDİLEN KUVVETLERİN KULLANILMA ŞEKLİ

Menzil bölgesi emrine genel savunma maksadiyle, muharip kuvvetler tahsis edildiği zaman, bu kuvveti merkezî bir şekilde bir elden mi kullanmak yoksa ast bölgeler emrine vererek gayrı merkezî mi kullanmak lâzım geldiği, üzerinde, önemle düşünmek icap eden bir konu teşkil eder.

Aşağıda yazılı hallerden bir veya bir kaçı mevcut olduğu takdirde birliklerin gayrı merkezî olarak kullanılması tavsiye edilir.

1. Cephede müstakar bir tâbiye durumu mevcut ise,

2. Arazi, demir ve kara yol ağları, muharip birliklerin bir yerden, diğer tarafa süratle hareketine imkân vermiyorsa,

3. Menzil bölgesi ast bölgeleri içinde, çok önemli veya taarruzlara karşı çok hassas tesisler var ise,

4. Menzil sahası, merkezî şekilde yerleştirilmiş bir kuvvetin, diğer bir bölgeye zamanında yardım sağlamasına imkân vermiyecek kadar geniş ve büyükse.

5. Düşman büyük ölçüde hava indirme harekâtı yapabilecek durumda ise veya gerillâ hareketleri icra edebilecek durumda ise.

Bu her iki durumda da, savunan taraf kâfi kuvvet ve karar sahibi olarak süratle hareket edip, düşmanın baskın yoliyle elde ettiği avantajı bertaraf etmelidir.

6. Hava üstünlüğü düşmanda ise. Bu halde düşman kara taarruzlarına, süratle karşı taarruz yapmak için gayri merkezî tertibat almağı gerektirir.

7. Menzil sahası, ada üslerinden ibaretse (Pasifik savaşlarında olduğu gibi) veya birbirlerinden geniş olarak ayrılmış sahalardan mürekkep ise, (Mazori veya Pripet bataklıklarının kuzey ve güneyinde kalan bölgeler veya bizim Isparta, Burdur civarındaki göllerle ayrılmış sahalar gibi).

Diğer şekilde de kuvvetleri merkezî bir tarzda elde bulundurmak şu hallerde lâzımdır.

(I) Durum çok seyyal ise,

(II) Menzil sahası nispeten küçük ise,

(III) Demir ve kara yol ağları gayet sık ve süratle harekete elverişli ise,

(IV) Menzil sahasının korunmasına tahsis edilen kuvvetler fevkalâde çevik ise,

(V) Kendi memleketimizde harb ediyorsak ve her bölgede düşmana karşı kullanılabilecek halk teşkilleri avcı grupları varsa.

Menzil bölgesinin tâli kısımlarına, savunma için muharip birlikler tahsis edildiği takdirde bir kısım kuvvet te menzil kumandanlığı emrinde merkezî bir ihtiyat olarak alıkonulmalıdır. Bu ihtiyat kullanılacağı zaman, kullanılacağı bölge kumandanlığı emrine verilir.

Menzil bölge kumandanlıkları ve ordu hizmetler kumandanlığı bir muharip kumandanlık olmadığından emirlerine verilen muharip birliklere «Şöyle hareket et, böyle taarruz et» gibi teferruatlı harekât emirleri vermeğe kalkışmıyarak, görev tipi emirler vermelidirler. Meselâ «A ve B bölgelerini hava indirmelerine ve gerillâcılara karşı koruyucu tedbirler alınız» gibi.

Tâli bölgeler emrine verilen muharip birlikler için, yalnız emrine verildikleri bölgelerde kullanıl-

mak üzere değil, bütün menzil sahası içinde gerektiğinde kullanılmak üzere plânlar yapılır ve bu birlikler gerekince bu şekilde kullanılır.

Muharebe bölgesi kumandanlariyle menzil bölge kumandanları arasında tam bir anlaşma ve işbirliği sağlanarak emniyet ve savunma tamamlanmalı dır. Muharip birliklerin küçük parçalar halinde dağıtılarak kullanılmasına meydan verilmemelidir. Kendi memleketimizde muharebe ediyorsak, geri bölgelerin savunmasında memleket içi avcı gruplarından da faydalanılmalıdır. Geri bölgelerde hizmet görecek idari ve teknik hizmet birlikleri yakın savunma silâhları ve roket atıcılarla donatılmalıdır.

Bölgedeki sivil halktan ve esirlerden geri tesislerin çalıştırılması ve hizmetlerin yürütülmesi hususunda imkân nispetinde faydalanmak suretiyle tasarruf edilebilecek hizmet kıtalarının personelini savunma işlerine hasretmeğe çalışılmalıdır. Ayrıca bölgede bulunan ikmal mürettebatı depo alaylarından da faydalanmak kabil olup olmıyacağı araştırılmalıdır. Bölgede bulunan İs. inşaat taburlarına ve diğer teknik ve idari birliklere de emir verildikten muayyen bir zaman sonra, tâyin edilmiş bir bölgede toplanarak savunma için kullanılmağa hazır olmaları istenir.

MUHAREBE SAHASINDA GERİ BÖLGELERİN SAVUNULMASI :

Tümen : Tümen geri bölgesinde her tesis kendi yakın emniyet ve savunmasını hazırlar. Ayrıca muhtelif tesis ve birliklerin yakın savunmaları koordine edilir. Bundan başka tümen ihtiyatı, tümenin ikmal mürettebatı, depo bölüğü, savaş istihkâm taburu, inzıbat takımı, tümen karargâh bölüğü ve diğer bir-

liklerden tasarruf edilebilecek kuvvetlerle bölgenin genel savunması veya büyük ölçüde savunması plânlanır ve sağlanır.

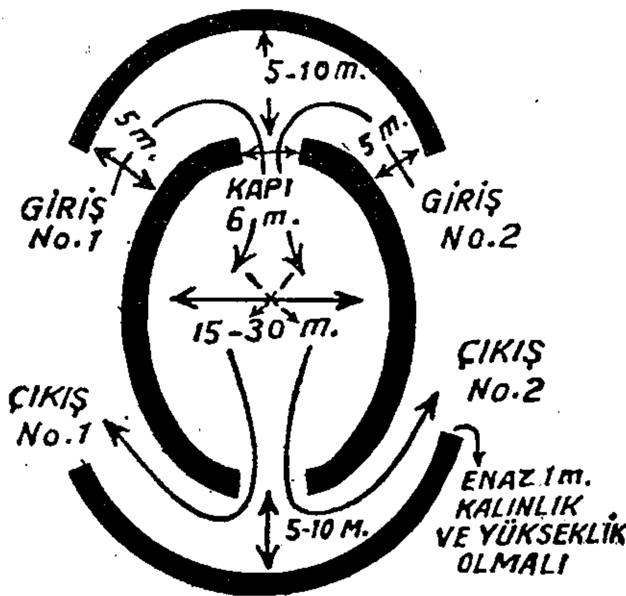
Kolordu : Kolordu bölgesinde mevcut hizmet tesisleri tümende olduğu gibi ayrı ayrı kendi yakın savunma ve emniyetlerini sağlarlar. Bunların mahallî tertibatları birbirleriyle koordine edilmelidir.

Kolordu geri bölgesinin genel savunması ise, kolordu ihtiyatlarından savaş istihkâm taburundan, ikmal mürettebat depo alay veya taburundan ve diğer birliklerden tasarruf edilebilecek kuvvetlerle yapılır. Gerekirse cephe birliklerinden de kuvvetler alınır. Bu husus önceden elde mevcut kuvvetlere ve bölgenin özelliklerine, düşman durumuna göre plânlanır.

Ordu : Ordu hizmetler kumandanı, ordu geri bölgesinin gerek mahallî ve gerekse genel savunmasının iyi bir şekilde tanzim ve idaresinden ordu kumandanına karşı sorumludur. Ordu hizmetler kumandanlığı teşkil edilmediği takdirde doğrudan doğruya ordu kumandanı gerekli tertibatı aldırır. Ordu geri bölgesinin emniyet ve savunması da kolorduda olduğu gibi tertiplenir.

İkmal noktaları ve dağıtma yerleri, nakliye kolları karadan yapılacak atışlara karşı siperler ve sütreler ile çevrilmiş olmalıdır. Şekil - 3 te görüldüğü gibi müstahkem tesisler hazırlanmalıdır.

Yukardanberi izahına çalışılan emniyet tedbirlerine rağmen her zaman geri bölgelerin mutlak surette emniyeti sağlanamaz. Bunun için Amerikalı bir askerî yazarın bu konuya ait özel ifade edilmiş fikirlerini aşağıya kaydederek yazıma son vermeyi uygun görüyorum.

NOT:

Giriş yerleri yol durumuna göre tanzim edilir. 1 No. lı giriş yerinden giriş yapılırsa, çıkış 2 No. lı yerden olur, 2 No. lı yerden girişte de, çıkış 1 No. lı yerden yapılır. Giriş ve çıkış yerlerinde yanında gerekli yardımcılarla, bir trafik memuru bulunmalıdır.

Şekil : 3

«Modern harbde, muharip kuvvetlerle emniyet kuvvetlerinin müşterek tesirlerine dayanan aktif bir savunma dahi çetecilerin faaliyetine mutlak şekilde mâni olamaz. Bu sebepten dolayı geri sahaların emniyeti için başka bir hal çaresi aranmalıdır. Her bakımdan mükemmel bir hal şekli olarak işgal edilmiş bölgelerdeki ahalinin hakikî bir sükûn içinde bulunmalarını sağlamak gerektir. Askerî işgal altına giren her memlekette sivil halk bulunur. Hayatın bütün akışında barışa ve normale dönmek için sıcak bir istek vardır. Bundan faydalanılarak halkın dostluğunu temine çalışmak, barışçı niyetlerimiz hakkında kendilerini temin, evlerinin, ocaklarının, emniyetini tekrar tesis, işlerini ve maişetlerini temin, muharip kıtaları gerisindeki bölgede hakikî geri emniyeti sağlıyacak en iyi yoldur.»

GENİŞ CEPHELERDE SAVUNMA ÜZERİNDE DÜŞÜNCELER (1)

Yazan :
Kur. Yrd. P. Kd. Yzb.
Alparslan TÜRKEŞ

GENİŞ cephelerde savunma konusu, bugün talimnamelerimizde yer almış önemli bir muharebe şeklidir. Mahdut kuvvetlerle, geniş bölgeleri elde tutmak zorunda bulunan Türk ordusu, gelecek harblerde hiç şüphesiz sık sık, geniş cephelerde savunma görevleri alacaktır.

Askerî dergilerimizde zaman zaman, geniş cephelerde savunma konusunda kıymetli yazılar çıkmaktadır. Yalnız bunların bâzılarında bu bahse ait bir kaç hususun çok yanlış anlaşıldığı ve yanlış ola-

(1) İlk yayını: Aralık 1954.

rak belirtildiği görülmektedir. Doğru olmıyan bu gibi fikirler üzerinde mütalâalarda bulunarak faydalı bir münakaşaya yol açmak, her halde çok istifadeli olur.

Bu yazıda, geniş cephelerde yapılacak savunma hareketlerinin özelliği anlatılmağa çalışılacak ve yeri geldikçe yukarda bahsedilen makalelerdeki yanlışlar da belirtilmeğe gayret edilecektir.

İkinci Cihan Harbinde, geniş cephelerde savunma, bir çok yerlerde uygulanmış olan muharebe şeklidir ve bugün de modern orduların talimatnamelerinde bu muharebe şekline ait esaslar ayrı bahisler halinde toplanmış bulunmaktadır. Az kuvvetlerle büyük kuvvetlere karşı dövüşecek olan milletler için «Geniş cephelerde savunma» daha büyük bir önem taşır. Bu muharebe şekli, bir çok bakımdan normal savunmadan farklı olduğu gibi, oyalama mukavemetinden de, tamamen farklıdır. Bu konu piyade birliklerini çok yakından ilgilendirdiği kadar geniş cephelerde örtme yapacak ve geriden büyük kuvvetler yetişinceye kadar önemli bölgelerde savunma yapacak olan süvari ve diğer çevik birlikleri de ilgilendirir.

Son harblerde, muayyen maksatlarla zaman, zaman, geniş cepheler üzerinde savunma yapmak gerekmiştir. Gelecek harblerde de, bu muharebe şeklinin kullanılması bilhassa küçük ordulara sahip, zayıf devletler için, bir az önce yukarda ifade edildiği gibi büyük önem taşıyacaktır.

Geniş cephelerde savunma sayesinde, normal savunmaya yetmiyecek kadar az kuvvetlerle, geniş cephelerin örtülmesi mümkün olacağı gibi, kuvvet tasarrufu yapılarak katî netice yerinde üstünlük sağlamak veya gerideki kuvvetler için zaman kazanmak ta kaabil olur.

İşte, muharebe durumlarının meydana getireceği bir çok zaruretlerden dolayı bâzı şartlar altında, herhangi bir birlik, tabii şekilde arzu edilenden bir hayli daha geniş bir cephede savunmak mecburiyetinde kalacağına göre, bu konu üzerinde bilhassa durulmalı ve eğitimlerde de, bu konuya gerekli yer verilmelidir.

Yeni sevk ve muharebe talimnamemize göre; geniş bir cephede savunma yapma kararını gerektirecek faktörler şunlardır:

1. Savunan taraf havada üstün ise ve yeteri kadar zırhlı birlikleri varsa;

2. Takviye kuvvetlerinin gelmesi beklenmekte ise veya istendiği vakit takviye almak mümkün ise;

3. Eğer düşman hareket kabiliyeti, zırhlı araçlar, eğitim, silâh ve malzeme bakımlarından (Yani, bunlardan birisi bakımından veya bir kaçı, yahut hepsi bakımından) aşağı durumda ise;

4. Gerideki arazi, savunma için elverişli değilse veya hareket ve manevraya müsait değilse, yahut daha kısa bir cephe sağlamıyorsa;

5. Tahsis olunan cephenin genişliği, bu cepheyi yufka bir şekilde (Derinliksiz) savunmaktan başka bir hareket tarzı takip edilmesine imkân vermemekte ise;

6. Cephenin önünde, savunmaya yardım eden ve düşmanın hareketlerini tahdit eden kuvvetli tabii engeller varsa;

Bu faktörler incelendiği zaman, bir harbin başında, bizim için 5 nci ve 6 ncı maddelerde bildirilen hususların gözönünde bulundurulması icap ettiği anlaşılır. Harbin başlamasından bir veya bir kaç hafta sonra 1 nci maddedeki faktörün girişeceğimiz hareketlerde müessir olacağı ümit olunabilir.

Savunulan bölgenin genişlemesi ile, savunma muharebelerindeki prensiplerin (1. Hâkim arazinin işgali; 2 Koordine edilmiş bir ateş plânı; 3. Koordine edilmiş bir tanksavar plânı; 4. Derinlikte tertiplenme; 5. Çepeçevre her tarafa karşı savunma için hazırlıklı bulunmak; 6. Karşılıklı yardımlaşma ve destekleme; 7. Oynaklık ve elâstikıyet; 8. Mütaarrızane bir sevk ve idare ile çıkacak her fırsatta karşı taarruzlar yapılması); tatbikatında tadilât yapılması veya duruma göre değişiklik yapılması gerekli olur. Savunma için alınacak tertip, elde bulunan birliklerin terkip ve sayısına ve arazi ile duruma bağlıdır.

Bu nevi savunmanın derinlikte de tertiplenmesi şarttır. Pek nadir olarak başlangıçtan itibaren, bütün kuvvetlerin veya büyük bir kısmın, asıl muharebe hattı boyunca mevzilendirilmeleri arzu edilebilir. Böyle sığ bir savunma, düşmanın başlangıçta belirecek bir muvaffakıyet ile savunma bölgesinin içine girmesini sağlamak ve ona geri bölgede istediği gibi manevra yapmak imkânını vereceğinden son derece mahzurludur.

Mevzide yerleşme ve alınacak tertibat; mütaarrızane bir savunma yapmağa imkân vermelidir. Böyle bir savunma; hareket kabiliyeti sağlıyacak şekilde kuvvetleri mütaaddit kademelere taksim etmek ve elde kâfi miktarda ihtiyatlar bulundurmakla sağlanır.

Geniş cepheli savunmada, asıl muharebe hattı üzerindeki birliklere verilen cephe çok büyük olduğundan, savunma bölgeleri birbirlerini karşılıklı destekliyemezler. Böyle hallerde, ancak en lüzumlu arazi kısımları işgal edilir ve icabında, çepeçevre savunulmak üzere tertiplenilir ve tahkimat yapılır. Bu husus bir çok kimseler tarafından, özel hallere mah-

sus bir muharebe şekli olan «Çevre» savunması ile karıştırılmaktadır. Çevre savunmasında, kuvvetler tecrit edilmiştir veya bağlı bulunduğu üst birliklerden ayrı düşmüştür ve düşmanın hangi istikametten geleceği bilinmemektedir. Bu sebepten dolayı, başlangıçtan itibaren, kuvvetler, 360 derecelik bir savunma çevresi üzerinde, her tarafa karşı mevzi işgal ederek tertiplenirler. Halbuki çepeçevre savunma prensiplerine göre, kuvvetler başlangıçtan itibaren yaklaşma istikameti malûm olan düşmanı karşılamak üzere, cepheden gelecek taarruzlara karşı tertiplenirler ve mevzi işgal ederler. Bununla beraber, yanlardan ve gerilerden de belirecek tehlike ve taarruzlara karşı, icabında kuvvet kaydırarak işgal edilmek üzere, tahkimat ve engeller de yaparlar ve plânlar hazırlarlar. Burada savunan birlikler ancak lüzum hâsıl olduğu zaman, ihtiyatları ile veya cepheden kaydıracakları kuvvetlerle bu mevzileri işgal ederler ve savunurlar. İşte geniş cephelerde savunmada, birlikler, normal savunma hareketlerinde olduğu gibi, çepeçevre savunma prensipine uygun olarak yukarda tarif edildiği şekilde tertipleneceklerdir. Yoksa, bâzı askerî dergilerimizde bu konuya ait çıkmış olan yazılarda söylendiği gibi çevre savunması esasına göre mevzi işgal etmiyeceklerdir. Böylece, taarruz ve yaklaşma istikametleri malûm olan düşmana karşı, elde mevcut bütün kuvvetler ve silâhlarla karşı koymak mümkün olur. Aksi halde dört ana istikamete karşı, dörde bölünerek tertiplenecek olan kuvvetlerin ve silâhların, ancak dörtte biri cepheye karşı kullanılabilir. Geriye kalan dörtte üç başlangıçtan itibaren muhayyel veya muhtemel tehlikeler için intizar durumunda bırakılarak, âtıl bir hale sokulmuş bulunur. Böylece savunma, daha ilk anlarda zâfa uğrar ve bu durum, asıl muharebe hattı ile-

risinde mümkün olduğu kadar kesif ateş toplamak ve bu hat üzerinde kuvvetli bulunmak prensibini de, ihlâl etmiş olur.

Bölgenin geri kalan işgal edilmemiş kısımları, keşif kolları ve küçük müfrezelerle işgal edilerek tutulur veya göz altında bulundurulur. Bu durum, başlangıçta işgal edilmiyerek boş bırakılacak ve düşmanın hareket ve faaliyetine göre icabında işgal edilecek olan önceden tahkim edilmiş ve hazırlanmış savunma bölgelerinin önemini ortaya koyar.

Böyle bir savunmada her birlik içerisinde, mümkün olduğu kadar çok sayıda kuvvet, müteharrik ihtiyat olarak elde tutulur. Kumandan bu kuvvetleri aşağıda yazılı maksatlarla kullanır.

1. Düşmanın taarruz ettiği bölge içerisinde, düşmanın ilerlemesini karşılamak ve tıkamak;

2. Karşı taarruzlar yapmak;

3. Hem düşman girmesini tahdit etmek ve hem de onu mevziden sürüp atmak için;

4. Geri bölgeleri, düşmanın hava indirme taarruzlarına, gerillacılara ve sızmalara karşı korumak için;

Geniş cepheli savunmada erkenden haberalma ve ikaz hizmeti, mutlak bir önem taşır. Bilhassa asıl muharebe hattı üstünde yerleşmiş bulunan birlikler için bu husus, daha önemlidir.

Düşman teşebbüsleri, erkenden haber alınamadığı takdirde, düşman hava faaliyeti birliklerimizi, düşman taarruzunu en iyi şekilde karşılamak üzere kaydırmağa mâni olur.

Daha üst kumandanlar, tehdide mâruz bölgelerde, önceden hazırlanmış mevzileri ya elde bulunan ihtiyatlarla veya cephenin başka taraflarından alınacak kuvvetlerle işgal ettirerek savunmaya derinlik verirler.

P. Tümeninin geniş cephelerde savunması : Bir tank taburu ile takviyeli bir piyade tümeninin, geniş cephelerde savunması bir oynak savunmadır. Bu gibi hallerde alınacak cephe genişliği, normal savunmadaki cephe genişliğinin iki mislinden fazla olmamalıdır. Bir P. tümenine geniş cephelerde savunmada verilecek cephe genişliğinin âzami haddi 25 kilometredir. Bu had aşıldığı takdirde, artık savunma yapılamaz ve harekât bir örtme veya oyalama şekline dökülür.

Geniş cepheli savunmada, tümenin en az cephe genişliği kadar derinlik alması gereklidir. İcabında derinlik, cephe genişliğinin iki misline kadar çıkarılabilir. Böylece, asıl muharebe hattından içeriye doğru girebilecek düşman taarruz kollarının derinliklerde boğulması imkânları hazırlanmış olur. Bu şekil bir savunmada, elâstikiyetin önemi çok büyüktür. Onun için baştan itibaren elde kuvvetli ve oynak ihtiyatlar bulundurulmalıdır.

Normal hallerde iki P. alayının cephede kullanılması uygun olur. Ancak, düşmanın asıl muharebe hattını delerek hızla derinlere dalması muhtemel olan ve hava indirme taarruzlarının da beklendiği hallerde, bir P. alayı ile birinci hatta tertiplenmek ve geri kalan kuvvetleri mevzi derinliklerinde, tıkama mevzilerini işgale veya karşı taarruza hazır bir durumda bulundurmak pek yerinde bir karar olur. Üç piyade alayının da, birinci hatta kullanılması gereken durumlar da olabilir. Bu takdirde hizmet birliklerinden de faydalanmak suretiyle kumandan, hareket kabiliyeti yüksek bir ihtiyat temin ederek çeşitli durumlara karşı hazır bulundurur.

Takviyeli bir P. alayının geniş cephelerde savunması : Takviyeli bir piyade alayına geniş cepheli sa-

vunmada 5.000 ilâ 10.000 metre genişlik verilir. Bundan daha fazla ve meselâ; 15 ilâ 50 kilometre genişliğinde bir cephe verilmesi, alay çapında bir birliğin ölçüsünü çok aşar ve uygun olmaz. Böyle bir durumda, bir alay ne kadar takviye edilmiş olursa olsun, gözetleme ve örtmeden başka bir şey yapamaz. Fakat 5.000 ilâ 10.000 metre genişliğindeki bir cephe üzerinde, alay, normal savunma prensiplerini biraz tadil ederek tatbik etmek suretiyle, muvaffakıyetle savunabilir. Alay, böyle bir durumda da iki taburunu birinci hatta koyar ve diğer bir taburunu da ihtiyat olarak ayırır. Düşman asıl muharebe hattı ile temasa geçmeden, düşmanın kuvvetini, bulunduğu mevkileri ve hareketlerini öğrenmek ve diğer faaliyetleri hakkında bilgi toplamak çok önemlidir.

Düşman hakkında bilgi toplamak, mevziin emniyetini sağlamak, düşmanı oyalamak ve aldatmak görevleri dolayısiyle, emniyet kademesi büyük bir rol oynar. Emniyet kademesinin bu görevini hakkiyle yapabilmesi için aşağıdaki hususlar sağlanmalıdır:

1. Muharebe ileri karakolları, normal bir savunmada olduğundan daha kuvvetli bulunmalıdır. Bu husus daha ziyade birlikte çalışacak ve emre verilecek destek silâhları bakımından ele alınmalıdır. Çok sayıda dik mermi yollu silâhlar, başlangıçta muharebe ileri karakollarını ateşle en iyi destekliyebilecek yerlerde mevzie sokulmalıdır.

2. Normal durumların gerektirdiğinden daha mütaarrızane ve atılgan bir çok keşif teşebbüslerine girişilmelidir. Bu husus; keşif kolları çıkarılmasını, hava ve yer gözetleme işlerini, keşif ve haberalma takımı ile gözetleme uçaklarının faal bir şekilde kullanılmasını ihtiva eder.

3. Muharebe ileri karakolları ve onu destekliyen silâhlar düşman üzerine uzak mesafeden ve kütle halinde ateş açmalıdırlar.

Asıl muharebe hattı üzerinde yerleşecek taburların tertiplenmesi:

a. Bir tabur için geniş cepheli savunmada alınacak cephe genişliği, 2.500:5.000 metredir. Böyle bir savunmada, tabur, biraz yukarda beyan edildiği gibi, düşmanın kuvvetini, bulunduğu yerleri, hareket ve faaliyetlerini henüz düşman asıl muharebe hattı ile temasa geçmeden önce öğrenmeğe mecburdur. Aksi halde, eldeki kuvvetle kendisine tahsis edilmiş olan cepheyi savunmak imkânını bulamadan baskına uğrıyabilir. Fakat, düşman hakkında vakitli malûmat elde ederse, duruma göre lüzumlu değişiklikleri yaparak düşmanı kuvvetle karşılamak imkânını bulur.

b. Mevziin devamı boyunca, hâkim arazi bölgelerinin, kuvvetli, mütevazin ve kendi kendine yetecek durumda birliklerce işgali ve tertiplenmesi gayet önemlidir.

Hat savunması şeklinde yufka bir savunma, bilhassa bu şekil bir harekâtta katiyen muzırdır. Fakat, bu böyle olmakla beraber, savunma derinliğine ve genişliğine serpiştirilmiş müstakil mukavemet adalarından ibaret olacaktır, mânası da çıkarılmamalıdır. Geniş cepheli savunma, bu iki uc arasında, ikisinin de mezcedilmesini gerektiren bir muharebe şeklidir. Asıl muharebe hattının, yufka bir şekilde tertiplenmesi, yahut bir ileri mevzi şeklinde tutulması maksada uygun değildir. Böyle bir tertip alınması, düşmanın seçebileceği herhangi bir yerden yarma yapmasını kolaylaştırır. Asıl muharebe hattını bütün uzunluğu boyunca, kuvvetli olarak tertiplemeğe te-

şebbüs etmekte tavsiye edilemez. Böyle bir teşebbüs en elverişli kuvvetlerin ileri bölgelerde kullanılmasını grektirir ve bu da derinlik almak, çepeçevre savunmak ve elâstikıyet prensiplerinin feda edilmesine yol açar.

Hâkim ve kritik durumda olan arazi parçalarının savunma için, tertiplenmesi hususunu ısrarla belirtirken aşağıdaki maddeleri de kaide olarak gözönünde bulundurmak lâzımdır:

1. Hâkim arazi kısımları kuvvetle tertiplenir ve işgal edilir. Asıl muharebe hattının geri kalanı nispeten önemi az kısımları zayıf kuvvetlerle tutulur. Bu kuvvet, yerine göre nöbetçiler, devriyeler ve gözetleme postalarından ibaret te olabilir.

Burada mühim bir noktaya işaret etmek, çok faydalı olacaktır, zannederim. Askerî dergilerimizde çıkan bâzı yazılarda ve bâzı okullarımızın ders notlarında, geniş cephelerde savunurken birliklerin asıl muharebe hattı üzerinde yerleşmiyeceklerini, daha gerilerde mevzi işgal etmiş olacaklarını ve asıl muharebe hattının ancak postalar ve devriyelerle tutacakları yazılmaktadır. Bu mütalâanın yanlış ve mütenakiz olduğunu zannediyorum. Çünkü, bir kere asıl muharebe hattı demek, asıl savunma mevziinde savunma için tertiplenen birliklerin en ileri tesislerden geçen ve önüne tevkif ateşlerinin yapıldığı bir hat demektir. Şu halde, hemen gerisinde, kendisine muttasıl arazi, yer yer savunma birlikleri tarafından işgal edilmemiş olan bir hat asıl muharebe hattı olamaz. Geniş cepheli savunmada da, diğer savunma nevilerinde olduğu gibi, kuvvetlerin bir çoğu asıl muharebe hattı üzerinde tertiplenir. Ancak, geniş cepheli savunmada, cephe çok geniş olduğu için birinci hattaki birlikler arasında büyük boşluklar bu-

lunur. İşte asıl muharebe hattının böyle iki birlik arasındaki boşluktan geçen kısmı nöbetçiler, devriyeler ve postalarla işgal edilir. Yoksa, asıl muharebe hattı boydan boya gözcüler ve postalarla tutulup asıl kuvvetler, asıl muharebe hattı uzağında, geride tertiplenmezler. Talimnamelerimizde ve yabancı eserlerde raslanan, asıl muharebe hattının yer yer keşif kolları ve postalarla tutulacağı hakkındaki mütalâanın tefsirinin yukarda arzedilen şekilde olması gerektiği kanaati şüpheden uzak gibidir.

Her ne kadar, ilerde tesis edilecek bir perde hattının keşif kolları, devriye ve postalarla tutularak geri kalan kuvvetlerle geride toplu bulunmak ve seçilen araziye girdikçe düşman kollarını ayrı ayrı yakalıyarak geride toplu tutulan kuvvetlerle geriye atmak veya mağlûp ve imha etmek gibi bir hareket te düşünülebilirse de, böyle bir savunma şeklinin talimnamelerimizde yeri yoktur. Bununla beraber mütaarrızın üstünlüğü karşısında bugünün modern harblerinde bu nevi bir hareketin icra kabiliyeti de çok şüphelidir.

2. Hâkim bir arazi üzerinde tertiplenen her birlik, kendi kendine yeter durumda ve düşman iki yanından geriye sarkıp geçmiş olsa bile savunmaya devam edebilecek kabiliyette bir muharebe kudretine sahip olmalıdır. Bu birlikler böyle bir görev için lüzumlu eleman ve silâhlardan terkip edilmiş bulunmalıdırlar. Bunların uzun zaman yardım görmeksizin direnip dayanmaları için muhtaç bulundukları ikmal maddeleri stok halinde yığılmış olmalıdır.

Savunma için hazırlanmış bölgeler arasında, aralıklar çoğaltılarak gerektiği kadar cephe ve genişlik alınır.

Aşağıdaki hususların hazırlanmasına, diğer nor-

mal savunma şekillerinde olduğundan daha fazla önem verilmelidir:

1. Sahte mevziler ve tesisler;
2. Bol engel ve tahripler;
3. mütaaddit değiştirme ve tıkama mevzileri;
4. Gizleme ve aldatma tertipleri;
5. İkmal maddelerinin, birliklerin ve silâhların gizli ve örtülü hareketleri ve kaydırmalar için gerekli yolların hazırlanması.

Böyle bir bölgenin yukardanberi sıralanan şekilde savunma için tertiplenmesine ve işgaline, en elverişli ve kendi kendine yetebilen temel birlik, piyade taburudur.

Mümkün olan durumlarda, tabur normal olarak, iki bölüğü yan yana ve üçüncüsü ihtiyat olarak, kilit noktalarını ihtiva eden taktik bir bölgeyi işgal eder. Kendisine tahsis edilmiş olan sahanın diğer kısımlarını boş bırakır ve sadece gözetlemek ve keşif kolları, devriyelerle kontrol altında bulundurmakla iktifa eder. Başka durumlarda ise, derinliğine ve genişliğine birbirinden ayrılmış, kritik arazi ârızalarını ihtiva eden bir taktik bölgeyi, her kritik arazi ârızasını tabur birliklerinden birine tutturmak suretiyle işgal eder.

Bu iki şekilde hangisi olursa olsun, tabur, esas savunma birliğidir. Yani, ikmal maddeleri ve takviye silâhları ile takviye edilerek, düşman yanlarından dolaşıp geriye doğru gitse bile, bulunduğu mevzilerde kendi başına savunmaya devam edebilen birliktir.

c. Birlikler arasındaki geniş boşluklardan dolayı, bütün cephe boyunca ve cepheden geriye doğru, normal savunmada olduğu gibi devamlı ve karşılıklı destekleme ve yardımlaşma sağlamak zordur. Bu hu-

sus, ayrı ayrı muhtelif hâkim arazi noktalarının arasındaki karşılıklı desteklemenin azaltılmasını gerektirir. Fakat bu, aynı arazi bölgesinde yerleşmiş bulunan birlikler arasında karşılıklı desteklemenin azaltılacağı mânasına alınmamalıdır.

Hâkim bir arazi üzerinde mevziler (Bilhassa değiştirme mevzileri) komşu birlikleri, kuşatmağa veya dolaşarak geçmeğe teşebbüs edecek düşman kuvvetlerinin yan ve gerilerine ateş etmeğe imkân verecek şekilde hazırlanmalıdır. Gediklerden içeriye doğru yapılacak düşman girmelerini, en az iki kritik arazi bölgesinden ateşle kapayacak tarzda tertiplenmek gayet önemlidir. Yani, her gedik, düşman girmesi halinde en az iki savunma bölgesi tarafından ateşle örtülmelidir. Bu husus, komşu birliklerin cephesine sıhhatle yapılamıyan hafif silâh ateş yardımlarının yokluğunu telâfi eder.

Aradaki boşlukları kapamak üzere, dik mermi yollu ateşler kullanıldığı takdirde büyük emniyet mesafeleri, muhafaza edilmesine dikkat olunmalıdır. Ayrıca böyle bir ateş desteği, ateşin çabuk olarak bir yerden başka bir yere kaydırılması veya muayyen bölgelerde süratle toplanması işlerinin koordine edilmesine özel bir dikkat sarfedilmesini gerektirir.

Birlikler, gözü pek, atılgan erlerden keşif kolları göndererek, dinleme postaları çıkararak ve komşu birliklerle haber mübadelesi yapmak suretiyle düşman hakkında vakitli bilgiler toplamağa çalışırlar.

d. Birliklerin ve silâhların geriye doğru mevzilendiği bölgenin derinliği, hâkim arazi noktalarının büyük ölçüde tabiatlerine ve durumlariyle mevkilerine bağlıdır. Hâkim ve önemli arazi noktalarının çoğunun asıl muharebe hattı üzerinde veya asıl muharebe hattına yakını bölgelerde bulunduğu zamanlar, elde bulunan kuvvetlerin de daha çok kısmının asıl

muharebe hattı üzerinde kullanılması gerekir.

Eğer böyle hâkim arazi parçaları, mevzi bölgesinin içerisine serpilmiş durumda bulunursa, elde bulunan kuvvetlerin büyük bir kısmı derinlik sağlamak üzere kullanılır. Geri mevziler de, önemli ve hâkim arazi bölgeleri üzerinde hazırlanır. İhtiyat birlikleri her istikametten yapılacak taarruzlara mukavemet edebilecek şekilde, bir çok mevziler hazırlarlar. Bu husus ihtiyat birliklerinin muharebeden önce diğer birliklerden bir kaç misli emek harcıyarak bir çok yerlerde çeşitli mevziler hazırlamasını gerektirir. Bir taburun cephe genişliği çoğaldığı nispette derinliği de bununla mütenasip olarak artmalıdır. Bunun için ihtiyat birlikleri ve ihtiyat mevzileri kaide olarak asıl muharebe hattından, normal savunmada olduğundan daha büyük mesafelerle gerilerde tutulur. Destek silâhları normal olarak sıksık mevzi değiştirmeleri önlemek ve daha büyük bir bölgenin ateşle örtülmesini sağlamak üzere daha ziyade gerilerde yerleştirilir.

e. Tevkif ateşlerinin bütün cepheyi kapayabilmesi çok az muhtemeldir. Bunun için destek silâhlarına, ateş toplamaları yapmak için nispeten küçük bölgeler tahsis edilir. Geniş cephelerin koordine edilmiş ateşlerle örtülmesi, destek silâhlarının ateşlerini, verilen herhangi bir bölgede (Çabuk ateş kaydırmaları ile) kütle halinde toplamakla kabil olur. Bunun ifası ve icrası için, aşağıdaki maddelere tekrar dikkati çekmek çok faydalı olur.

I. Ateş plânları büyük bir dikkatle hazırlanmalı ve koordine edilmeli.

II. Dik mermi yollu silâhlar için mütaaddit ateş toplamaları plânlanmalı.

III. Plânlanmış tevkif ateşlerinin ve ateş toplamalarının, işgal edilmiş savunma bölgeleri arasında-

ki boşluklar içerisine ve bu boşlukların ilerisindeki yatık mermi yollu silâhlarla kavranamıyan bölgelere öncelikle tahsis edilmesi lâzımdır.

IV. Ateş mevzileri seçilirken ağır makinelitüfeklerin normal savunmada olduğu gibi takımca veya kısımlar halinde çift çift kullanılmaları değil, tek tek kullanılmaları ve kendilerine daha geniş bir ateş bölgesi tahsisi hususlarına dikkat edilmelidir.

V. İrtibatın kolayca kesilmesi ve kaybedilmesi sebeplerinden dolayı, değişik ve tamamlayıcı irtibat vasıtaları kullanılması plânlanmalı ve gözönünde bulundurulmalıdır.

f. Tanksavar silâhları, zırhlı araçların yaklaşma ihtimaline göre bölgelere taksim edilirler. Elde bulunan tanksavar silâhlarının bütün bölgeyi kapamıya kâfi gelmemesi halinde, bunların en tehlikeli yaklaşma istikametini derinliğine tıkayacak şekilde, yerleştirilmeleri, uygun olur. Diğer yaklaşma istikametlerini de tıkamak üzere plânlar ve hazırlıklar yapılmalı ve gerekirse silâhlar, başka istikametleri tıkamak üzere kaydırılabilmelidir. Tanksavar silâhlarının azlığı nispetinde bunların büyük bir derinlik içerisinde ve teker teker kullanılmaları gözönünde bulundurulmalıdır. Bir çok değiştirme mevzileri hazırlanmalı ve bunların her birine hangi durumlarda ve ne şekilde gidilerek nasıl hareket edileceğini gösteren teferruatlı plânlar yapılmalıdır. Elde kâfi zaman kalırsa bu plânlar gece ve gündüz prova edilmiş olmalıdır.

g. Geniş cepheli bir savunmada, hâkim arazi noktalarının tertiplenmesi ve işgali esas olduğu gibi oynaklık ve elâstikıyet prensipi de savunmanın idaresinde büyük rol oynar. Bir çok değiştirme ve yedek mevziler hazırlamak, kütle halinde ateşlerin istenilen yere, istenilen zamanda toplanması için plân-

lar yapmak ve haberlerin karşılıklı mübadelesi gibi hususlar ve düşman hava taarruzlarının hareketten alıkoyucu tesirine karşı, icabında tek ere kadar araziye yayılarak istenilen bölgeye gündüz ve gece istikameti şaşırmadan süratle gidebilmek, elâstikiyet ve oynaklık prensipine büyük ölçüde yardım eder.

Alay ve alaydan daha büyük kademelerde çevik ve oynak ihtiyatlar bulundurulması gayet önemlidir. Eğer alayın ayırdığı ihtiyatlardan mutlaka bâzı fedakârlıklar yapmak gerekirse, bu, tabur ve bölük ihtiyatlarından yapılmalıdır. Alay ve daha büyük birlikler mutlaka ellerinde kuvvetli ve her an harekete hazır ihtiyatlar bulundurmalıdır.

İhtiyat kumandanı, bir çok taarruz plânları hazırlar. Ayrıca muhtelif bölgelerde önceden mevziler hazırlatır ve bu hazırlanmış mevzileri, icabında işgal etmek üzere yapılacak hareketleri plânlar. Hazırlanan bu çeşitli plânları, durum müsaade ederse, birlikler tarafından iyice hazmedilerek, hatasız icra edilecek seviyeye gelinceye kadar prova ettirir.

Bölüğün geniş cepheli savunma için tertiplenmesi : Bir tabur, geniş bir cephede savunmaya memur edilince, hâkim arazi kısımlarının işgali ve tertiplenmesi önemle plânlanır. Böyle kritik arazi kısımlarını ihtiva eden bir bölge, taburun bölüklerinden biri tarafından savunulur. Bölükten daha küçük birlikler, nadiren ayrı olarak önemli bir bölgenin savunmasına memur edilirler. Bölüğe hâkim bir arazi bölgesinin savunulması görevi verildiği ve hâkim noktalar arasındaki gediklerin ateşle kapatılmasına yardım etmesi istendiği zamanlar, birinci hatta bulunan bir piyade bölüğü, bilfiil normal bir cephe işgal eder. Bölgesini her yönden gelecek taarruzlara karşı, icabında savunmak üzere tertipler ve hazırlar. Ayrıca arada bulunan gedikleri kontrol edecek ve tı-

kayacak şekilde, gözetleme postaları ve keşif kolları çıkarır. Gediklerin ateşle kapatılması için, üst makamlarca hazırlanmış plânlara göre, gerektiğinde yardım istemek üzere bu işle ilgili şahıslarla tanışır ve onlarla yakınlık tesis eder. Tahsis edilen cephe ne kadar geniş olursa, bölük arazi üzerinde normal savunmada olduğu şekilde tertiplenmelidir; takımlar, mangalar veya erler büyük mesafelerle birbirinden ayırılarak araziye dağıtılmamalıdır. Meselâ; takımları 1000 metre aralık veya mesafe ile serpistirmekten sakınılmalı, talimnamenin emrettiği şekilde 150 ilâ 500 metre bir aralık ve mesafe içinde tertiplemelidir. Manga ve erleri de aynı şekilde yüzlerce metre mesafe ile araziye dizmekten kaçınılmalıdır.

Geniş cepheli bir savunmada, ihtiyat olarak elde tutulan bir bölük, icabında işgal edilmek üzere, muhtelif istikametlere karşı, bir çok mevziler hazırlar. Fakat bunları, normal savunmadan farklı olarak başlangıçta işgal etmez ve bir toplanma bölgesinde emre hazır bulunur. Düşman girmelerine karşı bir çok karşı taarruz plânları hazırlar ve emredilince bunları icra eder.

SONUÇ : Geniş cepheli savunmada birlikler, aralarında geniş boşluklar bırakmak suretiyle, arazi üzerinde normal savunma tertibine uygun olarak yerleşirler. Asıl muharebe hattı, en ileri tesislerden geçen hattır ve bunun üzerinde, birinci hatta tahsis edilmiş birlikler bulunur. Ancak, iki birlik arasındaki boşluğa raslıyan asıl muharebe hattı kısmı, keşif kolları ve postalarla tutulur. Büyük derinlik almak ve alay dahil üst kademelerce elde kuvvetli ihtiyatlar bulundurmak gayet önemlidir. Büyük birliklerce, mevzi ilerisine, düşman taarruzlarını bozucu ve geciktirici taarruzlar da düşünülmeli ve tertiplenmelidir.—

S O N

